

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

ดวงพร พวงเพชร

พ.ย. 2541

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

มีนาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ทศนีย์ อินทรประสิทธิ์)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ทศนีย์ อินทรประสิทธิ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษร เจริญรักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จินดา จำเริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 13 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา และอาจารย์ ทศนีย์ อินทรประสิทธิ์ ประธานและกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ อาจารย์ สมบูรณ์ ศิงฆมานันท์ และอาจารย์ วิชัย เอียดบัว ที่กรุณารับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแบบสอบถาม และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษร เจริญรักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ จินดา จำเริญ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ อาจารย์และนักเรียนของโรงเรียนที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่และพี่ๆ ทุกคน ที่เป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ดวงพร พวงเพชร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ความหมายของการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน.....	10
ความสำคัญของนิสัยรักการอ่าน.....	16
สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของนิสัยรักการอ่าน.....	21
พัฒนาการและความสนใจของเด็ก.....	22
การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน.....	24
บทบาทของครอบครัวต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน.....	24
การให้ความรู้.....	33
การเป็นตัวอย่าง.....	34
การเสริมแรง.....	37
การจัดสภาพแวดล้อม.....	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	41
งานวิจัยในประเทศไทย.....	44
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	49

3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
	การกำหนดขอบเขตของประชากรและการเลือกตัวอย่าง.....	50
	ประชากร.....	50
	กลุ่มตัวอย่าง.....	50
	การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
	ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	53
	การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
	การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	62
	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการส่งเสริม	
	นิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนที่มีภูมิหลัง	
	ต่างกัน.....	65
	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่าน	
	ของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน.....	79
	ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว	
	และนิสัยรักการอ่านของนักเรียน.....	82
5	สรุปการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	84
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	87
	อภิปรายผล.....	91
	ข้อเสนอแนะ.....	97
	ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง.....	97
	ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์.....	97

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	เขตที่ตั้งและจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	51
2	จำนวนนักเรียนจำแนกตามภูมิภาค.....	62
3	คะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง...	64
4	คะแนนนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	64
5	เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน..	65
6	เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่มีสถานภาพ การพักอาศัยต่างกัน.....	66
7	เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่ระดับ การศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน.....	68
8	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยรวม ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ต่างกันเป็นรายคู่.....	70
9	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การเป็นต้นแบบ" ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคล ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ต่างกันเป็นรายคู่.....	71
10	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกันเป็นรายคู่.....	72
11	เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียน ที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ต่างกัน.....	73
12	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยรวม ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัย อยู่ด้วยต่างกัน เป็นรายคู่.....	75

13	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การให้ความรู้" ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียน อาศัยอยู่ด้วยต่างกันเป็นรายคู่.....	76
14	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การเป็นตัวแบบ" ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่ นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน เป็นรายคู่.....	77
15	เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจาก ครอบครัวด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ของนักเรียนที่บุคคลที่ นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน เป็นรายคู่.....	78
16	เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน.....	79
17	เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน.....	79
18	เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน.....	80
19	เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคล ที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน.....	81
20	ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวกับนิสัยรักการอ่าน..	82
21	เปอร์เซ็นต์ทำนายและลำดับความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จากครอบครัว เมื่อใช้ทำนายนิสัยรักการอ่าน.....	83
22	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน.....	120
23	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว.....	121
24	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน.....	122
25	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว.....	122

ภูมิหลัง

การอ่านเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่โลกแห่งความรู้ ช่วยเสริมสร้างสติปัญญาและความฉลาด ทำให้ได้รับประสบการณ์ต่างๆ และยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นคนรักการเรียนรู้ตลอดไป นอกจากนี้ยังทำให้เป็นคนคิดเป็น มีความคิดกว้างขวาง เพราะได้รู้ได้เห็นข้อมูลต่างๆ มากมายที่อยู่ในหนังสือ (กรุงเทพมหานคร. 2539 : 35) การอ่านทำให้ได้รับความรู้จากเรื่องที่อ่าน โดยต้องสามารถจับประเด็นความคิดความรู้ต่างๆ ที่อยู่ในเรื่องที่อ่าน การรู้วิธีอ่านหนังสือให้เร็ว รู้จักรวบรวมความรู้ความคิดที่ผู้เขียนต้องการเสนอ แล้วสามารถสรุปเป็นความคิดความเข้าใจของตัวเองได้ รวมทั้งอ่านได้ทุกอย่างและอ่านบ่อยๆ จนเคยชินก็จะกลายเป็นนิสัยรักการอ่าน

ประเทศต่างๆ ที่มีความเจริญล้วนมีประชากรที่นิยมนิสัยรักการอ่านทั้งสิ้น ตัวอย่างที่ใกล้เราได้แก่ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีความเจริญในด้านต่างๆ ทัดเทียมกับประเทศทางตะวันตก ชาวญี่ปุ่นเป็นผู้ที่นิยมนิสัยรักการอ่าน หน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญแก่การอ่านของประชาชนอย่างยิ่ง ทั้งยังได้มีการสำรวจการอ่านของประชาชนอยู่เสมอ เพื่อศึกษาถึงปัญหาและสภาพการอ่านของประชาชน จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2537 พบว่าชาวญี่ปุ่นทั่วประเทศมีการอ่านหนังสือเฉลี่ยเดือนละ 3.9 เล่ม นิตยสาร 4.9 ฉบับ และหนังสือการ์ตูน 2.7 ฉบับ (สุพรรณิ วราทร. 2538 : 69) การส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านได้นั้น จำเป็นต้องปลูกฝังและฝึกฝนตั้งแต่เด็กยังเล็ก ซึ่งเปรียบได้กับคำพังเพยที่ว่า "ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก" ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าครอบครัวโดยเฉพาะบิดามารดามีส่วนในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็ก เพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนเสียอีก และแม้ว่าเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนแล้ว เมื่อเด็กกลับบ้าน รวมทั้งเวลาในวันเสาร์-อาทิตย์ ก็เป็นช่วงเวลาที่เด็กจะได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวได้อีก เพราะเวลาที่เด็กอยู่ที่โรงเรียนมักต้องใช้เวลาไปกับการศึกษาเล่าเรียนในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ แต่การฝึกฝนนิสัยรักการอ่านนั้นควรกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยอาจใช้ช่วงเวลาที่เหลือจากเวลาในห้องเรียน ซึ่งก็คือเวลาที่เด็กได้อยู่กับครอบครัวของตนเอง

ดังที่ทวิตต์ เดชาเลิศ (2528 : 84-94) ศึกษาพบว่าการส่งเสริมการอ่านจากที่บ้านมีความสำคัญสูงสุดต่อนิสัยรักการอ่านของเด็ก รองลงมาเป็นการส่งเสริมการอ่านจากโรงเรียน และประเภทของรายการโทรทัศน์ที่ชอบดู ตามลำดับ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ (2529 : 213-215) ยังได้พบว่า ยิ่งผู้ปกครองส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้อ่านสิ่งตีพิมพ์ตั้งแต่อายุยังน้อยมากเท่าใด เมื่อโตขึ้นเด็กก็จะอ่านสิ่งตีพิมพ์มากขึ้นเท่านั้น

ในสังคมของเรายังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างพอเพียง ทำให้ไม่มีนิสัยรักการอ่านที่ถูกต้อง ดังนั้นหากได้ศึกษาแล้วทราบว่าเด็กยังขาดการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในด้านใดๆ บ้าง และทราบว่านิสัยรักการอ่านเกิดขึ้นจากวิธีการส่งเสริมด้านใด ครอบครัวก็จะสามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปใช้สำหรับส่งเสริมให้เด็กของตนได้มีนิสัยรักการอ่านติดตัวไปตลอด รวมทั้งยังใช้เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรในโรงเรียน อันได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบรรณารักษ์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก และยังเป็นแนวทางในการร่วมมือกันระหว่างทางโรงเรียนและครอบครัวในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากที่กล่าวมา จึงทำให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวที่ส่งผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับประถมศึกษา เพราะอยู่ในช่วงอายุที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการเริ่มปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน แม้ว่าช่วงอายุที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีที่สุด คือแรกเกิดจนถึง 6 ขวบก็ตาม แต่ก็มิใช่ว่าพ้นจากช่วงอายุดังกล่าวเด็กจะหยุดการเรียนรู้ แต่สิ่งที่เด็กระดับประถมศึกษาได้มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นมากกว่าเด็กในวัยที่เล็กกว่าก็คือเด็กจะอ่านหนังสือได้ค่อนข้างคล่องแล้ว นอกจากนั้นเด็กยังมักได้อาศัยอยู่กับครอบครัวอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยจะช่วยให้ครอบครัวสามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เกิดเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านติดตัวตลอดไป ซึ่งจะใช้เป็นพื้นฐานของการศึกษาในชั้นสูงต่อไป หรือแม้เมื่อเด็กไม่มีโอกาสได้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนก็ตาม นิสัยรักการอ่านจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวแตกต่างกัน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาในครั้งนี้มีประโยชน์โดยตรงต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก ซึ่งสามารถนำไปใช้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบถึงวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ในด้านการให้ความรู้ การเป็นตัวอย่างที่ดี การเสริมแรง รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นความรู้สำคัญสำหรับสถาบันครอบครัวในการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
2. ผลการศึกษามีประโยชน์ต่อบรรณารักษ์ ซึ่งมีบทบาทในฐานะของคนกลางระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองของนักเรียน โดยบรรณารักษ์เป็นได้ทั้งผู้ที่ให้ความรู้และคำแนะนำให้ผู้ปกครองปฏิบัติในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองและเด็ก นอกจากนั้นบรรณารักษ์ยังสามารถชี้แจงให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายด้านการบริการห้องสมุดให้ตอบสนองในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งนำไปใช้เป็นแนวทางในความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และบรรณารักษ์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน โดยวิธีต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จัดตั้งชมรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น โดยให้ตระหนักถึงบทบาทและความร่วมมือมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 429 โรงเรียน และมีนักเรียนทั้งหมด 35,902 คน

กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กระทำกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และเลือกตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้นประมาณ 416 คน (ดูรายละเอียดได้ในหน้า 50)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 ตัวแปรทางด้านภูมิหลัง
 - 1.1.1 เพศของนักเรียน
 - 1.1.2 สถานภาพการพักอาศัยของนักเรียน แบ่งเป็น
 - 1.1.2.1 อยู่กับบิดามารดา
 - 1.1.2.2 อยู่กับบิดา
 - 1.1.2.3 อยู่กับมารดา
 - 1.1.2.4 อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา
 - 1.1.3 ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย แบ่งเป็น
 - 1.1.3.1 ไม่เกินระดับประถมศึกษา
 - 1.1.3.2 ระดับมัธยมศึกษา และเทียบเท่า
 - 1.1.3.3 สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา
 - 1.1.4 รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย แบ่งเป็น
 - 1.1.4.1 รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท
 - 1.1.4.2 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท
 - 1.1.4.3 รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว แบ่งเป็น

- 2.1.1 การให้ความรู้
- 2.1.2 การเป็นตัวอย่าง
- 2.1.3 การเสริมแรง
- 2.1.4 การจัดสภาพแวดล้อม

2.2 นิสัยรักการอ่าน

3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ ตัวแปรต้นได้แก่ การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และตัวแปรตามได้แก่ นิสัยรักการอ่าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ในเนื้อหาที่มีประโยชน์ซึ่งทำให้ได้รับความรู้ ความเพลิดเพลิน ช่วยกล่อมเกลাজิตใจ พัฒนาอารมณ์ และส่งเสริมประสบการณ์ มีการอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาหลากหลายประเภท โดยแสดงพฤติกรรม การอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส รู้จักใช้เวลาว่างโดยการอ่าน และหาโอกาสเพื่อการอ่าน อ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเริญมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพาคนอื่น โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคในการอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ ยังคงอ่านอยู่ พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน ตัวอย่างเช่น การใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ การซื้อหรือยืมหนังสือมาอ่าน หาโอกาสเพื่อการอ่าน การใช้บริการห้องสมุด การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน และการกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ที่มิใช่นิสัยรักการอ่านยังจะต้องรู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการแก้ไขปัญหา มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน การรู้จักดูแลรักษาหนังสือเพื่อให้ใช้ได้นาน สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (สุนทร แก้วลาย. 2512 : 8 ; ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ. 2528 : 7 ; ดวงเดือน พันธมนาวิน, อรพินท์ ชูชม และสุภาพร ลอยดี. 2529 : 228-263 ; ผุสดี ภูอินทร์. 2529 : 458 ; นัตดา นำศรีเจริญสุข. 2536 : 76-82 ; ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2538 : 34)

สำหรับนิสัยรักการอ่านในการวิจัยครั้งนี้ วัดได้ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่าน เพื่อใช้สอบถามว่าข้อความในแบบสอบถามมีความเป็นจริงตรงกับนักเรียนมากหรือน้อยเพียงใด แล้วให้ผู้ตอบเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งจาก 5 คำตอบ คือ "จริงที่สุด", "จริง", "ไม่แน่ใจ", "ไม่จริง" และ "ไม่จริงที่สุด"

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว หมายถึง การที่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน ได้ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนด้วยการให้ความรู้ แนะนำเรื่อง การอ่าน ทำตัวเป็นแบบอย่าง ชมเชย ให้กำลังใจ การคาดหวังในพฤติกรรมด้วยการให้รางวัล หากเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงนิสัยรักการอ่าน หรือลงโทษหากเด็กไม่แสดงพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ไม่อนุญาตให้ไปเที่ยว หรือให้ทำงานบ้าน รวมทั้งมีการจัดบรรยากาศให้เหมาะสมสำหรับการอ่าน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ระบุว่าการส่งเสริมให้บุคคลมีนิสัยรักการอ่านควรประกอบไปด้วยพฤติกรรมต่างๆ 4 ประเภท ดังนี้ (อรสา กุมาริ ปกหุด. 2524 : 209 ; อรสา กุมาริ ปกหุด. 2526 : 318-320 ; ศุสดี ภูอินทร์. 2529 : 457-464 ; ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2538 : 35-41 ; อารีย์ พันธมณี. 2540 : 17-19)

1. การให้ความรู้ หมายถึง การอบรมสั่งสอนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทางวาจาในสิ่งที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องการให้เด็กรับรู้และปฏิบัติตาม สนับสนุนด้านการเงิน การแนะนำหรือพาไปซื้อหนังสือ

2. การเป็นตัวแบบ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบิดามารดา ที่ทำให้เด็กพบเห็น และมีผลให้เด็กเลือกกระทำตามอย่างหรือเลือกไม่กระทำตามอย่าง

3. การเสริมแรง หมายถึง การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการ โดยมีหลักว่าพฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงจะทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการเสริมแรงก็จะทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงจนถึงหายไปที่สุด

4. การจัดสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านรอบๆ ตัวเด็ก ให้มีความรู้สึกคุ้นเคยกับการอ่าน มีความสะดวกและพึงพอใจที่จะอ่าน ไม่รู้สึกว่ายากบังคับหรือตึงเครียด เช่น จัดหาหนังสือที่มีคุณภาพ น่าอ่าน มีจำนวนเพียงพอและหลายประเภท ที่ตรงตามความสนใจของเด็กมาวางให้เด็กหยิบไปอ่าน หรือจัดเป็นห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือ การที่บิดามารดาสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตนเองชอบ

ในการวิจัยครั้งนี้ การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัววัดด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วให้นักเรียนเป็นผู้ตอบ มีลักษณะเป็นข้อความเกี่ยวกับพฤติกรรมการส่งเสริมการอ่าน เพื่อใช้สอบถามว่าบิดามารดาได้ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับตนเองเป็นปริมาณมากหรือน้อยเพียงใด มีข้อความครอบคลุมองค์ประกอบของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว 4 ด้าน คือ การให้ความรู้ การเป็นตัวอย่าง การเสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม ผู้ตอบจะเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งจาก 5 คำตอบ คือ "จริงที่สุด", "จริง", "ไม่แน่ใจ", "ไม่จริง" และ "ไม่จริงที่สุด"

นักเรียน หมายถึง นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

สถานภาพการพักอาศัยของนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบุคคลที่เป็นผู้ปกครองมาเป็นระยะเวลายาวนานที่สุด โดยจำแนกออกเป็นอยู่กับบิดามารดา อยู่กับบิดา อยู่กับมารดา และอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา

ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย หมายถึง การศึกษาสูงสุดของบุคคลที่เป็นผู้นำครอบครัวที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งระดับการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับการศึกษาจนถึงระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา
2. การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และเทียบเท่า
3. การศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา

รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย หมายถึง รายได้รวมของบุคคลในครอบครัวที่นำมาเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ แบ่งเป็น

1. รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท
2. รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท
3. รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาไว้ สามารถนำมาตั้งเป็นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน
2. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแบบแตกต่างกัน
3. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน
4. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการจัดสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน
5. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน
6. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแบบแตกต่างกัน
7. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน
8. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการจัดสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน
9. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน
10. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแบบแตกต่างกัน
11. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน
12. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มินิสัยรักการอ่านด้านการจัดสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน

13. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน

14. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแทนแตกต่างกัน

15. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน

16. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้มีนิสัยรักการอ่านด้านการจัดสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน

17. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน

18. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน

19. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน

20. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน จะมีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกัน

21. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

22. การทำนายนิสัยรักการอ่าน โดยใช้ตัวแปรการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้าน จะดีกว่าการใช้ตัวแปรการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารในส่วนของทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่าน และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ความหมายของการอ่านและนิสัยรักการอ่าน
2. ความสำคัญของนิสัยรักการอ่าน
3. สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของนิสัยรักการอ่าน
4. พัฒนาการและความสนใจของเด็ก
5. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
6. บทบาทของครอบครัวต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยในประเทศ

ความหมายของการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

การอ่าน

การอ่านจัดเป็นการสื่อสารแบบหนึ่ง หมายถึง การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านให้เข้าใจตรงกัน และผู้อ่านนำความหมายที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ (เสริมศรี หอทิมาวรกุล. 2529 : 348) ซึ่งมีลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่ง การอ่านเป็นลักษณะทางอารมณ์และสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติ บุคลิกภาพ และทำให้เข้าใจในสิ่งต่างๆ ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งยังกระตุ้นให้เกิดความเจริญทางสติปัญญา ประการที่สอง การอ่านมีลักษณะทางภาษา คือ ทำให้ผู้อ่านได้รู้จักคำศัพท์มากขึ้น รู้ความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์และความคิด และมีวิจารณ์ในความคิดต่างๆ (ทวีศักดิ์ เดชา เลิศ. 2528 : 11; อ้างอิงมาจาก Wilson. 1970 : 255)

สุนทร แก้วลาย (2512 : 2) ได้สรุปถึงความหมายของการอ่านในด้านจิตวิทยาไว้ดังต่อไปนี้

1. การอ่านต้องใช้ประสาทสัมผัส การมองเห็น ได้ยิน การสัมผัสทางกาย
2. การอ่านเป็นกระบวนการรับรู้
3. การอ่านหมายถึงการตอบสนองที่ได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจ
4. การอ่านเป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง ก่อเกี่ยวกับการจำ การลืม
5. การอ่านหมายถึงพัฒนาการ
6. การอ่านเป็นความงอกงามอย่างหนึ่ง เพราะทำให้บุคคลเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และทัศนคติ
7. การอ่านเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจ ทั้งจากสิ่งเร้าภายใน ได้แก่ ความต้องการที่จะรู้เรื่องราวต่างๆ และสิ่งเร้าภายนอก ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการอ่าน เป็นต้น
8. การอ่านเป็นวิถีทางของการเรียนรู้ คือ ต้องใช้ทักษะทั้งในด้านการอ่าน และการเรียนเพื่อเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ

การอ่านเป็นเสมือนประตูที่จะนำเราไปสู่เรื่องราว และความรู้ต่างๆ ที่ผู้อื่นได้เคยประสบหรือเรียนรู้มาแล้วและได้นำความรู้ความคตินั้นมาถ่ายทอดไว้ในหนังสือ ซึ่งถือได้ว่าการอ่านจัดเป็นการสื่อสารประเภทหนึ่งที่ต้องใช้ทักษะ อันเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เริ่มจากการเข้าใจสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายทางภาษาพูด การเข้าใจโครงสร้างทางภาษา และสามารถจับประเด็นจากเรื่องที่อ่านได้โดยไม่จำเป็นต้องออกเสียงก็เข้าใจความหมายได้ (บันลือ พลฤกษ์วัน, 2532 : 2)

นอกจากนี้ ศรีรัตน เจิงกลั่นจันทร์ (2538 : 2) กล่าวไว้ว่า การอ่านนั้นเกิดจากองค์ประกอบระหว่างตัวอักษรหรือสัญลักษณ์และการรับรู้ร่วมกันว่า ถ้าพบเครื่องหมายนี้ให้ออกเสียงว่าอะไร และหมายความถึงอะไร ดังนั้นการอ่านจึงเป็นการแปลความหมายจากตัวอักษรออกมาเป็นความคิด หัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งสรุปเป็นกระบวนการของการอ่านเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การรู้จักคำ หมายถึง การตระหนักหรือรับรู้ประสบการณ์จากการถูกกระตุ้นด้วยสัญลักษณ์ นั่นคือผู้อ่านจะต้องรู้จักคำนั้นๆ ดีพอที่จะเข้าใจความหมาย

2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค ที่ประกอบเป็นข้อความแล้ว โดยใช้ประสบการณ์เดิมของตนมาช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่อ่าน รู้จักพิจารณาถึงจุดประสงค์ของผู้เขียนที่ต้องการจะสื่อ รวมทั้งอคติของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในเรื่องที่อ่าน

3. ขั้นปฏิบัติการ คือ ประเมินได้ว่าข้อความที่ได้อ่านนั้นจะยอมรับหรือปฏิเสธ เพราะเหตุผลใด ซึ่งขั้นนี้จะต้องใช้ความละเอียดลึกซึ้งมากขึ้นอีก เพราะต้องมีการลำดับเรียบเรียงเรื่องราวให้เป็นของตนเองเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น มีการเปรียบเทียบกับเรื่องอื่นๆ

4. บูรณาการ คือ การนำความหมายจากเรื่องที่ได้อ่านไปใช้ประโยชน์ สร้างความคิดใหม่ของตนเอง

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า การอ่านหมายถึง การแปลความหมายของสัญลักษณ์หรือตัวอักษรจนสามารถเข้าใจ โดยต้องเข้าใจความหมายตั้งแต่เป็นคำ เป็นประโยค เป็นย่อหน้า ไปเรื่อยๆ ตลอดจนจบ รวมทั้งต้องเข้าใจการผสมคำต่างๆ ขึ้นเป็นประโยค จึงทำให้สามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ นอกจากนั้นยังต้องรู้จักการตีความ นั่นคือสามารถใช้ความคิดรวบยอด การเปรียบเทียบ ซึ่งจะต้องใช้ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นสำคัญ ประสบการณ์ที่ว่านี้สามารถเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ โดยการเริ่มอ่านในสิ่งที่ย่างไปก่อน เพื่อเป็นการปูพื้นฐานของประสบการณ์การอ่าน แล้วจึงอ่านเรื่องที่มีความละเอียดลึกซึ้งเพิ่มขึ้น ก็จะเข้าใจได้ง่ายขึ้น จนมีความสามารถในการบูรณาการ คือสามารถนำความรู้หรือความคิดต่างๆ ที่ได้รับจากการอ่านไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายของการอ่าน

นิสัยรักการอ่าน

คำว่า "นิสัย" หมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน กระทำโดยเป็นกิจวัตร ซึ่งเมื่อทราบนิสัยของบุคคลใดแล้ว จะทำให้สามารถคาดเดาถึงความดีหรือชนิดของพฤติกรรมที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียง ส่วน "การอ่าน" เป็นการเข้าใจความหมายจากตัวอักษร รวมทั้งสัญลักษณ์อื่นๆ แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วคำว่า "นิสัยรักการอ่าน" จึงหมายถึง การชอบอ่าน การอ่านอย่างบ่อยครั้ง หรืออ่านจนเป็นนิสัย นั่นเอง

อย่างไรก็ดี ได้มีผู้นิยามความหมายของนิสัยรักการอ่านไว้เพื่อให้เข้าใจเพิ่มเติม เช่น สุนทร แก้วลาย (2512 : 8) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน คือ การชอบอ่านหนังสือมาก รู้จักใช้เวลาว่างเพื่อการอ่าน รู้จักพักผ่อนหย่อนใจโดยการอ่าน และมีรสนิยมที่ดีในการอ่าน

ส่วนในงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ เตชะเลิศ (2528 : 7) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงถึงความชอบอ่านหนังสือ และเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำ ได้แก่ การใช้เวลาว่าง วิธีการไดหนังสือมาอ่าน ลักษณะการอ่าน การมีรสนิยมในการอ่าน การใช้บริการห้องสมุด การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน การกำหนดจุดประสงค์ในการอ่าน ส่วนมุสดี ญูอินทร์ (2529 : 458) กล่าวว่า ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน คือผู้ที่ชอบอ่านหนังสือทุกประเภท เมื่อมีเวลาว่างจะหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน มีสมาธิในการอ่าน ชอบซื้อหนังสือหรือขอยืมหนังสือมาอ่าน รู้จักเก็บและถนอมหนังสือเป็นอย่างดี และศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2538 : 34) กล่าวว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึงการใฝ่รู้ใฝ่เรียนแต่การอ่านและอ่านจนเคยชิน แม้ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคต่อการอ่านก็ยังมีความตั้งใจอ่านต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ โดยผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านย่อมอ่านทุกอย่างที่เป็นวัสดุสำหรับการอ่าน อ่านได้ทุกสถานที่ ทุกโอกาส และใช้เวลาว่างไปเพื่อการอ่านมากกว่ากิจกรรมประเภทอื่นๆ การที่บุคคลจะมีนิสัยรักการอ่านได้ ควรยึดหลักสำหรับการอ่านดังต่อไปนี้ (มุสดี ญูอินทร์. 2529 : 424-464)

ประการแรก อ่านโดยใช้วิจารณญาณ คิดหาเหตุผล ไตร่ตรองดูว่าเนื้อหาที่อ่านมีความน่าเชื่อถือเพียงใด มีความหมายอื่นแอบแฝงอยู่หรือไม่ ควรรู้จักประสังค์และเจตนาของผู้เขียน คิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล พิจารณาว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ และประเมินคุณค่าของเนื้อหาที่อ่าน การอ่านโดยใช้วิจารณญาณจะช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาความคิดและการใช้เหตุผลได้ดี

ประการที่สอง รู้จักอ่านเพื่อหาความรู้ อ่านหนังสือที่ให้ความรู้ต่างๆ ด้วยความเข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ รู้จักการหาแหล่งความรู้ รู้จักพิจารณา และจับใจความสำคัญของเนื้อหาที่อ่าน รู้จักศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือ ได้แก่ส่วนต่างๆ ของหนังสือ และสื่อประกอบเนื้อหาในหนังสือ เพื่อให้สามารถอ่านเนื้อหาสาระได้เข้าใจเป็นอย่างดี รู้จักใช้หนังสืออ้างอิง เช่น พจนานุกรม สารานุกรม รวมไปถึงการใช้ประโยชน์จากการใช้ห้องสมุดด้วย

ประการที่สาม รู้จักอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ชาบขี้ในสิ่งที่อ่าน และได้เพิ่มพูนประสบการณ์ให้กว้างขวางขึ้น

นิตดา นาสรีเจริญสุข (2536 : 76-82) ศึกษาองค์ประกอบความเป็นนักอ่านที่ดีของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 924 คน พบว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูง มีองค์ประกอบด้านการเก็บรวบรวมสาระสำคัญจากการอ่าน มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้จากการอ่าน และมีวิจารณญาณ

ในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ นอกจากนั้นยังพบว่าองค์ประกอบของความ
 เป็นนักอ่านที่ดีประกอบด้วย 5 องค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้

1. เก็บรวบรวมสาระสำคัญจากการอ่าน การบันทึก จดจำสาระสำคัญจากการอ่าน
 การตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน กำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมหรือบันทึกเนื้อหาให้ตรงกับจุด
 มุ่งหมายที่กำหนดไว้ อ่านทบทวน มีสมาธิในการอ่าน

2. มีทัศนคติที่ดีในการอ่าน มีความพอใจ ความสนใจ ความรู้สึกยินดีที่ได้อ่านหนังสือ
 หรือหาหนังสือมาอ่าน เช่น ซื้อหนังสือเมื่อมีโอกาส รู้สึกดีใจเมื่อได้รับหนังสือเป็นของขวัญ

3. มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้จากการอ่าน การชวนชวนหาหนังสือมา
 อ่าน หาโอกาสเพื่อการอ่าน ใช้เวลาว่างในการอ่าน รู้จักแหล่งสำหรับค้นคว้าหาหนังสืออ่าน
 ไปนิตรรศการหรืองานแสดงหนังสือ

4. มีลักษณะท่าทางที่ถูกต้อง รู้ลักษณะท่าทางการกระทำ หรือการปฏิบัติตนที่ถูกต้องใน
 การอ่าน วิธีการปฏิบัติที่ทำให้ได้รับประโยชน์จากการอ่านให้มากที่สุด

5. มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน มีความสามารถในการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน
 รู้และเข้าใจในจุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากความคิดเห็น

จากความหมายของนิสัยรักการอ่านตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้ทราบว่าบุคคลที่มี
 นิสัยรักการอ่านจะต้องชอบอ่านหนังสือ รวมทั้งอ่านได้บ่อยๆ อ่านได้นานโดยไม่รู้สึกเบื่อหน่าย
 ได้ง่าย และมีความพึงพอใจหรือตั้งใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ยอมรับว่าการอ่านเป็นสิ่งจำเป็น
 ต่อชีวิต พฤติกรรมการอ่านอาจแสดงออกมาในรูปของการกำหนดหัวข้อที่อ่าน ไปยืมหนังสือจาก
 ห้องสมุด ซื้อหนังสือมาเป็นสมบัติส่วนตัว จัดมุมหนังสือภายในบ้าน เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้ที่มีนิสัย
 รักการอ่านยังยอมรับว่า คนเราสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาสนิยมการอ่านได้ โดยเชื่อว่าการ
 อ่านทำให้บุคคลมีการพัฒนาตนเอง และการอ่านเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนและพัฒนาให้ดีขึ้นได้
 จึงเลือกอ่านสิ่งพิมพ์ที่มีคุณค่ามีประโยชน์

ดังนั้น จากการศึกษาและรวบรวมเอกสารมาข้างต้น การวิจัยในครั้งนี้จึงสรุปความ
 หมายของนิสัยรักการอ่านได้ว่า นิสัยรักการอ่าน หมายถึง การแสดงออกถึงการชอบอ่านหนังสือ
 หรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเป็นการอ่านที่กระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีอุปสรรคใน
 การอ่านบ้างก็ไม่ย่อท้อ ยังคงอ่านอยู่ พฤติกรรมที่บ่งบอกให้ทราบว่าบุคคลมีนิสัยรักการอ่าน
 ตัวอย่างเช่น การใช้เวลาว่างโดยการอ่านหนังสือ การซื้อหรือยืมหนังสือมาอ่าน หาโอกาสเพื่อ
 การอ่าน การใช้บริการห้องสมุด การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่าน และการกำหนด

จุดประสงค์ในการอ่าน เป็นต้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ได้ระบุว่าบุคคลที่มีนิสัยรักการอ่านควรประกอบไปด้วยลักษณะต่างๆ 4 ประการ คือ

1. การอ่านอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การอ่านทุกครั้งที่มีโอกาส การใช้เวลาว่างโดยการอ่าน และหาโอกาสเพื่อการอ่าน อ่านโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ มีความต้องการจะอ่านเองโดยไม่ต้องให้ความจำเป็นมาบังคับ มีความรู้สึกพอใจที่จะอ่านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด อ่านโดยไม่ต้องรอความอนุเคราะห์หรือพึ่งพาคนอื่น

2. การอ่านหนังสือหลายประเภท หมายถึง การอ่านหนังสือให้เข้าใจในเรื่องเดิมแต่จากหนังสือหลายเล่มหรือหลายแหล่ง อ่านเนื้อหาหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น ข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง เรื่องตลกเบาสมอง บันเทิงคดี หรือสารคดี อ่านหลายประเภทของสิ่งพิมพ์ เช่น อ่านจากทั้งหนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ หนังสืออ้างอิง หรือใบปลิว เป็นต้น การอ่านประเภทของสิ่งพิมพ์ที่อ่านจากหลายเล่มหรือหลายฉบับ เพื่อจะได้ทราบความคิดหรือเรื่องเดียวกันแต่จากผู้แต่งหลายคน หรือจากผู้แต่งคนเดียวกันที่มีผลงานในเรื่องเดียวกันมากกว่า 1 ชิ้น รวมทั้งมีการอ่านจากหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็นจากห้องสมุด อ่านหนังสือที่มีอยู่ในบ้าน ซื้อจากร้านหรือแผงหนังสือ

3. การอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ หมายถึง การเลือกอ่านเนื้อหาจากหนังสือที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน ที่ช่วยกล่อมเกลাজิตใจ พัฒนาอารมณ์ ส่งเสริมประสบการณ์ เช่น ข่าว สารคดี เรื่องตลกเบาสมอง รวมทั้งเลือกไม่อ่านเนื้อหาจากหนังสือที่ไม่มีประโยชน์ เช่น เรื่องลามก ข่าวสังคมดารา ข่าวชู้สาวหรือพฤติกรรมยั่วทางเพศ เป็นต้น รู้จักกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่าน อ่านจับใจความสำคัญได้

4. การเห็นคุณค่าของการอ่าน หมายถึง การรู้ถึงประโยชน์ของการอ่านที่มีต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และการแก้ไขปัญหา รู้ว่าสิ่งที่อ่านมีประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่นอย่างไร เช่น อ่านเพื่อให้ได้รับความรู้ อ่านเพื่อความบันเทิงหรือจรรโลงใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน การรู้จักดูแลรักษาหนังสือเพื่อให้ใช้ได้นาน นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีความเชื่อว่าการอ่านหนังสือที่เนื้อหาจะมีคุณค่าจะให้ประโยชน์ เช่น ความรู้ ความบันเทิง คติสอนใจ ส่วนการอ่านหนังสือที่เนื้อหาไม่มีคุณค่าจะให้โทษ เช่น ความอาฆาตพยาบาท ทำให้เกิดความหลังคิด เป็นต้น

ความสำคัญของนิสัยรักการอ่าน

ชีวิตของทุกคนในปัจจุบัน ถือได้ว่าการอ่านเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชีวิต เพราะการอ่านช่วยให้เราได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมากมายนับไม่ถ้วน และยังช่วยให้เราสามารถใช้ประโยชน์จากเรื่องที่อ่าน เช่น รู้วิธีการเพาะพันธุ์ต้นไม้ รู้วิธีการปฐมพยาบาลผู้ป่วย เป็นต้น

การอ่านจัดเป็นทักษะประเภทหนึ่งซึ่งต้องใช้การฝึกฝน จึงจะมีความสามารถในการอ่าน นั่นคือ อ่านได้เร็ว และสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ ยิ่งฝึกฝนมากก็จะมีทักษะมาก (นิดดา หงษ์วิวัฒน์. 2537 : 1) นอกจากนี้ การมีสมาธิในการอ่านก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องหมั่นฝึกฝนเช่นกัน ดังที่ แชนแมน (จินตนา ท่าสระ. 2530 : 9; อ้างอิงมาจาก Chapman. 1978 : 61-63) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคือการที่สามารถแปลหรือตีความจากสิ่งที่อ่านได้อย่างครบถ้วน จะเป็นแนวทางนำไปสู่ความรู้ และการอ่านยังเป็นเรื่องจำเป็นที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนและในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ดังนั้นการอ่านจึงมีคุณค่าสำหรับบุคคลดังนี้

1. การอ่านช่วยในการส่งเสริมบุคลิกภาพ เพราะการอ่านทำให้มีความรู้ มีการตัดสินใจที่ดี และเข้าใจความคิดของผู้อื่น จึงทำให้มีการแสดงออกที่เหมาะสม
2. การอ่านช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
3. การอ่านช่วยผ่อนคลายความเครียด พัฒนาอารมณ์ และช่วยสนองความต้องการทางด้านจิตใจได้ด้วย
4. การอ่านทำให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ
5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

นิสัยรักการอ่าน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง นอกเหนือจากการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้แล้ว เด็กควรอ่านเพื่อความเพลิดเพลินทางอารมณ์ เพราะการอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวาง มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความคิดลึกซึ้งและได้รับความบันเทิงใจจากการอ่าน นิสัยรักการอ่านจะติดตัวเด็กตลอดไปจนเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ยังสนใจอ่านหนังสือหลายประเภท ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ช่วยให้มีความเข้าใจและวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ดี ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านจะมีความพึงพอใจที่ได้ใช้เวลาว่างอ่านอย่างสงบ ได้ผ่อนคลายอารมณ์ และได้รับความบันเทิงจากการอ่าน (สุสติ กุญอินทร์. 2529 : 457) การอ่านมีความสำคัญในแง่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นการ

จำลองประสบการณ์ให้กับผู้อ่านได้ศึกษาเรียนรู้ได้เอง โดยไม่ต้องรับจากประสบการณ์ตรง เพราะในความเป็นจริงนั้นโอกาสที่เราแต่ละคนจะได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องต่างๆ นั้นเป็นไปได้น้อย (อังคณา กล่อมฤทธิ์. 2532 : 12; อ้างอิงมาจาก ทวีป อภิสิทธิ์. 2526 : 53-54) การอ่านจึงช่วยย้ําให้มนุษย์ได้รับประสบการณ์ต่างๆ และใช้เป็นรากฐานช่วยพัฒนาให้เจริญขึ้น มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ความสำคัญอีกประการก็คือ การอ่านเป็นรากฐานที่สำคัญของการศึกษาทุกระดับ ผู้ที่อ่านมากกว่าคนอื่นก็ย่อมจะได้รับประโยชน์มากกว่า และการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพย่อมทำให้ประสบความสำเร็จในการเรียนทุกสาขาวิชา

☞ โดยทั่วไปแล้ว การอ่านจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาการในด้านต่างๆ ดังนี้ (อรสา กุมาริ ปุกหุต. 2524 : 192-203)

1. พัฒนาการด้านการใช้ภาษา ช่วยให้เด็กมีความสามารถในการใช้ภาษาได้กว้างขวางขึ้น และช่วยให้เด็กเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ ที่ไม่สามารถสื่อความหมายด้วยวิธีการพูดได้ ช่วยให้เด็กมีทักษะในการพูดและการฟังที่ดีขึ้น รวมทั้งสามารถเข้าใจความคิดของผู้อื่นได้กว้างขวางขึ้น ซึ่งเด็กจะทบทวนหรืออ่านซ้ำเองได้ จึงทำให้เกิดวิจารณ์และสมาธิได้ดีกว่าการรับฟังแต่เพียงอย่างเดียว และยังช่วยพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2. พัฒนาการด้านสังคม การอ่านช่วยพัฒนาพฤติกรรมเด็กทางด้านสังคม ดังต่อไปนี้

2.1 ช่วยให้เด็กได้รับความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น การรู้จักทักทาย การรู้จักขอบคุณ เกรงใจ เป็นต้น

2.2 ช่วยให้เด็กได้พบเห็นแบบอย่างที่ดีในการเลือกปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้องดีงาม เช่น เรื่องการรักษาคำพูด เรื่องความซื่อสัตย์ การอดออม ความขยันหมั่นเพียร เป็นต้น

2.3 ช่วยให้เด็กเกิดความคิด หรือรู้จักตัดสินใจในการเลือกปฏิบัติต่อผู้อื่น และการอ่านยังเป็นเครื่องมือสำหรับโน้มน้าวหรือชี้ให้เห็นเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น ทำให้เด็กมีโอกาสไตร่ตรองเพื่อเลือกปฏิบัติได้ เช่น การละเว้นเสพยาเสพติด เป็นต้น

2.4 เนื้อหาสาระจากการอ่านช่วยให้เด็กเลือกแสดงออกทางสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น เมื่อเด็กมีความรู้สึกรังเกียจหรือไม่พอใจ แทนที่จะแสดงกริยาพึมพาย หรือพูดหยามคายเด็กก็อาจจะระงับพฤติกรรมเหล่านี้เสีย นอกจากนี้ถ้าเด็กได้อ่านมาก เด็กอาจพบว่าตัวละครในเรื่องต่างๆ ที่เด็กได้อ่านนั้น อาจได้รับความทุกข์ทรมานหรือพบกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ มากกว่าปัญหาต่างๆ ที่เด็กกำลังประสบอยู่ จึงทำให้เด็กมีกำลังใจ และสามารถควบคุมตัวเองได้ เป็นต้น

2.5 ทำให้เด็กเกิดอุดมการณ์ในการปฏิบัติ และทำให้เกิดแรงจูงใจในอันที่จะปรับปรุงตนเองและสังคมให้ดียิ่งขึ้น

2.6 ช่วยให้อ่านอยู่ในสังคมได้ดีขึ้น เช่น การแก้ไขพฤติกรรมของตนที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ การรู้จักเข้ากลุ่มเพื่อน รู้จักวิธีแก้ปัญหา รู้วิธีประคองสิ่งต่างๆ เป็นต้น

2.7 ช่วยให้อ่านได้ปรับปรุงพฤติกรรมทางสังคม รวมทั้งแบบแผนในสังคม เช่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ การใช้สรรพนาม การปฏิบัติตนในสังคม เป็นต้น

3. พัฒนาการด้านอารมณ์ ในการพัฒนาพฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กต้องทราบพื้นฐานทางอารมณ์ก่อน แล้วจึงคัดเลือกหนังสือที่จะช่วยพัฒนาอารมณ์อันพึงปรารถนาแต่ละประเภท เช่น การจัดหาหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักภายในครอบครัว ความเมตตาของบิดามารดา ความเสียสละ ฯลฯ ให้เด็กอ่าน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์เกี่ยวกับความรักความอบอุ่นในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างเนื้อหาของหนังสือที่มีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 ประเภทเทพนิยาย ช่วยให้อ่านได้อารมณ์เพื่อฝัน เกิดจินตนาการ และช่วยขัดเขยความรู้สึกลึกซึ้งและคลลความรัก

3.2 ประเภทเบาสมอง ช่วยให้อ่านได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

3.3 ประเภทต่อสู้ผจญภัย ช่วยให้อ่านได้รับความรู้สึกตื่นเต้น อยากรู้อยากเห็น

3.4 ประเภทศาสนา ช่วยให้อ่านมีความรู้สึกต่อสิ่งที่ดำรง และต้องการประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อจะได้ชื่อว่าเป็นคนดี

3.5 ประเภทท่องเที่ยวผจญภัย ช่วยให้อ่านได้รับความตื่นเต้นตื่นใจ มีอารมณ์ที่แจ่มใสหรือขมขื่นตามที่ปรากฏในเรื่องนั้นๆ

3.6 ประเภทความรัก ช่วยให้อ่านเกิดอารมณ์เข้มข้นเบิกบาน สร้างความหวัง

3.7 ประเภทเรื่องชีวิตจริง ช่วยให้อ่านเกิดอารมณ์ที่คล้อยตามเนื้อเรื่อง เกิดการเปรียบเทียบระหว่างชีวิตในหนังสือกับชีวิตของตน ทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ เห็นใจ สงสาร และเข้าใจชีวิตดีขึ้น

3.8 ประเภทสยองขวัญ ทำให้อ่านเกิดอารมณ์หวาดวิตก กลัว และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

3.9 ประเภทสอนใจ ทำให้อ่านเกิดอารมณ์ที่เป็นความรู้สึกอยากเป็นคนดี

3.10 ประเภทชีวิตครอบครัว ทำให้เกิดอารมณ์ รู้สึกเห็นอกเห็นใจ ประสงค์ความรักสามัคคีในครอบครัว

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หนังสือจัดได้ว่าเป็นอาหารทางจิตใจและสติปัญญาของมนุษย์ทุกคน เด็กที่ได้อ่านหนังสือจึงมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการพัฒนาสติปัญญาของตนมากกว่าเด็กที่ไม่ค่อยได้อ่านหนังสือ สติปัญญาของมนุษย์จะได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของแต่ละช่วงอายุในด้านต่างๆ ซึ่งหนังสือก็เป็นอีกหนึ่งประสบการณ์ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านสติปัญญาเช่นกัน มนุษย์จะได้รับความรู้ ข้อคิดเห็น วิธีการ รู้จักความจริง สภาพปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา จากการอ่านหนังสือแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น หนังสือสารคดีท่องเที่ยวจะให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของมนุษย์ในสภาพทางภูมิศาสตร์ต่างๆ หนังสือด้านวรรณคดีช่วยให้ทราบถึงความงดงามของภาษา สภาพความเป็นอยู่ ความเชื่อ และวิถีแก้ปัญหาของคนในยุคหนึ่งๆ หนังสือเกี่ยวกับเรื่องลึกลับสืบสวนช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาเกี่ยวกับขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ย่างยากซับซ้อน การตั้งสมมติฐาน การวิเคราะห์ปัญหา การสรุปปัญหา เป็นต้น

การอ่านยังช่วยพัฒนาทักษะทางด้านจิตใจของเด็ก ดังที่ ซไมพร เจริญสิน (2525 : 49-51) ได้ทำวิจัยเชิงทดลองในกลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่มีประวัติเสพยาเสพติด ที่มีอายุระหว่าง 14-18 ปี จำนวน 30 คน โดยกลุ่มตัวอย่างอ่านหนังสือซึ่งผ่านการคัดเลือกแล้วว่ามีเนื้อหาที่จะช่วยลดความวิตกกังวล และส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองเป็นเวลา 2 เดือน และมีการอภิปรายถึงหนังสือที่อ่านทุกสัปดาห์ด้วย ผลการทดลองพบว่า เมื่อเยาวชนได้อ่านหนังสือแล้วเยาวชนดังกล่าวมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเพ็ญทาเกิด (2534 : 51-54) ที่ทำวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาสุขปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการอ่านหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพเป็นเวลา 8 สัปดาห์ จำนวน 60 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการส่งเสริมการอ่านด้วยหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ และมีกิจกรรมการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ กลุ่มถัดมาเป็นกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการส่งเสริมการอ่านด้วยหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพ กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับการส่งเสริมการอ่าน ผลการทดลองพบว่า เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้ว นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพและมีกิจกรรมการสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ มีคะแนนสุขปฏิบัติสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพเพียงอย่างเดียว และนักเรียนทั้งสองกลุ่มยังมีคะแนนสุขปฏิบัติสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการ

ส่งเสริมการอ่าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่นักเรียนได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับสุขภาพที่คัดเลือกมาแล้วอย่างเหมาะสม นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขบัญญัติที่ถูกต้องจากหนังสือและเลียนแบบด้วยการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ (2529 : 228-263) ศึกษาปริมาณความชอบอ่านเรื่องที่มีประโยชน์เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะพบว่า ความชอบอ่านเรื่องที่นักวิชาการจัดว่ามีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์มีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำนายจิตลักษณะที่น่าปรารถนา 3 ประการของเยาวชนไทย ซึ่งได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยมีปริมาณการอ่านสิ่งตีพิมพ์เป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์เป็นตัวทำนายที่สำคัญเป็นอันดับที่ 4 ของจิตลักษณะในด้านของความเชื่ออำนาจในตน และเหตุผลเชิงจริยธรรม และปริมาณความชอบอ่านเรื่องที่มีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์ ร่วมกับปริมาณความชอบชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ และความชอบฟังรายการวิทยุที่มีประโยชน์ สามารถทำนายจิตลักษณะมุ่งอนาคตได้ 20% ทำนายความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ 8% และทำนายปริมาณความเชื่ออำนาจในตนได้ 6% จึงอาจกล่าวได้ว่า นักเรียนที่รายงานว่าชอบเรื่องที่มีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุมาก เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง เชื่ออำนาจในตนสูง และสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูงด้วย ในขณะที่ยังพบว่านักเรียนที่ชมโทรทัศน์น้อย หรือฟังวิทยุน้อย แต่ใช้เวลาในการอ่านสิ่งตีพิมพ์เป็นจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์มาก ก็มีจิตลักษณะที่น่าปรารถนาทั้ง 3 ประการนี้สูง ซึ่งเป็นเพราะสิ่งตีพิมพ์มีลักษณะถาวรและพร้อมที่จะถูกหยิบขึ้นมาอ่านได้เมื่อนักเรียนต้องการตลอดเวลา ผู้มีนิสัยรักการอ่านก็จะเลือกอ่านเรื่องที่มีประโยชน์ หรือเรื่องประเภทที่ตนต้องการได้เสมอและอาจอ่านได้ในปริมาณที่ตนต้องการ และสามารถหลีกเลี่ยงเรื่องที่ไร้สาระหรือมีโทษได้ด้วย ดังนั้น ผู้มีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งชอบเรื่องที่มีประโยชน์และอ่านเรื่องที่ตนชอบนี้มาก จึงมีจิตลักษณะที่น่าปรารถนาได้สูง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า นิสัยรักการอ่านมีความสำคัญอย่างมากต่อเด็ก เด็กจะได้รับพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ กล่าวคือ ผู้มีนิสัยรักการอ่านย่อมได้รับประสบการณ์ความรู้อย่างกว้างขวาง ได้รับการเปิดโลกทัศน์เพิ่มขึ้น มีความคิดที่ลึกซึ้งได้รับความเพลิดเพลินบันเทิงใจจากการอ่าน สามารถผ่อนคลายความตึงเครียด ได้รับประสบการณ์ทางสังคมเพิ่มขึ้น รู้จักการปรับตัว รวมทั้งการอ่านยังช่วยพัฒนาทักษะทางจิตใจที่พึงปรารถนา เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง เหตุผลเชิงจริยธรรม ฯลฯ ให้เกิดขึ้นอีกด้วย ทำให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีต่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของนิสัยรักการอ่าน

จะเห็นได้ว่าการอ่านนั้นจัดเป็นทักษะอย่างหนึ่ง ซึ่งหากได้รับการฝึกฝน หรือกระทำซ้ำๆ เป็นประจำ ก็จะสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นนิสัยรักการอ่านได้ เด็กที่ได้รับการเตรียมพร้อมทางด้านการอ่านมาแล้วเป็นอย่างดี ย่อมสามารถพัฒนานิสัยรักการอ่านได้เร็วกว่าเด็กที่ขาดการเตรียมพร้อมด้านการอ่าน อย่างไรก็ตาม พัฒนาการทางด้านความพร้อมในการอ่านของเด็กยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายประการ เช่น ภาวะทางด้านสมอง การรับภาพ การออกเสียง ภาวะทางภาษา ความสามารถในการปรับตัว ประสบการณ์ทางสังคม สภาพร่างกาย เป็นต้น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านการอ่านสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ (จรัสลักษณ์ บุญยะกาญจน. 2525 : 39-43; อ้างอิงมาจาก Harris. 1970)

ประเภทที่ 1 จากตัวผู้อ่านเอง ได้แก่ ระดับสติปัญญา ภาวะและความพร้อม แรงจูงใจ สภาพร่างกาย อายุ เพศ ประสบการณ์เดิม ลักษณะทางบุคลิกภาพ รวมทั้งสภาพอารมณ์และความสนใจ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่มีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่านแตกต่างกัน

ประเภทที่ 2 จากเนื้อหาในการอ่าน ประเภทของเนื้อเรื่อง ความแตกต่างในส่วน of เนื้อหาที่อ่าน ความยาวของเนื้อเรื่อง ความยากง่าย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าเป็นหนังสือที่ตนกำลังอ่านอยู่นั้น เป็นหนังสือที่สนุกสนาน น่าเรียน น่าอ่าน หรือน่าเบื่อหน่ายเพียงใด ซึ่งจะทำให้เด็กมีความต้องการอ่านในเวลาถัดไป

ประเภทที่ 3 จากวิธีการอ่าน ประกอบไปด้วยวิธีการฝึกฝนเพื่อช่วยเพิ่มทักษะในการอ่าน การท่องจำ การแนะแนวการอ่าน การใช้ประสาทรับรู้ในการอ่าน เทคนิคการอ่านเร็ว อ่านจับใจความ การอ่านเพิ่ม การรู้ผลงาน ฯลฯ จะทำให้เด็กสามารถอ่านหนังสือได้แตกฉาน ส่งผลให้มีพัฒนาการอ่านที่รวดเร็วขึ้น

ประเภทที่ 4 จากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาการทางการอ่าน สภาพแวดล้อมที่อาจทำให้เด็กขาดความกระตือรือร้นในการอ่าน ซึ่งเกิดจากบุคคลที่อยู่รอบข้างเด็ก ทั้งที่โรงเรียน บ้าน หรือสภาพสังคมทั่วไป เช่น เด็กที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หรือในชนบทที่กันดาร ห่างไกลความเจริญ เด็กที่ต้องรับภาระงานทางบ้านมากเกินไปไม่มีเวลาอ่าน รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปฏิบัติกับเด็ก การสนับสนุนด้านการอ่านจากโรงเรียนหรือที่บ้าน เป็นต้น

พัฒนาการและความสนใจของเด็ก

บิดามารดา หรือผู้ปกครองควรทราบถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็กในวัยต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งพอจะแบ่งได้ดังนี้ (อรสา กุมาริ ปกหุต. 2524 : 205-206)

1. วัยก่อนเข้าเรียน (ประมาณ 3-6 ขวบ) เด็กในวัยนี้มักจะมีลักษณะความสนใจและพัฒนาการ ดังนี้
 - 1.1 มีความสนใจช่วงสั้นๆ ประมาณ 10-15 นาที และเปลี่ยนความสนใจบ่อย
 - 1.2 มีความสนใจต่อสิ่งที่แปลกใหม่อยู่เสมอ ความเจริญทางด้านภาษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว
 - 1.3 สามารถเล่าเรื่องที่ตนเองได้พบเห็นให้ผู้อื่นฟัง แต่อาจยังลำดับเหตุการณ์คลาดเคลื่อนไปบ้าง
 - 1.4 สนใจที่จะเลียนแบบทั้งด้านการใช้ภาษาและท่าทาง
 - 1.5 สนใจที่จะพูดหรือท่องคำคล้องจองง่ายๆ
 - 1.6 ชอบฟังนิทานหรือเรื่องเล่าที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง

หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้ ได้แก่ หนังสือที่มีภาพสวยงาม เช่น สมุดภาพ พจนานุกรมภาพ ตลอดจนนิทานภาพซึ่งใช้รูปภาพเพื่อให้ทราบเรื่องราวได้โดยไม่ต้องอ่านเนื้อเรื่อง

2. วัยประถมศึกษาตอนต้น (ประมาณ 6-9 ขวบ) เด็กในวัยนี้มักจะมีลักษณะความสนใจและพัฒนาการ ดังนี้
 - 2.1 มีช่วงของความสนใจยาวนานขึ้น คือประมาณ 15-20 นาที
 - 2.2 สนใจที่จะทดลอง เลียนแบบ และแสดงออกตามความคิดเห็นของตนเอง และต้องการให้ผู้อื่นสนใจตนเองมากขึ้น
 - 2.3 ในการรับฟังเรื่องราวต่างๆ ต้องการให้ตนเองมีส่วนร่วมมากขึ้น
 - 2.4 สนใจเรื่องราวที่เพื่อน สนุกสนาน เรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความถูกต้องผิด

หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้อาจเป็นเรื่องที่สนุกสนานต่างๆ หรือเกี่ยวกับกิจกรรมแปลกๆ เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับวิธีการทำสิ่งต่างๆ อย่างง่ายๆ เป็นต้น

3. วัยประถมศึกษาตอนต้นช่วงหลัง (ประมาณ 9-11 ขวบ) เด็กในวัยนี้มักจะมีลักษณะความสนใจและพัฒนาการ ดังนี้

- 3.1 ช่วงของความสนใจประมาณ 20-30 นาที
- 3.2 มีความสนใจต่อเพื่อน ๆ บุคคล สถานที่ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น
- 3.3 สนใจที่จะหาตัวอย่างที่จะยึดถือ เป็นแบบปฏิบัติ และสนใจที่จะหาความรู้ข้อเท็จจริงต่างๆ มากขึ้น
- 3.4 สามารถเล่าเรื่องราวต่างๆ ที่ได้ฟัง ได้อ่านหรือได้พบเห็นได้มากยิ่งขึ้น
- 3.5 สนใจเรื่องกิจกรรมต่างๆ เช่น การกีฬา การประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ

หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้อาจได้แก่ หนังสือที่ท้าทายให้เกิดความคิดต่างๆ หรือนำถึงวิธีการที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุภาษิต คติสอนใจให้แนวคิด แนวปฏิบัติที่ดีงาม ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยต่างๆ เป็นต้น

4. วัยประถมศึกษาตอนปลาย (ประมาณ 12-14 ปี) เด็กในวัยนี้มักจะมีคามสนใจดังนี้

- 4.1 มีช่วงของความสนใจประมาณ 30-45 นาที
- 4.2 เริ่มมีความสนใจแตกต่างกันเป็นเรื่องของชายและหญิง เช่น เด็กชายส่วนใหญ่สนใจเรื่องเครื่องจักร กลไกต่างๆ เด็กหญิงส่วนใหญ่สนใจเรื่องการบ้านการเรือน เป็นต้น
- 4.3 สนใจประติมากรรมสิ่งต่างๆ ที่ตนเองพอใจ
- 4.4 สนใจการอ่านเพื่อความเพลิดเพลินโดยการเลือกอ่านหนังสือหลายประเภทมากขึ้น
- 4.5 เริ่มสนใจที่จะคิดว่าตนเองจะประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่างของตนเองชอบได้อย่างไร
- 4.6 เริ่มสนใจที่จะพูดถึงหรือวิจารณ์ตัวละครในเรื่องที่อ่านได้

หนังสือที่เหมาะสมกับเด็กในวัยนี้อาจได้แก่ หนังสือประเภทเรื่องสั้น เรื่องมystery ที่มีแนวคิดที่ดีต่างๆ เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย ประวัติบุคคลสำคัญ ตลอดจนสารคดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ เป็นต้น

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน คือการนำวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อสร้าง กระตุ้น และส่งเสริมเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจหนังสือ มีความต้องการอ่านอยู่ตลอดเวลา รู้จักเลือกที่จะอ่านสิ่งที่มีประโยชน์ในเรื่องต่างๆ มีความเพลิดเพลินในการอ่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการอ่าน และแสดงพฤติกรรมการอ่านออกมาเสมอๆ จนกลายเป็นนิสัยรักการอ่านในที่สุด (ศุภรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2538 : 53) ซึ่งวิธีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนั้น สามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การกำหนดเวลาและประเภทของหนังสือให้อ่าน การอธิบาย ชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์และความสำคัญของการอ่าน เป็นต้น

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก สามารถกระทำได้หลายวิธี และมาจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น การส่งเสริมจากทางบ้าน จากสถาบันครอบครัว ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา พี่น้อง ญาติผู้ใหญ่ การส่งเสริมจากโรงเรียนซึ่งมีทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว บรรณารักษ์ การส่งเสริมจากกลุ่มเพื่อน การส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ การส่งเสริมจากสื่อมวลชน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และที่ไม่ใช่สื่อสิ่งพิมพ์ สำนักพิมพ์ต่างๆ และการส่งเสริมจากบุคคลอื่นๆ ในสังคม เช่น ผู้มีชื่อเสียง ดารา นักร้อง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านได้

อย่างไรก็ดี ในงานวิจัยนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

บทบาทของครอบครัวต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะ เพราะมิได้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และการทำให้เด็กมีการฝึกฝนได้นั้น จำเป็นต้องให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ซึ่งต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กยังมีอายุน้อย การปลูกฝังให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านย่อมทำให้เด็กเห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของการอ่านที่ช่วยในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการเรียน การงาน การพักผ่อนหย่อนใจ หรือการเปิดโลกทัศน์ในเรื่องต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีอยู่ในหนังสือและนิสัยรักการอ่านเท่านั้นที่ทำให้เด็กได้รู้ถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่ตอบสนองต่อความต้องการพึงพิงในยามเยาว์วัยของมนุษย์ โดยมีหน้าที่ในการให้ความรักความอบอุ่น และเป็นตัวแบบในการกำหนดบทบาทสำหรับเด็กๆ พวกเขาจะได้รับการถ่ายทอดในเรื่องต่างๆ เช่น ความเชื่อ วัฒนธรรม รวมทั้งความ

รู้สึกนึกคิดมาจากครอบครัว ดังที่งานวิจัยของลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี (2524 : 143-190) ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับถ่ายทอดลักษณะของจิตใจ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความเอื้อเฟื้อ ความกตัญญูกตเวที และการยึดบาปบุญ ในระดับมาก จะมีลักษณะดังกล่าวนี้มากกว่าเด็กที่ได้รับถ่ายทอดน้อย และวันชัย มิกกลาง (2530 : 126-129) ศึกษาเกี่ยวกับปริมาณการได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดา กับทัศนคติและการปฏิบัติงานตามหลักคำสอนในพุทธศาสนาของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาจากบิดามารดามาก เป็นผู้ที่ทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา และมีการปฏิบัติตามหลักคำสอนในพุทธศาสนามากกว่านิสิตนักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดน้อย

ครอบครัว จึงนับได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดขึ้นกับเด็ก เพราะเด็กๆ โดยทั่วไปก็มักสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่แล้ว หากบิดามารดาสอนให้เด็กได้รู้จักพยัญชนะแต่ละตัวก็จะเป็นการปูพื้นฐานได้ดี และเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนและเรียนรู้การผสมคำต่างๆ จนเริ่มอ่านออกแล้ว ช่วงนี้เด็กจะสนใจอ่านในสิ่งที่เขาพออ่านได้ ถ้าบิดามารดาจัดหาหนังสือเหล่านี้ให้และช่วยแนะนำในเรื่องต่างๆ เช่น ชี้ให้ดูรูปภาพ สอนให้เด็กอ่านคำที่เด็กยังไม่รู้จัก จะเป็นการเพิ่มวงศัฟท์ให้เด็กเพื่อให้เรียนรู้ในเรื่องที่ยากขึ้นไปอีก นอกจากนี้การมีมุมหนังสือภายในบ้าน การให้ของขวัญหรือรางวัลเด็กเป็นหนังสือ การแสดงความพอใจหรือพูดจาชมเชยเมื่อเห็นเด็กอ่านหนังสือ การพาเด็กไปยังร้านขายหนังสือ หรือเมื่อจะไปเที่ยวที่จังหวัดใด ก็หาหนังสือที่เกี่ยวกับจังหวัดนั้นให้เด็กได้อ่านก่อน นอกจากนี้บิดามารดาควรอ่านหนังสือให้เด็กเห็น เพราะการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองมีกิจนิสัยในการอ่านหนังสือเป็นประจำย่อมจะทำให้เด็กๆ ถือเป็นตัวอย่างได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็นับว่าเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็ก ซึ่งการวิจัยส่วนใหญ่พบผลสอดคล้องกันว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการส่งเสริมการอ่านจะเป็นเด็กที่มีความสามารถในการอ่านและเป็นผู้มีนิสัยรักการอ่าน ตัวอย่างเช่น บุญชัย เกรียงบูรณันท์ (2534 : 104-115) ศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมืองนครปฐม ที่มีความสามารถในการอ่านสูง เป็นกลุ่มที่ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่าน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการอ่านสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ในขณะที่นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงเป็นกลุ่มที่ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านน้อยกว่านักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

ทวีศักดิ์ เดชเลิศจ (2528 : 84-94) ศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 974 คน พบว่าองค์ประกอบทางด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพของการได้รับส่งเสริมการอ่านจากทางบ้านมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านสูงกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ทั้งหมด ($r=.57$) ซึ่งในงานวิจัยของวิทยา วิมลธนม (2530 : 92-103) ที่ศึกษาบทบาท ทักษะ และปัญหาในการส่งเสริมการอ่าน ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบิดามารดาและนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ พบผลสอดคล้องกันว่าเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านมาก เป็นผู้ที่บิดามารดามีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการอ่าน และมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านมากกว่าเด็กที่มีนิสัยรักการอ่านน้อย และยังพบว่า บทบาทของบิดามารดาในการส่งเสริมการอ่านมีความสัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยดังกล่าวนี้จึงสรุปให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บทบาทของบิดามารดาในการส่งเสริมการอ่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านของเด็ก นั่นคือ นิสัยรักการอ่านของเด็กเป็นผลมาจากบทบาทในการส่งเสริมการอ่าน โดยถ้าบิดามารดาได้ส่งเสริมการอ่านมากเด็กก็จะมีนิสัยรักการอ่านมาก และถ้าส่งเสริมการอ่านน้อยเด็กก็จะมีนิสัยรักการอ่านน้อยเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์ (2529 : 213-215) ศึกษาการรับรู้สื่อมวลชนในเยาวชนไทย ทางด้านปริมาณการรับและคุณภาพของเนื้อหาที่รับในสื่อมวลชนสามชนิด ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ ประกอบด้วย 6 ตัวแปร คือปริมาณการชมโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านสิ่งตีพิมพ์เป็นชั่วโมงต่อสัปดาห์ และปริมาณความชอบรับเนื้อหาที่มีประโยชน์ในโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกันในแง่ที่ว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีความตระหนักในความสำคัญของอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อเด็กมาก หรือผู้ปกครองควบคุมการเลือกรับสื่อมวลชนของเด็กมาก อย่างใดอย่างหนึ่ง เด็กจะมีความชอบฟังรายการวิทยุ และชอบอ่านเรื่องที่เนื้อหาที่มีประโยชน์มากกว่าเด็กประเภทตรงข้าม ซึ่งปรากฏผลอย่างชัดเจนในกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวฐานะดี และนักเรียนที่อยู่กับผู้ปกครอง ผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของผู้ปกครองที่มีความตระหนักในความสำคัญของอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อเด็กมาก หรือควบคุมการรับมาก จะส่งผลถึงปริมาณการชอบฟังรายการวิทยุที่มีประโยชน์ และปริมาณการชอบอ่านเรื่องที่เนื้อหาที่มีประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์

จึงเห็นได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการปลูกฝังหรือถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและอุปนิสัยต่างๆ ซึ่งถ่ายทอดด้วยวิธีการสั่งสอน การกระทำเป็นตัวอย่าง รวมทั้งการเสริมแรงและการคาดหวังในพฤติกรรม ด้วยการให้รางวัลหรือลงโทษ

ของบิดามารดา (วันชัย มืกลาง. 2530 : 9) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของนิสัยรักการอ่าน ที่เด็กได้รับการปลูกฝังมาจากครอบครัว ในเด็กเล็กจะยังอ่านหนังสือไม่เป็น ตราบจนเมื่อบิดามารดาต้องการให้เด็กอ่านหนังสือเป็น จึงสอนให้เด็กรู้จักการอ่านหนังสือ หรือส่งให้ไปเรียนที่โรงเรียน และส่งเสริมให้เด็กเรียนจนจบตามหลักสูตร ครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของมนุษย์ นับตั้งแต่การสอนให้อ่านหนังสือด้วยตัวเอง หรือส่งไปเรียนที่โรงเรียน รวมทั้งสนับสนุนให้เด็กเรียน การจัดหาอุปกรณ์หรือปัจจัยอื่นๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน

ชมิษฐ์ (Schmitz. 1997 : 171-177) กล่าวถึงหลักในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เด็กว่า บิดามารดาควรมีความสนุกสนานไปกับพัฒนาการทางการอ่านของเด็ก เริ่มตั้งแต่การที่บิดามารดาต้องรู้จักเลือกหนังสือให้เด็ก จนกระทั่งเด็กสามารถเลือกหนังสือได้ด้วยตนเอง โดยควรอ่านหนังสือออกเสียงไปพร้อมกับเด็ก อย่าเคร่งครัดกับตารางเวลาที่กำหนดให้เด็กอ่านหนังสือมากจนเกินไป และควรจัดบรรยากาศที่เชิญชวนให้เด็กอยากอ่านหนังสือและให้เด็กได้อ่านอย่างมีสมาธิ

นอกจากนี้ ในการส่งเสริมให้เด็กอ่านควรยึดหลักต่างๆ ดังต่อไปนี้ (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์. 2538 : 35-41)

1. ชี้ให้เห็นความสำคัญของการอ่าน อธิบายให้เด็กทราบถึงประโยชน์และความสำคัญของการอ่านที่มีต่อการดำรงชีวิต เช่น การเรียนต่อ การประกอบอาชีพ หรือในชีวิตประจำวัน
2. สอนให้เด็กอ่านหนังสือได้แตกฉานตามวัย รวมทั้งไม่บังคับให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหายากเกินกว่าวุฒิภาวะของเด็ก สอนให้เด็กได้รู้จักคำศัพท์ หลักการผสมคำ
3. เลือกหนังสือที่มีรูปเล่ม เนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจสำหรับเด็ก
4. บิดามารดา รวมทั้งคนอื่นๆ ในครอบครัวควรส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เช่น การทำตัวเป็นตัวอย่างในเรื่องการอ่านหนังสือให้เด็กเห็น ชมเชยหรือให้รางวัลเมื่อเด็กอ่านหนังสือ การอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักอ่านหนังสือเมื่อต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่สนใจ หรืออ่านเพื่อได้รับความเพลิดเพลิน เป็นต้น
5. บิดามารดาควรเอาใจใส่สภาพร่างกายของเด็กที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการอ่าน เช่น ปัญหาสายตาสั้น สายตาเอียง เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจทำให้ไม่ได้ยินเสียงอ่านที่ถูกต้อง ความพิการทางสมอง เป็นต้น

6. การสอนอ่าน ต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็ก ไม่ควรบังคับว่าเด็กต้องทำในสิ่งที่บิดามารดากำหนดให้ นอกจากนี้ยังควรมีกิจกรรมเสริมที่หลากหลายโดยใช้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคนและโอกาส

7. บรรยากาศที่อบอุ่นภายในบ้านก็มีส่วนต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว บิดามารดาต้องสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น ทั้งนี้จะทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตนเองชอบ และไม่รู้สึกตึงเครียด เด็กจะมีสมาธิในการอ่าน และมีความสุขเมื่อได้อ่าน

อรสา กุมาริ ปุทฺท (2526 : 318-320) กล่าวถึงบทบาทที่บิดามารดาสามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กด้วยวิธีการต่อไปนี้

1. ทำตัวเป็นแบบอย่างและนักอ่านที่ดี และนำเรื่องที่อ่านมาเล่าหรือแนะนำให้กับเด็ก ซึ่งถ้าหากบิดามารดาเป็นนักอ่าน บ้านก็มักจะมีสิ่งที่จะอ่านวยต่อการอ่าน นั่นคือมีหนังสืออยู่ภายในบ้าน

2. เลือกหนังสือที่เนื้อหาดีมีคุณค่าเหมาะสมกับวัยของเด็ก ส่วนหนังสือที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสมก็ควรเก็บให้พ้นไปจากสายตาเด็ก

3. แนะนำให้เด็กมีความสนใจอ่านหนังสือ ด้วยการพูดคุยถึงเรื่องที่บิดามารดาอ่าน หรือนำหนังสือนั้นมาให้เด็กอ่าน เมื่อเด็กไม่เข้าใจก็เปิดโอกาสให้ซักถาม หรือบิดามารดาเป็นฝ่ายซักถามเด็กเอง

4. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เช่น ให้เด็กนอนอ่านตามสบาย หรือให้หนุนตักหรือนั่งใกล้ๆ จะสร้างความสบายใจ เป็นสุข และอบอุ่นให้แก่เด็ก ทำให้เด็กอยากติดตามอ่านเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเองต่อไป

5. ควรจัดส่วนหนึ่งในบ้านให้เป็นมุมหนังสือ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา สามารถหยิบอ่านหรือสะสมหนังสือไว้อ่านเมื่อต้องการ บิดามารดาควรหาหนังสือมาเพิ่มเติมให้ อย่างสม่ำเสมอ และควรแนะนำให้เด็กทราบถึงวิธีการถนอมหนังสือ รวมทั้งวิธีซ่อมแซมหนังสือด้วยตนเองด้วย

6. แก่ใจข้อบกพร่องทางด้านการพัฒนาการของร่างกายและความสัมพันธ์ของอวัยวะในการอ่านออกเสียงที่ไม่สมบูรณ์ไปตามวัยของเด็ก เพราะจะช่วยทำให้เด็กอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. พาเด็กไปเลือกซื้อหนังสือด้วยตนเอง โดยบิดามารดาเป็นผู้ให้คำแนะนำ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกซื้อหนังสือที่ตีมาไว้อ่านด้วยเงินที่เด็กเก็บสะสมไว้ ส่วนตัวเด็กจะมีความรักหนังสือและภาคภูมิใจที่ได้เป็นเจ้าของหนังสือนั้น

8. สนับสนุนต่อสิ่งที่ทางโรงเรียนมอบหมาย เช่น เมื่อครูกำหนดให้เด็กอ่านหนังสือหรือหาเรื่องมาเล่าให้เพื่อนฟัง บิดามารดาก็ควรสนับสนุนให้เด็กมีกำลังใจและพร้อมที่จะดำเนินการ

9. ให้ความอนุเคราะห์ต่อกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น ร่วมบริจาคหนังสือ เข้าร่วมในงานสัปดาห์หนังสือ

10. เมื่อพบปัญหาเกี่ยวกับการอ่านของเด็ก เช่น พบว่าโต๊ะ เก้าอี้ไม่เหมาะสมกับความสูงของเด็ก แสงสว่างไม่พอเพียงหรือวางไว้มองทิศทาง ก็ควรเอาใจใส่แก้ไขหรือแจ้งให้โรงเรียนทราบ เพื่อร่วมกันแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านั้น

นอกจากนั้น อรสา กุมาริ ปุทฺท (2524 : 209) ได้กล่าวว่า นิยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ปลูกฝังขึ้นได้โดยมีขั้นตอนที่เป็นไปอย่างซ้ำๆ โดยที่ครอบครัวจะเป็นสถาบันหลักในการส่งเสริมนิยรักการอ่านให้กับเด็ก ดังต่อไปนี้

1. เลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของเด็ก เตรียมไว้ให้เด็กได้เห็น ได้จับต้อง เป็นการเร้าความสนใจในขั้นต้น
2. ในการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง หรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีภาพ ควรทำท่าทางหรือเสียงให้น่าสนใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้ดูภาพหรือซักถามเรื่องราวต่างๆ จนจุใจ โดยอย่าด่วนสรุปหรือรีบๆ เล่า
3. ควรสร้างบรรยากาศของการเล่าให้รู้สึกเป็นกันเองที่สุด การเล่าโดยให้เด็กมานั่งบนตักหรือหนุนตัก หรือนั่งใกล้ๆ จะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและมีความสนใจในเรื่องที่เล่ามากยิ่งขึ้น
4. พาเด็กไปเลือกซื้อหนังสือที่เด็กพอใจเพื่อจะได้มีโอกาสแนะนำหนังสือด้วย และถ้าเด็กมีเงินเก็บส่วนตัว ก็ควรให้เด็กซื้อหนังสือด้วยเงินของตนเองบ้าง เพื่อจะได้รู้จักคุณค่าและภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของหนังสือนั้นๆ
5. จัดมุมหนังสือขึ้นภายในบ้าน โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการอ่านและร่วมรับผิดชอบในการเก็บรักษาหนังสือ
6. หาเวลาร่วมกับเด็กๆ ในการอ่านหนังสือ และสนทนาแลกเปลี่ยนถึงเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือที่อ่านไป

7. บิดามารดาต้องให้ความสนใจใส่ในปัญหาเกี่ยวกับการอ่านของเด็ก และแก้ปัญหาเหล่านั้น เช่น หากเด็กมีสายตาไม่ปกติ ก็ต้องพาเด็กไปวัดสายตาเพื่อประกอบแว่น

8. ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านของเด็ก เช่น ทำนั่งไม่ถูกต้อง การให้สายตาอยู่ใกล้กับหนังสือเกินไป

9. เล่าเรื่องราวต่างๆ ให้เด็กฟัง แล้วทิ้งท้ายให้เด็กไปอ่านต่อเอง หรือแนะนำให้ไปหาหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ต่อ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดดียิ่งขึ้น

10. ให้ความสนใจใส่ในงานที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้เด็กอ่าน โดยให้เด็กเล่าหรือสรุปเรื่องราวที่อ่านมาแล้วให้ฟัง หรือบิดามารดาอาจตั้งคำถามง่ายๆ ให้เด็กตอบก็ได้

11. ให้คำแนะนำในด้านวิธีอ่านเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ เช่น ให้เด็กได้ฝึกฝนการอ่านเพื่อให้เกิดทักษะ ให้เด็กได้อ่านเพิ่มเติมจากเรื่องที่เด็กได้อ่านไปแล้วและยังอยู่ในความสนใจของเด็ก

12. ให้เด็กได้รู้จักผลงานของผู้แต่งแต่ละคน รวมทั้งรู้ประวัติความเป็นมาของผู้แต่งเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในตัวผู้แต่ง และต้องการอ่านเรื่องของผู้แต่งคนนั้น

13. ชี้แจงให้เด็กได้ทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ในการอ่าน ว่าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิต และจะช่วยพัฒนาชีวิตในอนาคตของเด็กได้

แม้ว่าเด็กจะสามารถอ่านเรื่องราวในหนังสือต่างๆ ได้อย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง ก็ยังไม่ได้แสดงว่าเด็กมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการอ่านหรือชอบอ่านหนังสือจนเป็นนิสัย ดังนั้น บิดามารดาจึงเป็นผู้ที่มีหน้าที่สำคัญที่จะสนับสนุนให้เด็กได้อ่านหนังสือต่างๆ อย่างเพลิดเพลิน ซึ่ง ผุสดี กุญชรินทร์ (2529 : 457-464) ได้กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านดังต่อไปนี้

1. บิดามารดาควรจัดหา ซื้อ หรือขอยืมหนังสือที่เหมาะสมกับวัยมาให้เด็กอ่านอย่างสม่ำเสมอ ควรพาเด็กไปเลือกซื้อหนังสือเอง หรือพาไปเลือกหนังสือที่ห้องสมุด รวมทั้งให้เด็กมีโอกาสไปดูนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ

2. บิดามารดาควรอ่านหนังสือเด็กบ้าง เพื่อให้สามารถพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กสนใจ หรือช่วยอธิบายสิ่งที่เด็กไม่เข้าใจ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เด็กสนใจอ่านหนังสือที่บิดามารดาไปซื้อหนังสือหรือขอยืมมาได้ และควรเปิดโอกาสให้เด็กพูดคุยแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกที่มีต่อเรื่องที่อ่าน

3. จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการอ่าน ห้องมีแสงสว่างพอเหมาะ ควรมีโต๊ะเก้าอี้และชั้นเก็บหนังสือของเด็กที่เป็นสัดส่วน รวมทั้งให้เด็กได้มีโอกาสอ่านหนังสืออย่างสงบในเวลาที่ต้องการ

4. บิดามารดาควรให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเต็มที่เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยต้องไม่คิดว่าเป็นเรื่องไร้สาระหรือไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

5. ทักษะของบิดามารดาที่มีต่อการอ่านและการเลือกหนังสือให้เด็กอ่านเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง บิดามารดาต้องเข้าใจว่า เด็กจำเป็นต้องมีเวลาว่างสำหรับอ่านหนังสือที่ให้ความบันเทิงบ้าง และต้องมีเวลาเล่นสนุกสนานตามวัย มิใช่จะต้องใช้เวลาว่างในการอ่านเพียงอย่างเดียว และการอ่านหนังสือในเวลาว่างก็ควรเกิดจากความสมัครใจและความต้องการของเด็ก

6. แนะนำให้เด็กอ่านหนังสือหลายๆ ประเภท อาจเริ่มจากการอ่านนิทาน หนังสือภาพ ต่อมาควรส่งเสริมให้อ่านหนังสือประเภทอื่นๆ เช่น การ์ตูน หนังสือพิมพ์ วารสาร นวนิยาย หนังสือรายสัปดาห์

7. จัดมุมหนังสือ และให้เด็กได้ร่วมดูแล จัดหนังสือ หรือซ่อมแซม หนังสือ วิธีการเก็บดูแล วิธีเปิดและการถนอมหนังสือ รวมถึงการจัดหนังสือในมุมหนังสือให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และดูสวยงาม

นอกจากนี้เพื่อให้การส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด บิดามารดาควรทราบว่า เด็กชอบฟังการเล่านิทาน ดังนั้นจึงไม่ควรเล่าให้จบเรื่อง แต่ควรให้เด็กไปอ่านต่อว่าเนื้อเรื่องจะเป็นอย่างไร แล้วให้นำมาเล่าต่อบิดามารดาฟัง การให้ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์มาก่อนแล้วให้อ่านในเรื่องที่เด็กสนใจ (สมบัติ มหเรศ. 2523 : 51-54) และแนะนำหนังสือให้เด็กอ่าน ซึ่งบิดามารดาก็ควรสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลือกซื้อหนังสือสำหรับเด็ก โดยเลือกซื้อหนังสือที่มีคุณภาพดีพอสมควร และหลีกเลี่ยงการซื้อหนังสือซ้ำ หรือหนังสือที่เด็กมีอยู่แล้วโดยไม่จำเป็น บิดามารดาควรพิจารณาว่าหนังสือเล่มที่ซื่อนั้น เป็นหนังสือที่เด็กควรจะได้เป็นเจ้าของจริงๆ (อรสา กุมาริ ปุทฺท. 2524 : 209-210) ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกซื้อหนังสือเอง โดยบิดามารดาเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ และควรแนะนำให้เด็กได้รู้จักวิธีการใช้ห้องสมุดของโรงเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า นิสัยรักการอ่านมิใช่นิสัยดั้งเดิมที่ติดตัวเด็กมาตั้งแต่เกิด แต่เป็นสิ่งที่สอนหรือปลูกฝังให้มีขึ้นมาในภายหลังได้ บิดามารดา รวมทั้งครอบครัว เป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็ก ซึ่งในงานวิจัยหลายเล่ม ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการส่งเสริมการอ่าน เป็นเด็กที่มีความสามารถในการอ่านและเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน

บิดามารดา รวมทั้งผู้ใหญ่คนอื่นที่อยู่ในครอบครัว จึงมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก และตัวเด็กเองก็อาจซื้อหรือหยิบยืมหนังสือมาอ่านเล่นเอง ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กนั้น อาจกล่าวได้ว่ามาจาก 2 ประการใหญ่ๆ คือ ประการแรก เกิดจากลักษณะของผู้อ่านเอง เช่น ความสนใจ ความสามารถในการเข้าใจ สุขภาพทางจิตใจ และเวลาที่มียู่ เป็นต้น ซึ่งทำให้สามารถตอบถึงสาเหตุและปริมาณที่เด็กเลือกอ่านหนังสือในแต่ละประเภท หรือสาเหตุที่เด็กแต่ละวัยมีความสนใจในหนังสือแต่ละประเภทแตกต่างกัน ส่วนสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กประการที่สองก็คือ เกิดจากการที่เด็กได้รับการส่งเสริมมาจากบิดามารดา รวมทั้งการเรียนรู้การอ่านจากบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว ได้แก่ จากบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดกับเด็ก บิดามารดาสามารถปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กได้ตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทารก โดยให้เด็กรู้สึกคุ้นเคยกับหนังสือ เช่น ให้เด็กได้จับต้องหนังสือผ้า พอเด็กเริ่มฟังเป็นก็เล่าเรื่องจากหนังสือให้เด็กฟังบ่อยๆ และเมื่อเด็กโตขึ้นก็ค่อยๆ เพิ่มประเภทของหนังสือให้เหมาะสมกับวัย โดยหาหนังสือที่มีภาพสวยๆ เช่น การ์ตูน นิทาน มาให้เด็กได้เปิดดู และในระยะเวลาที่เด็กยังอ่านหนังสือไม่ออกหรือไม่คล่อง บิดามารดาควรอ่านให้ฟังโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเปิดหนังสือดูตามไปเรื่อยๆ พอเด็กโตขึ้นจนอ่านหนังสือได้ บิดามารดาควรกระตุ้นให้ลูกอยากอ่านหนังสือเอง ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเล่านิทานหรือเรื่องราวในหนังสือตอนใดตอนหนึ่งแล้วให้เด็กไปอ่านต่อเอง เป็นต้น (กรุงเทพมหานคร. 2539 : 35-36) ซึ่งในกระบวนการถ่ายทอดที่มีบิดามารดาเป็นผู้สอนและเด็กเป็นผู้เรียนรู้ อาจเป็นกระบวนการที่ทั้ง 2 ฝ่ายรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ จึงเห็นได้ว่า วิธีการที่ครอบครัวโดยเฉพาะบิดามารดา ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน เช่น การอบรมสั่งสอนโดยตรงจากผู้ใหญ่ การเรียนรู้โดยบังเอิญที่มักเกิดขึ้นโดยผู้ใหญ่ไม่รู้ตัว การให้รางวัลหรือลงโทษต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็ก รวมทั้งการทำตัวเป็นแบบอย่างในด้านการอ่านของบิดามารดา เป็นต้น

จากการรวบรวมเอกสารตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้สามารถจำแนกวิธีการที่ครอบครัวส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้ ประเภทแรก ได้แก่ การให้

ความรู้ หมายถึงการอบรมสั่งสอน พูดคุย แนะนำ จัดหาหนังสือให้ พาไปยังร้านหนังสือ หรือสนับสนุนด้านการเงินสำหรับซื้อหนังสือ ประเภทที่สอง ได้แก่ การเป็นตัวแบบ หมายถึง พฤติกรรมของบิดามารดาเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นถึงการเป็นนักอ่าน และเด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมนี้ ประเภทที่สาม ได้แก่ การเสริมแรง หมายถึง การชมเชย ให้กำลังใจ ให้รางวัล ลงโทษ ว่ากล่าว เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมการอ่านเป็นไปตามที่บิดามารดาต้องการ และประเภทที่สี่ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึง การจัดบรรยากาศรอบๆ ตัวเด็กให้อ่านง่ายต่อความสะดวกและต่อความรู้สึกพึงพอใจที่จะอ่าน ดังนั้น วิธีการที่ครอบครัวส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวจึงนำมาใช้เป็นตัวแปรสำหรับการวิจัย และจะกล่าวถึงแต่ละตัวแปรโดยละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การให้ความรู้

การให้ความรู้เป็นวิธีการบรรยาย อธิบาย หรืออบรมสั่งสอนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทางวาจา และการกระทำในสิ่งที่บิดามารดาต้องการให้เด็กรับรู้และปฏิบัติตาม อันเป็นการชี้แนะแนวทางในวิธีการปฏิบัติให้แก่เด็กโดยตรงว่า พฤติกรรมการอ่านเช่นใดที่ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ควรอ่านเวลาใด และอ่านหนังสือประเภทใด การอบรมสั่งสอนเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยตรงนี้บิดามารดากระทำได้ในลักษณะที่เป็นทางการ เช่น การเรียกมาพูดคุย เรียกมาสั่ง ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการอ่านหนังสือ ประโยชน์หรือโทษของเนื้อหาหนังสือประเภทต่างๆ ฯลฯ และในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ คือ เป็นการพูดคุยกันในช่วงที่ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ระหว่างรับประทานอาหาร ดูโทรทัศน์ ในขณะที่พาเด็กไปเดินเที่ยวตามศูนย์การค้า ก็สามารถพูดคุยหรือแนะนำหนังสือที่พบเห็นในขณะนั้น เป็นต้น รวมทั้งการแนะนำหนังสือดีๆ ที่เพิ่งซื้อมา หรือพูดถึงหนังสือต่างๆ อยู่บ่อยๆ การกระตุ้นเตือนให้เด็กได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูให้เสร็จตามวันเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นยังหมายความรวมถึงการสนับสนุนในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เช่น จัดหาหนังสือหรือสนับสนุนด้านการเงินเพื่อให้ซื้อหนังสือ อนุญาตให้ไปอ่านหนังสือกับเพื่อนๆ การพาไปซื้อหนังสือ แนะนำแหล่งหนังสือ เป็นต้น

นอกจากการเรียกมาพูดคุยเพื่อให้เด็กทราบตามความต้องการของบิดามารดาแล้ว บิดามารดายังสามารถส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยการให้ความรักความเอาใจใส่ หมั่นซักถามเด็กเกี่ยวกับการอ่านตามบทเรียนและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน จัดหาหนังสือดีๆ ให้อ่าน โดยเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและสติปัญญาของเด็ก เลือกตามความต้องการและความสนใจ

ของเด็กแต่ละวัยและแต่ละคน เลือกตามความสามารถในการอ่านและการเข้าใจเรื่องราวที่อ่านของเด็ก ไม่ควรเลือกหนังสือที่ตัวเล็กเกินไป หรือหนังสือที่ใช้คำศัพท์ยากๆ เลือกหนังสือที่มีคุณภาพดีทั้งรูปร่างและเนื้อเรื่อง ซึ่งหมายถึง ความแข็งแรงของหนังสือ ตัวพิมพ์และภาพชัดเจน ไม่มีคำผิด เนื้อเรื่องมีคติสอนใจหรือสอนความจริงในชีวิต มีสาระน่ารู้ และใช้ภาษาสุภาพไม่หยาบคาย (ชูศรี หลักเพชร. 2533 : 286-287) ไม่ควรปล่อยให้เด็กอ่านหนังสืออยู่เพียงประเภทเดียว ควรเลือกให้อ่านหลายประเภทเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทุกด้าน ชี้แจงให้เด็กเห็นคุณค่าความสำคัญของการอ่าน ให้มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และพยายามสร้างกำลังใจให้กับเด็ก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เด็กรักการอ่าน แต่บิดามารดาต้องไม่บังคับเกินไปจนทำให้อ่านมากจนเกินไป เพราะจะทำให้เด็กเครียด ไม่สบายใจ บิดามารดาควรช่วยอธิบายหรือให้คำแนะนำเด็กในเรื่องเกี่ยวกับเนื้อหาที่เด็กอ่าน สนทนาเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กสนใจ สนทนากับเด็กในเรื่องที่เขาอ่าน สอนให้เด็กรู้จักหาคำตอบและแก้ปัญหาจากหนังสือ และสนับสนุนให้เด็กไปค้นคว้าหาหนังสืออ่านจากห้องสมุด เป็นต้น นอกจากนั้นบิดามารดาก็ควรพาเด็กไปดูการจัดนิทรรศการหนังสือหรือนิทรรศการที่ให้ความรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวนั้น บิดามารดาจึงควรตอบสนองในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่เด็ก โดยยอมลงทุนทั้งทางด้านทรัพย์และเวลาให้กับเด็ก เริ่มต้นจากการที่บิดามารดาควรมีความรู้และตระหนักในบทบาทของตนเองที่มีต่อการให้ความรู้แก่เด็ก ควรเชื่อว่าตนเองสามารถช่วยแนะนำเด็กให้ทราบถึงประโยชน์จากการอ่าน และให้หลีกเลี่ยงผลเสียที่จะได้รับจากการอ่านเนื้อหาที่ไม่มีประโยชน์ด้วย บิดามารดาควรส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยเน้นที่เนื้อหาของสิ่งพิมพ์ ซึ่งสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นวัตถุที่ค่อนข้างถาวร และเด็กสามารถเลือกอ่านได้ตามรสนิยมในปริมาณและกาละเทศะที่ตนเองพอใจ จึงสามารถป้องกันการยึดติดเนื้อหาที่ไม่มีประโยชน์เข้ามาสู่ตนเองได้

2. การเป็นตัวแบบ

การเป็นตัวแบบ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของบิดามารดา ที่ทำให้เด็กพบเห็น และอาจมีผลให้เด็กเลือกกระทำตามอย่างหรือเลือกไม่กระทำตามอย่าง การที่เด็กเลือกกระทำตามอย่างนี้ เรียกได้ว่าเป็นการเลียนแบบ การเลียนแบบจึงเป็นลักษณะที่เด็กกระทำตามอย่างพฤติกรรมต่างๆ ที่บิดามารดาหรือตัวแบบแสดงออกมาให้เด็กได้รู้ได้เห็น และอาจมีอิทธิพลให้

เด็กเลียนแบบนิสัยหรือพฤติกรรมที่บิดามารดาต้องการหรือไม่ต้องการให้มีในตัวเด็กก็ได้ เพราะเด็กจะเลียนแบบและเกิดความรู้สึกทั้งในทางบวกและลบต่อการประพฤติปฏิบัติของบิดามารดาทั้งที่เป็นไปโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และถ้าการปฏิบัติตนของบิดามารดาขัดแย้งกับการอบรมสั่งสอนก็มักทำให้การอบรมสั่งสอนไม่ประสบผลสำเร็จลงตามที่บิดามารดาต้องการ (ประคินันท์ อุปรมัย. 2524 : 250-251) เด็กจึงมักเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ด้วยการเลียนแบบการกระทำของบิดามารดาได้พอๆ กับคำพูดที่ใช้อบรมสั่งสอน และเมื่อเด็กได้พบเห็นหรือเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นบ่อยครั้งเข้าก็จะเกิดเป็นความเคยชิน และกลายเป็นนิสัยขึ้น

พฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงออกมาให้เด็กเห็น มีผลต่อการเลียนแบบของเด็ก 3 ประการด้วยกัน (Bandura. 1986 : 120) คือ ประการแรก การที่เด็กเห็นพฤติกรรมของบิดามารดา แล้วทำให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่ไม่เคยแสดงมาก่อน ประการที่สอง พฤติกรรมของบิดามารดาอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กที่มีอยู่ก่อนแล้วให้เพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งขึ้นอยู่กับผลของพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงออก และประการที่สาม การได้เห็นพฤติกรรมของบิดามารดาช่วยให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมที่ตนมีแนวโน้มจะแสดงออกได้ง่ายขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมของบิดามารดามีผลให้เด็กกระทำตาม และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการแสดงพฤติกรรมใหม่ของเด็ก การเลียนแบบจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็ก ดังที่การศึกษาของจรรยา นาคะรัต (2528 : 56-60) ที่ทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน โดยสุ่มเด็กดังกล่าวออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ดังนี้

- กลุ่มที่หนึ่ง ใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและพูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ
- กลุ่มที่สอง ใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแต่ไม่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ
- กลุ่มที่สาม ใช้ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมไม่เอื้อเฟื้อแต่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ
- กลุ่มที่สี่ ใช้ตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแต่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ
- กลุ่มที่ห้า ใช้ตัวแบบที่ไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและไม่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ

แต่ละกลุ่มใช้วิธีฉายวีดิทัศน์ให้เด็กดูตัวแบบของกลุ่ม จากนั้นก็ให้เด็กเล่นเกมต่อภาพปริศนาและเปิดโอกาสให้เด็กบรรยายบัตรรางวัลเกี่ยวกับการกุศล ซึ่งจำนวนบัตรรางวัลที่เด็กบรรยายจะใช้แทนพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ ผลการวิจัยพบว่าเด็กในกลุ่มที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อและพูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ กับเด็กในกลุ่มที่ตัวแบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อแต่ไม่พูดสนับสนุนการเอื้อเฟื้อ จะแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่ากลุ่มอื่นๆ อีก 3 กลุ่มทั้งหมด

ผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก สอดคล้องกับที่ สุทธิชัย เดชสุวรรณธิ (2537 : 44-50) ได้วิจัยเชิงทดลองศึกษาถึงผลการใช้เทคนิคแม่แบบเพื่อพัฒนาความเสียสละของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนความเสียสละต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 20 คน แล้วแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน ก่อนการทดลองได้ทดสอบ ความเสียสละของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จากนั้นในขั้นทดลองได้ใช้โปรแกรมเทคนิคแม่แบบสำหรับกลุ่มทดลอง และให้โปรแกรมการสอนแบบปกติสำหรับกลุ่มควบคุม ทั้ง 2 กลุ่มใช้เวลาดำเนินการทดสอบ 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที และเมื่อสิ้นสุดการทดลองวัดคะแนนความเสียสละของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มอีกครั้งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีคะแนนความเสียสละสูงขึ้น และนักเรียนที่ใช้โปรแกรมเทคนิคแม่แบบมีคะแนนความเสียสละสูงกว่านักเรียนที่ใช้โปรแกรมการสอนแบบปกติ แสดงว่านักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบสามารถพัฒนาความเสียสละได้มากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้เพราะในการสอนแบบปกติที่นักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับนั้นเป็นการให้นักเรียนได้ฟังเรื่องราวและเนื้อหาเกี่ยวกับความเสียสละจากการบรรยายเพียงอย่างเดียว จึงไม่มีโอกาสเห็นการแสดงพฤติกรรมของแม่แบบและผลที่ได้จากการแสดงออก ส่วนนักเรียนในกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบ มีความสนใจในเรื่องที่แม่แบบแสดงและเห็นผลลัพธ์ของการแสดงความเสียสละ จึงทำให้นักเรียนมีความสนใจและเข้าใจในการกระทำที่แม่แบบแสดงออก และเป็นเหตุให้นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบมีความเสียสละสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จึงเห็นได้ว่าการเลียนแบบมีบทบาทอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างพฤติกรรมใหม่ของเด็ก พฤติกรรมใหม่ๆ ที่เด็กแสดงออกมาอาจเกิดขึ้นจากการที่เด็กสังเกตหรือเรียนรู้พฤติกรรมของบิดามารดาทั้งโดยตรงหรือทางอ้อม ดังนั้นการเลียนแบบจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมตามโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง และเป็นการสร้างนิสัยที่ต้องการให้มีในเด็กได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก. 2524 : 48) การที่บิดามารดาสามารถแสดงนิสัยรักการอ่าน โดยการให้ประโยชน์จากหนังสือในการแก้ไขปัญหาหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็น และบิดามารดาเองก็ควรจัดหาหนังสือไว้สำหรับอ่านประกอบด้วย เช่น หนังสือเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ ตกแต่งบ้าน ตำราทำอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้บิดามารดาควรมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน ต่อหนังสือ และแสดงให้เห็นว่าบิดามารดาชอบอ่าน สนใจอ่าน หรือมีนิสัยรักการอ่านอยู่อย่างสม่ำเสมอ

3. การเสริมแรง

การเสริมแรง หมายถึง การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้รับเกิดความพอใจ แล้วทำให้เพิ่มความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการ โดยมีหลักว่าพฤติกรรมที่ได้รับเสริมแรงจะทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่ได้รับการเสริมแรงก็จะทำให้พฤติกรรมนั้นลดลงจนถึงหายไปในที่สุด (สุรางค์ ตันติกุลวิจิตร. 2539 : 27; อ้างอิงมาจาก Kazdin. 1980 : 27-28) การเสริมแรงที่สำคัญมี 2 วิธีด้วยกัน คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

การเสริมแรงทางบวก หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมโดยให้สิ่งที่ต้องการซึ่งเป็นได้ทั้งในรูปของอาหาร วัตถุสิ่งของ ค่ายกย่องชมเชย การใช้พฤติกรรมที่บุคคลพอใจมากที่สุดมาเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมเป้าหมาย การแสดงผลของพฤติกรรมเพื่อให้รับรู้ว่าสิ่งที่กระทำไปแล้วมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร เป็นต้น หลักในการเสริมแรงทางบวกก็คือ ต้องเสริมแรงหลังจากที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมายเท่านั้น การเสริมแรงทางบวกก่อนเกิดพฤติกรรมเป้าหมายไม่ถือว่าเป็นการเสริมแรง และหลังจากเกิดพฤติกรรมเป้าหมายแล้วต้องทำการเสริมแรงทันที เพราะบุคคลจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการทิ้งช่วงของการเสริมแรงให้นานออกไป นอกจากนั้น ควรเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอทุกครั้งที่เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย มิใช่เสริมแรงเป็นบางครั้ง ควรบอกถึงเงื่อนไขของการได้รับการเสริมแรงว่าบุคคลต้องแสดงพฤติกรรมอะไร ในสภาพการณ์ใดจึงจะได้รับตัวเสริมแรง และตัวเสริมแรงที่ว่านี้ควรเป็นสิ่งที่บุคคลผู้นั้นพึงพอใจ ซึ่งการเสริมแรงจะได้ผลยิ่งขึ้นเมื่อมีการใช้ตัวแบบหรือการชี้แนะควบคู่ไปด้วย ทำให้บุคคลได้เรียนรู้จากตัวแบบว่าควรกระทำพฤติกรรมเช่นใดจึงจะได้รับการเสริมแรง

การเสริมแรงทางลบ หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม โดยกำจัดสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ออกไป ซึ่งจะช่วยให้บุคคลพ้นจากสภาพที่อึดอัด ทรมาน ไม่สบายกายหรือไม่สบายใจ ผู้รับจะรู้สึกพอใจหรือความไม่สะดวกสบายจะหมดไป สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การถูกแยกให้อยู่โดดเดี่ยว การถูกลงโทษ การกักบริเวณ ฯลฯ วิธีการเสริมแรงทางลบมีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมพฤติกรรมเป้าหมาย แต่อาจมีผลข้างเคียงที่ไม่น่าปรารถนาได้มาก จึงไม่เป็นที่นิยมเท่ากับการเสริมแรงทางบวก

การเสริมแรงมีผลต่อการเสริมสร้างพฤติกรรม เช่นตัวอย่างจากงานวิจัยของ สำราญ กำจัดภัย (2532 : 87-96) วิจัยเชิงทดลองโดยนำเทคนิคการเสริมแรงมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาแรงจูงใจต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึงแรงจูงใจที่จะหวนกลับมาทำกิจกรรม

เกี่ยวกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยความสนใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ถูกบังคับ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อ จำนวน 48 คน สุ่มและแบ่ง นักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 16 คน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ให้การเสริมแรง กลุ่มถัดมาเป็นกลุ่มทดลองที่หนึ่ง ใช้การเสริมแรงที่โรงเรียนและบ้านเป็นฐานในการเสริมแรง กลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่สองใช้การเสริมแรงที่โรงเรียนทางเดียว ใช้ระยะเวลาในการ ทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง วัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน และแรงจูงใจต่อเนื่อง 2 ครั้ง คือ วัดทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง และวัด ซ้ำอีกครั้งหลังจากเวลาผ่านไป 1 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนจากกลุ่มที่ใช้การ เสริมแรงที่โรงเรียนและบ้านเป็นฐานในการเสริมแรง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีแรง จูงใจต่อเนื่องสูงกว่านักเรียนจากกลุ่มที่เสริมแรงทางเดียว และกลุ่มที่ไม่ให้การเสริมแรง ใน ขณะเดียวกัน นักเรียนจากกลุ่มเสริมแรงทางเดียวก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจต่อ เนื่องสูงกว่านักเรียนจากกลุ่มไม่ให้การเสริมแรง ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การ เสริมแรงสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจต่อเนื่องของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำให้สูงขึ้นได้ นอกจากนั้น นักเรียนที่ได้รับการเสริมแรงที่โรงเรียนและใช้บ้าน เป็นฐานในการเสริมแรง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจต่อเนื่องสูงกว่านักเรียนที่ ได้รับแรงเสริมทางเดียว ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการที่ใช้บ้านเป็นฐานในการเสริมแรงอันเป็น การร่วมมือกันเสริมแรงระหว่างครูและผู้ปกครองนี้ สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ แรงจูงใจต่อเนื่องของนักเรียนได้ดีกว่าการให้ครูเป็นผู้เสริมแรงแต่เพียงฝ่ายเดียว

โดยปกติแล้ว เด็กๆ มักชอบและต้องการให้บิดามารดาชมเชย ให้รางวัล หรือแสดง ทำที่ความรู้สึกยอมรับ ชื่นชมและพอใจ ซึ่งจะเป็นกำลังใจและพลย้อนกลับให้เด็กเรียนรู้ว่า สิ่ง ที่ตนทำนั้นถูกต้องเหมาะสม โดยบิดามารดาต้องให้ความสนใจใส่ใจและสังเกตพฤติกรรม การแสดง ออกของเด็ก การเสริมแรงสามารถทำได้หลายแบบ โดยไม่ต้องหาหรือสร้างภาระให้กับบิดา มารดา เช่น การยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย สนใจไต่ถาม สนใจในสิ่งที่เด็กพอใจ สนใจฟังเมื่อ เด็กอ่านหนังสือให้ฟัง เป็นต้น (อารีย์ พันธมณี, 2540 : 17-19) การเสริมแรงดังกล่าวจะ ทำให้เด็กเกิดกำลังใจ พอใจ สร้างความกระตือรือร้น เกิดความต้องการอ่านหนังสือต่อไป ซึ่งได้รับการยอมรับจากบิดามารดา เด็กได้เรียนรู้ว่าการอ่านหนังสือนั้นเป็นสิ่งถูกต้อง เป็นที่ ต้องการ ทำให้เด็กมีความต้องการทำซ้ำๆ อีกในโอกาสต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่าบิดามารดาสามารถนำหลักการเสริมแรงมาใช้สำหรับส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ด้วยการชมเชยให้รางวัล หรือให้กำลังใจเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงนิสัยรักการเรียน เช่น การที่บิดามารดาอ่านหนังสือของเด็กบ้าง จะทำให้สามารถพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กสนใจ หรือช่วยอธิบายสิ่งที่เด็กไม่สนใจ ทำให้เด็กรู้สึกว่ามีบิดามารดาเป็นผู้ช่วยในการอ่านหนังสือ บิดามารดาควรเสริมแรงทุกครั้งที่เด็กอ่านหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเด็กอ่านหนังสือบ่อยๆ หรืออ่านเองโดยที่บิดามารดาไม่ได้สั่ง ขวนขวายที่จะอ่าน รู้จักเลือกอ่านเฉพาะเนื้อหาที่มีประโยชน์ นำความรู้จากสิ่งที่อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ รู้จักรักษานอมหนังสือ ฯลฯ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ บิดามารดาสามารถเสริมแรงได้หลายวิธี เช่น ให้รางวัล ชื่นชม เล่นให้ โอ้อวด ชมเชย ให้กำลังใจ พาไปเที่ยว อนุญาตให้ไปเที่ยวได้ ได้รับอนุญาตให้ชมรายการโทรทัศน์ที่ชอบ ฯลฯ ทั้งนี้บิดามารดาต้องชี้แจงให้เด็กทราบว่า เป็นเพราะเด็กมีนิสัยรักการอ่านเท่านั้นจึงจะได้รับการเสริมแรง

4. การจัดสภาพแวดล้อม

บิดามารดา ผู้ใหญ่ รวมทั้งสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว ย่อมมีผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็ก โดยจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กให้มีความรู้สึกคุ้นเคยกับการอ่าน มีความสะดวกและพึงพอใจที่จะอ่าน ไม่รู้สึกว่าการบังคับหรือตึงเครียด ทุกคนภายในครอบครัวสามารถสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้โดยคำนึงถึงหลักการดังนี้ ประการแรก บิดามารดาหรือผู้ใหญ่มีนิสัยรักการอ่านและส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน ประการที่สอง ปลุกฝังให้เด็กตระหนักถึงประโยชน์ของนิสัยรักการอ่าน และประการสุดท้าย บรรยากาศภายในบ้านจะต้องเอื้ออำนวยต่อการสร้างนิสัยรักการอ่าน

ในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านนั้น ถ้าความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัวดี หมายถึง บิดามารดาญาติพี่น้องกับเด็กมีความสัมพันธ์กันดี หรือช่วยเหลือส่งเสริมในด้านการอ่านดี จะส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวนั้นๆ คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือและปลุกฝังให้เกิดนิสัยรักการอ่านขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะนิสัยรักการอ่านของสมาชิกในครอบครัวขึ้นอยู่กับ การได้รับการจูงใจ และการสนับสนุนส่งเสริมจากบิดามารดา หรือญาติพี่น้องในครอบครัว (Fiedler, 1967 : 4-7) ดังนั้นในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จึงเริ่มต้นที่บิดามารดาควรศึกษาถึงพัฒนาการและความสนใจของเด็กในวัยต่างๆ โดยอาจศึกษาเรื่องพัฒนาการของเด็กนี้ได้จากการอ่านหนังสือ จากนั้นบิดามารดาควรศึกษาว่า

เด็กสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษบ้าง แล้วจัดหาหนังสือที่มีคุณภาพ น่าอ่าน ให้มีจำนวนเพียงพอ และมีหลายประเภท ที่ตรงตามความสนใจของเด็ก แล้วนำไปจัดเป็นห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือ ภายในบ้าน และสอนให้เด็กรู้จักการจัดเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งนอกจากการที่เด็กจะอ่านหนังสือในชั้นเรียน ในบ้าน หรือในห้องสมุดแล้ว บิดามารคาก็ยังควรจัดสถานที่อื่นๆ ที่ทำให้เด็กมีความพอใจที่จะอ่าน เช่น บริเวณใต้ต้นไม้ ในห้องนอน เพราะสถานที่ที่ดูใจจะทำให้เด็กมีสมาธิและอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สภาพแวดล้อมมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก ดังที่ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2538 : 35-41) ได้กล่าวว่า บรรยายภาพที่อบอุ่นภายในบ้านมีส่วนต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว การที่บิดามารดาสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรัก ความอบอุ่น จะทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตนเองชอบ ไม่รู้สึกตึงเครียด และมีความสุขที่ได้อ่าน นอกจากนั้นควรจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการอ่าน ห้องมีแสงสว่างพอเหมาะ มีโต๊ะ เก้าอี้และชั้นเก็บหนังสือของเด็กที่เป็นสัดส่วนรวมทั้งให้เด็กได้มีโอกาสอ่านหนังสืออย่างมีสมาธิในเวลาที่ต้องการ (ผุสดี ภูอินทร์. 2528 : 457-464) เมื่อเด็กอยู่ภายในบ้าน จะมีความรู้สึกสบายใจพร้อมที่จะอ่าน และเลือกใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านหนังสือ เนื่องจากภายในบ้านมีหนังสือมากมายให้เลือกอ่าน

การที่บิดามารดาหรือบุคคลอื่นในบ้านซื้อหนังสือมาอ่าน หรือบอกรับเป็นสมาชิกของหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร นอกจากจะทำให้เด็กเห็นเป็นแบบอย่างแล้ว ก็ยังนับว่าเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และควรจัดวางหนังสือต่างๆ มาจัดวางไว้ในที่ที่เด็กนำมาอ่านได้ทันที เช่น บนโต๊ะในห้องนั่งเล่น บนพื้นใกล้เตียงนอน หรือโทรทัศน์ เป็นต้น แต่ต้องไม่บังคับให้เด็กอ่านหนังสือ หรือไม่บังคับให้เด็กมีรสนิยมในการอ่านที่เหมือนกับบิดามารดา และในกรณีที่มีการให้รางวัล ของขวัญ หรือของฝาก เนื่องในโอกาสต่างๆ บิดามารดาอาจจัดรางวัลเหล่านั้นเป็นหนังสือที่เหมาะสมหรือน่าสนใจสำหรับเด็กแต่ละคน ซึ่งควรพิจารณาว่าเด็กมีเพศและวัยอยู่ในช่วงของพัฒนาการและความสนใจอย่างไร รวมทั้งเลือกหนังสือที่ตรงกับความสนใจเฉพาะของเด็กด้วย เช่นอาจเป็น หนังสือเกี่ยวกับสุนัข ชีวิตสัตว์ใต้เท้า เรื่องเกี่ยวกับโลกดึกดำบรรพ์หรือไดโนเสาร์ หรืออาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการผจญภัย ที่ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายส่วนใหญ่ต่างก็สนใจเช่นกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปเป็นแนวความคิดของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในด้าน การจัดสภาพแวดล้อมได้ว่า หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านรอบๆ ตัวเด็กให้มีความรู้

ลึกคุ้นเคยกับการอ่าน มีความสะดวกและพึงพอใจที่จะอ่าน ไม่รู้สึกว่ายากบังคับหรือตึงเครียด เช่น จัดหาหนังสือที่มีคุณภาพ น่าอ่าน มีจำนวนเพียงพอและหลายประเภท ที่ตรงตามความสนใจของเด็ก มาวางให้เด็กหยิบไปอ่าน หรือจัดเป็นห้องสมุดหรือมุมอ่านหนังสือ การที่บิดามารดาสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตนเองชอบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้ จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีทั้งงานวิจัยจากต่างประเทศและงานวิจัยภายในประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

บรูมเฮด (Broomhead. 1987 : Abstract) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เชื้อชาติ และความสามารถในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่มีเชื้อชาติต่างกันที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับเกรด 5 และเกรด 6 จากโรงเรียนขนาดกลางที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของสหรัฐอเมริกา โดยสอบถามจากการรับรู้ของนักเรียน แบบสอบถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และความสามารถในการอ่าน ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับเชื้อชาติ และระหว่างเชื้อชาติกับความสามารถในการอ่าน ผลการวิจัยนี้จึงแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการอ่านของนักเรียน

โบลท์ (Bolt. 1992 : Abstract) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเลือกหนังสือมาไว้ในบ้าน ระดับการศึกษาของบิดามารดา ที่ตั้งของโรงเรียน (ในเมืองและชนบท) เพศ ระดับชั้นเรียน และอายุ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียน นอกจากนั้นยังศึกษาไปถึงตัวแปรจากทางครอบครัวในด้านนิสัยรักการอ่านของบิดามารดา พี่เลี้ยง ความคาดหวังของบิดามารดา การใช้เวลาว่างในการอ่านของเด็ก การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตรของเด็ก การเข้าถึงและการใช้วัสดุในการอ่าน ในการวิจัยนี้ได้เน้นถึงบทบาทของบิดามารดาที่มีต่อพัฒนาการในการอ่านของเด็ก และได้แนะนำว่าความสามารถในการ

อ่านเกิดจากการเห็นความสำคัญในการอ่านของครอบครัว ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับเด็ก และการมีวัสดุเพื่อการอ่านในบ้านอย่างพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยนักเรียนระดับเกรด 4, 6 และ 8 จำนวน 314 คน ซึ่งสุ่มมาจากโรงเรียนในเมืองนิวพาวด์แลนด์ และเมืองลาบราเดอร์ ในประเทศแคนาดา โดยเป็นโรงเรียนในชนบท 5 โรงเรียน และในเมือง 2 โรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบมาตรฐานวัดความสามารถในการอ่าน และแบบสอบถามจากบิดามารดาในเรื่องการส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือภายในบ้าน โดยสถิติที่ใช้ คือ คะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสหสัมพันธ์แบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้านของนักเรียนที่มีอิทธิพลในทางบวกต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญก็คือระดับการศึกษาของบิดามารดา ส่วนตัวแปรอื่นนั้นมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ซึ่งได้แก่ นิยรักการอ่านของบิดามารดา การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากวัสดุเพื่อการอ่าน และความคาดหวังของบิดามารดา

ลี (Lee. 1992 : Abstract) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางด้านการครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการของการอ่านออกเขียนได้ของเด็ก โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลจำนวน 45 คน และเด็กวัยประถมต้น 40 คน ซึ่งพบว่า บิดามารดาของเด็กทั้งสองกลุ่มนี้ให้การสนับสนุนเด็กแตกต่างกันตามระดับชั้นเรียน โดยไม่ได้คำนึงถึงความสามารถในการอ่าน ซึ่งเมื่อแบ่งเด็กออกตามคะแนนความสามารถในการอ่าน พบว่า บิดามารดาของเด็กจากทั้งสองกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูงเป็นผู้สนับสนุนการอ่านให้กับเด็กมากกว่าบิดามารดาของเด็กที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางบ้านมีความสัมพันธ์กับคะแนนการอ่านและเขียนของเด็ก โดยเด็กอนุบาลที่อ่านได้ดีกว่าจะมีบุคคลใกล้ชิดที่ชอบอ่าน มีอุปกรณ์ที่สนับสนุนการอ่านและเขียน บิดามารดาเป็นผู้ฟังเด็กอ่านหรือร่วมกันอ่านอย่างบ่อยครั้ง และไม่ได้เชื่อในเรื่องการสอนอ่านโดยตรงแต่เพียงอย่างเดียวว่ามีผลต่อความสามารถในการอ่านของเด็กมากกว่าเด็กที่อ่านได้น้อยกว่า ส่วนเด็กประถมต้นที่อ่านได้ดีมีความสนใจในการอ่าน มีบิดามารดาเป็นผู้ฟังเด็กอ่านบ่อยครั้งหรือบิดามารดาสนใจในการอ่านของเด็ก และบิดามารดามีระดับการศึกษาสูงกว่าเด็กที่มีคะแนนการอ่านต่ำกว่า ส่วนตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาการทางการอ่านออกเขียนได้ พบว่า พัฒนาการทางการอ่านของเด็กอนุบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการศึกษาของบิดา ความถี่ในการฝึกเขียนหนังสือที่บ้าน ความสนใจในการอ่าน และปริมาณการอ่านให้เด็กฟัง ส่วนพัฒนาการทาง

การเขียนของเด็กอนุบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการฝึกเขียน การเอาใจใส่ของบิดามารดา ระดับการศึกษาของมารดา และความสนใจในการอ่าน ในส่วนของพัฒนาการทางการอ่านของเด็กประถมต้น พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจของบิดามารดา ความถี่ของการเขียนหนังสือของบิดาที่บ้าน และการฟังเด็กอ่าน แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความถี่ในการสอนอ่าน ส่วนพัฒนาการทางการเขียนของเด็กประถมต้น พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความถี่ในการฝึกเขียนคำและเรื่องจากที่บ้าน การที่บิดามารดาอ่านร่วมกับเด็ก และความพึงพอใจของบิดามารดา แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับความถี่ในการสอนอ่าน

ลิว (Liu. 1992 : Abstract) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ภูมิหลังทางครอบครัว การกระตุ้นจากครอบครัว เวลาที่ใช้สำหรับการอ่าน และลักษณะทางจิตสังคม ได้แก่ ความวิตกกังวล มโนทัศน์แห่งตน ความเชื่ออำนาจในตน และแรงจูงใจในการเรียน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับไฮสคูลชาย 846 คน หญิง 1,003 คน ด้วยสถิติแบบ LISREL ผลการวิจัยพบว่า ภูมิหลังทางครอบครัว มโนทัศน์แห่งตน ความเชื่ออำนาจในตน และเวลาที่ใช้สำหรับการอ่าน มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน ส่วนการกระตุ้นจากครอบครัวและแรงจูงใจในการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน แต่ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กับเวลาที่ใช้สำหรับการอ่าน ส่วนความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการอ่าน

สเตลเทนแคมป์ (Steltenkamp. 1992 : Abstract) ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและนิสัยในการอ่านของนักเรียนระดับไฮสคูล โดยสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน ความพอใจ สภาพแวดล้อมจากครอบครัว เพื่อน และโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการอ่านสิ่งพิมพ์ในระดับบ่อย โดยอ่านนิตยสารมากที่สุด นักเรียนที่อ่านมากเป็นผู้ชอบอ่านและได้รับการส่งเสริมให้รักการอ่านจากที่บ้าน นักเรียนเหล่านี้ยังอยู่ในสภาพแวดล้อมจากเพื่อนๆ ที่ชอบอ่าน ทั้งยังมีความสนใจอ่านขึ้นอยู่กับประเภทของหนังสือและความนิยมของเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการอ่านร่วมกับครอบครัวและเพื่อนมีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัวในเรื่องความต้องการอ่านในห้องเรียนด้วย

ดิจีโอวานนา (DiGiovanna. 1997 : Abstract) ศึกษาถึงความสำคัญของการอ่านเพื่อการบันเทิงอย่างเสรี และผลกระทบของการอ่านต่อแรงจูงใจในการอ่าน ทัศนคติต่อการอ่าน และความสามารถในการอ่านของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับเกรด 3, 5 และ 7 รวมทั้งผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ

โดยให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถาม การสังเกตของครู และใช้คะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐานที่ทดสอบถึงทัศนคติของนักเรียน เวลาที่ใช้ในการอ่านเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และความสามารถในการอ่านโดยรวม จากนั้นได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามคะแนนการทดสอบความสามารถในการอ่านออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูง กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านระดับปานกลาง และกลุ่มที่สามมีความสามารถในการอ่านระดับต่ำ ผลการศึกษพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ดังกล่าว โดยกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านสูงและกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านปานกลางได้ใช้เวลาในการอ่านเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และมีการเลือกอ่านประเภทของเนื้อหาสูงกว่ากลุ่มที่มีความสามารถต่ำ แต่การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้านของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่างกัน หรือระดับชั้นต่างกัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่ดี

งานวิจัยในประเทศ

ทวิศักดิ์ เคาทะลิส (2528 : 84-94) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม และสภาพแวดล้อมทางบ้าน องค์ประกอบด้านตัวนักเรียน และองค์ประกอบด้านโรงเรียน กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 974 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการได้รับส่งเสริมการอ่านจากทางบ้าน เป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนสูงสุด รองลงมาเป็นลักษณะของการซื้อวารสารนิตยสารอ่านในบ้าน ประสิทธิภาพการส่งเสริมการอ่านจากโรงเรียน และรายการโทรทัศน์ที่ขอบดูประเภทรายการข่าว ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้จึงสามารถยืนยันได้ว่าเด็กที่ได้รับประสิทธิภาพการส่งเสริมการอ่านจากทางบ้านมากมีแนวโน้มจะเป็นผู้ที่นิสัยรักการอ่านมาก

จินตนา ทาสระ (2530 : 45-48) วิจัยเชิงทดลองเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับหนังสือหมุนเวียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลอง มี 19 คน ซึ่งได้อ่านหนังสืออย่างหมุนเวียนเป็นเวลา 3 เดือน โดยหมุนเวียนหนังสือครั้งละ 100 ชื่อเรื่อง ในเวลา 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 6 ครั้ง ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการที่กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มควบคุมมี 22 คน ให้อ่านหนังสือไปตามสภาพปกติโดยไม่ได้รับหนังสือหมุนเวียน ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการ

ทดลอง นักเรียนที่ได้รับหนังสือหมอนเวียนมีความสามารถในการอ่านและนิยักรักการอ่านสูงขึ้น และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับหนังสือหมอนเวียน ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนได้มีโอกาสพบเห็นหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและตรงกับความสนใจของเด็ก จะทำให้นักเรียนชอบอ่านหนังสือ ได้อ่านหนังสือเพิ่มขึ้น ความสามารถในการอ่านจะสูงขึ้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีนิยักรักการอ่าน รู้ว่าหนังสือดี ๆ นั้นไม่ได้เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายอีกต่อไป แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับหนังสือหมอนเวียนจะมีโอกาสได้อ่านเพียงหนังสือเรียนและหนังสือประกอบการเรียนอื่นๆ เพียงส่วนน้อยเท่านั้น จึงมีความสามารถในการอ่านและนิยักรักการอ่านต่ำกว่านักเรียนกลุ่มทดลอง

วิทยา วิมลธนม (2530 : 92-103) ศึกษาบทบาททัศนคติ และปัญหาในการส่งเสริมนิยักรักการอ่าน จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับอนุบาล ในอำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ที่มีนิยักรักการอ่านมาก จำนวน 66 คน และที่มีนิยักรักการอ่านน้อย 67 คน และผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีนิยักรักการอ่านมากมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีนิยักรักการอ่านน้อย และบทบาทของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับนิยักรักการอ่านของนักเรียน แสดงว่านิยักรักการอ่านของเด็กเป็นผลมาจากบทบาทในการส่งเสริมของผู้ปกครอง กล่าวคือ ถ้าหากผู้ปกครองส่งเสริมมากเด็กจะมีนิยักรักการอ่านมาก และถ้าส่งเสริมน้อยเด็กก็มีนิยักรักการอ่านน้อย นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีนิยักรักการอ่านมากเป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการอ่านมากกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีนิยักรักการอ่านน้อย

อภิญชลิต พุทธมาตย์ (2531 : 55-59) วิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษานิยักรักการอ่าน และการยืมหนังสือของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยสุ่มนักเรียนที่มีนิยักรักการอ่านต่ำเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยจัดขึ้น 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ประกอบด้วย การแสดงหุ่นโดยใช้เรื่องจากหนังสือ การเล่าเรื่องจากหนังสือ การเล่นเกมแข่งขันเล่าเรื่องย่อจากหนังสือ และการทายปัญหาจากหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน มีนิยักรักการอ่านและการยืมหนังสือสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และเมื่อนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมแล้ว มีนิยักรักการอ่านและการยืมหนังสือสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

สิทธิชัย ลำธารทรัพย์ (2532 : 64-72) ศึกษาและเปรียบเทียบความสนใจในการอ่านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ป. 5-6 และกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ป. 5-6 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา จำนวน 400 คน พบว่าหน่วยเนื้อหาที่นักเรียนสนใจอ่านมากตามลำดับ คือ เนื้อหาหน่วยประวัติศาสตร์ไทย จักรวรรดิและอวกาศ ข่าวเหตุการณ์และวันสำคัญ ชีวิตในบ้าน และงานบ้าน ส่วนเนื้อหาที่นักเรียนสนใจอ่านในอันดับสุดท้าย คือ เนื้อหาหน่วยงานอาชีพ โดยนักเรียนหญิงสนใจในการอ่านเนื้อหาเกี่ยวกับหน่วยตัวเรา พืชสัตว์และจุลชีวัน ชีวิตในบ้าน ทรัพยากรอาชีพและการชลประทานของประเทศ ประวัติศาสตร์ไทย ประเทศเพื่อนบ้าน ประชากร งานบ้านและงานอาชีพ สูงกว่านักเรียนชาย

บุญชัย เกรียงบูรณันท์ (2534 : 104-115) ศึกษาภูมิหลังทางด้านครอบครัวที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีภูมิลำเนาในเขตและนอกเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำนวน 160 คน และผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้ โดยแบ่งเป็นนักเรียนจากโรงเรียนในเขตเทศบาล 80 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนนอกเขตเทศบาล 80 คน และในแต่ละกลุ่มยังได้แบ่งเป็นนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงและต่ำอย่างละ 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่าน และมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการอ่านสูงกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ แสดงว่าถ้าผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านสูง หรือมีทัศนคติที่ดีต่อการส่งเสริมการอ่าน จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงด้วย ซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงยังมีปัญหาในการส่งเสริมการอ่านน้อยกว่าผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำอีกด้วย

วิฑูรย์ รongศรีแย้ม (2534 : 63-67) ศึกษาแบบแผนการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งได้แก่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขัน กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากห้องสมุดโรงเรียน ที่มีผลต่อนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานี และโรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามกิจกรรมส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองที่ได้คะแนนสูงสุดลงมา และได้คะแนนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูไม่ต่ำกว่า 2.5 คะแนน จำนวนโรงเรียนละ 20 คน จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองในระดับมาก และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จากนั้นยังได้เลือก

นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองที่ได้คะแนนต่ำสุดขึ้นไป และได้คะแนนแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูระหว่าง 1.50-2.49 คะแนน อีกโรงเรียนละ 20 คน จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองในระดับน้อย และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านจากผู้ปกครองในระดับมากมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมการอ่านน้อย นั่นก็คือนิสัยรักการอ่านของเด็กเป็นผลมาจากบทบาทในการส่งเสริมการอ่านของผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองส่งเสริมการอ่านมากเด็กก็มีนิสัยรักการอ่านมาก ถ้าส่งเสริมการอ่านน้อยเด็กก็มีนิสัยรักการอ่านน้อยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย คือผู้ปกครองเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก ให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมบางอย่าง และให้อิสระแก่เด็กตามสมควร จะมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ซึ่งเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นและไม่ให้ความอบอุ่น

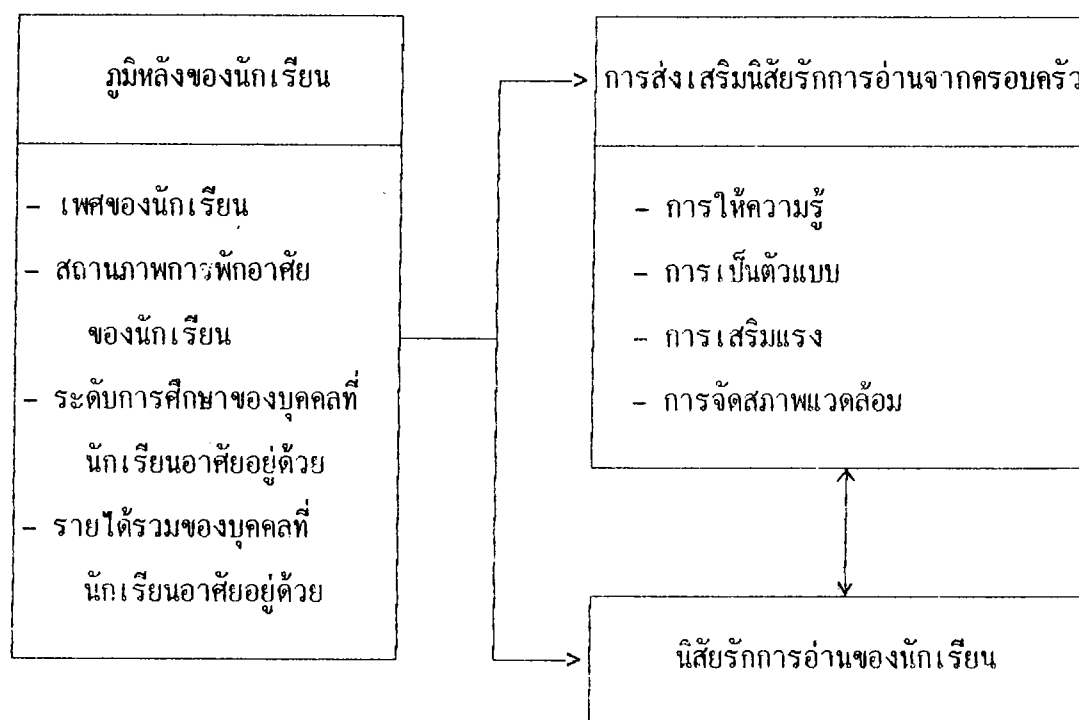
สมหมาย อ่องขุ่ม (2534 : 63-69) วิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาความสนใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ได้รับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในจังหวัดชัยนาท จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 20 คน และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 20 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับ 2 กิจกรรม คือ การเล่าเรื่องจากหนังสือพิมพ์และการสนทนาเรื่องจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งครูบรรณารักษ์เป็นผู้มีบทบาท ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับ 2 กิจกรรม คือ การทนายปัญหาจากหนังสือพิมพ์ และการประกวดการสรุปข่าวในรอบสัปดาห์ ซึ่งนักเรียนมีบทบาทใช้เวลาทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที รวมกิจกรรมที่จัด 8 ครั้ง ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านทั้งสองกลุ่ม มีความสนใจในการอ่านและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นกว่าก่อนการได้รับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ซึ่งแสดงว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถในการอ่านของนักเรียน เพราะการอ่านไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ

สุพจน์ พันธนิยะ (2535 : 90-96) วิจัยเชิงทดลองโดยนำตัวแบบมาใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการอ่านในนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura) และใช้ตัวแบบที่มีพฤติกรรมรักการอ่านในรูปแบบชีวิตประจำวันคล้อยตามกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน แต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่มุ่งอนาคตสูง เป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน และนักเรียนที่มุ่งอนาคตต่ำ

เป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน จากนั้นกำหนดให้กลุ่มแรกเป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งอ่านตัวแบบในรูปแบบชีวประวัติบุคคลสำคัญในการบรรยาย กลุ่มถัดมาเป็นกลุ่มทดลองที่หนึ่ง ซึ่งอ่านตัวแบบในรูปแบบของการ์ตูนชีวประวัติบุคคลสำคัญ และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มทดลองที่สอง ซึ่งอ่านตัวแบบในรูปแบบบทความชีวประวัติบุคคลสำคัญ ภายหลังการทดลองได้วัดพฤติกรรมรักการอ่านโดยใช้ตัวแปรที่เป็นปฏิริยาร่วมระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตกับตัวแบบทั้ง 3 ลักษณะมาทำนายพฤติกรรมรักการอ่านผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า การส่งเสริมการอ่านโดยใช้ตัวแบบทั้ง 3 ลักษณะส่งผลต่อพฤติกรรมรักการอ่านของนักเรียนไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงมีพฤติกรรมรักการอ่านสูงกว่านักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ และนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมรักการอ่านมากกว่านักเรียนชาย

ภัทรินทร์ วิศิษฐ์ศักดิ์ (2539 : 106-114) ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำนวน 60 คน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำนวน 370 คน และนักเรียนจากโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำนวน 370 คน ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า นักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนจากโรงเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่ผลการวิจัยนี้ยังไม่อาจสรุปได้อย่างแน่นอนว่า การเข้าร่วมโครงการจะทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน เพราะนักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอาจเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านอยู่แล้วเดิมก่อนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ หรืออาจเป็นอิทธิพลของสื่อมวลชน หรือครอบครัวในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านก็ได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การกำหนดขอบเขตของประชากรและการเลือกตัวอย่าง
2. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดขอบเขตของประชากรและการเลือกตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 38 เขต มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 429 โรงเรียน และจำนวนนักเรียนทั้งหมด 35,902 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540 และเมื่อกะประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ปรากฏว่าต้องใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่ต่ำกว่า 395 คน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-609) การสุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนดังกล่าวผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. จากเขตการปกครองในกรุงเทพมหานครทั้ง 38 เขต สุ่มมา 12 เขต โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ซึ่งแบ่งเป็นเขตชั้นในและเขตชั้นนอก เขตชั้นในมี 23 เขต เขตชั้นนอกมี 15 เขต เมื่อเทียบสัดส่วนแล้วได้โรงเรียนในเขตชั้นใน 7 เขต และเขตชั้นนอก 5 เขต
2. สุ่มโรงเรียนจากเขตการปกครองที่ได้ในขั้นที่ 1 มาเขตละ 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ทั้งสิ้น 12 โรงเรียน

3. สุ่มห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่ได้ในขั้นที่ 2 มาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ 12 ห้องเรียน โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่าง 1-11 ห้อง

ในแต่ละห้องเรียนของแต่ละโรงเรียนที่สุ่มมานั้น มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 416 คน ซึ่งจำนวนนี้สูงกว่าจำนวนขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครซี่และมอร์แกน ที่กล่าวข้างต้น เมื่อแยกแต่ละโรงเรียนจะเป็นจำนวนนักเรียนดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 เขตที่ตั้งและจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เขต	โรงเรียน	กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ในห้องเรียนที่สุ่มได้
<u>เขตชั้นใน</u>		
1. คลองเตย	ชุมชนหมู่บ้านพัฒนา	41
2. บางคอแหลม	วัดจันทน์นอก	34
3. บางซื่อ	วัดสร้อยทอง	39
4. ปทุมวัน	สวนลุมพินี	43
5. พระนคร	วัดมหาธาตุ	20
6. สัมพันธวงศ์	วัดจักรวรรดิ	18
7. ส่วนหลวง	คลองกลั่นต้น	36
<u>เขตชั้นนอก</u>		
1. บางกะปิ	วัดศรีบุญเรือง	40
2. ภาษีเจริญ	บางจาก	36
3. มีนบุรี	สุเหร่าแสนแสบ	39
4. ลาดพร้าว	เทพวิทยา	30
5. ราษฎร์บูรณะ	วัดบางปะกอก	40
รวมทั้งสิ้น		416

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีอยู่ 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลัง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลัง

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน ได้แก่ เพศ สถานภาพการพักอาศัยของนักเรียน ระดับการศึกษาของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย และรายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

แบบสอบถามนี้ใช้วัดปริมาณการรับรู้ของนักเรียนต่อการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้ ด้านการเป็นตัวอย่าง ด้านการเสริมแรง และด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยข้อคำถาม 12 ข้อ รวมทั้งสิ้น 48 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นมาตราส่วนแบบประเมินค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
(0)	พ่อแม่มักซื้อหนังสือให้ฉันอ่านบ่อยๆ..					
(00)	ที่บ้านของฉันรับหนังสือพิมพ์มาอ่านเป็นประจำ.....					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน

แบบสอบถามนี้ใช้วัดปริมาณนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ประกอบไปด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 48 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ให้นักเรียนเติมเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
(0)	ถ้าฉันมีเวลาว่าง ฉันชอบที่จะอ่านหนังสือมากที่สุด.....					
(00)	ฉันอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่เบื่อ.....					

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่าน และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การให้ความรู้ การเป็นตัวอย่าง การเสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม

2. นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาใช้สร้างเป็นแบบสอบถาม โดยยึดตามแนวกรอบความคิดของนิยามศัพท์เฉพาะของนิสัยรักการอ่าน และการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้าน แล้วนำเสนอประธานและกรรมการควบคุมปริญญาพันธ์ ตรวจสอบและแก้ไขความเหมาะสมของภาษาที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และเพื่อครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ ได้ข้อคำถามวัดนิสัยรักการอ่าน 60 ข้อ และข้อคำถามวัดการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว 60 ข้อ

3. จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปหาคุณภาพต่อไป

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่นำมาหาคุณภาพ ได้แก่ แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน และแบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งสองชุดไปให้ผู้เชี่ยวชาญ/3 ท่าน คือ อาจารย์วิชัย เอียดบัว, อาจารย์สมบูรณ์ คิงฉนวนันท์ และ รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในเรื่องของเนื้อหาและการสร้างแบบสอบถาม /ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถามทั้งสองชุดไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและคะแนนต่ำ กลุ่มละ 25% แล้วนำมาคำนวณหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยใช้วิธีคำนวณหาค่า t-test ของแบบสอบถาม เป็นรายชื่อ จากนั้นเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงสุดเรียงลงมาเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย และข้อที่เลือกมานั้นต้องมีค่า t มากกว่าหรือเท่ากับ 1.75 ซึ่งปรากฏว่า แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ได้คัดมา 48 ข้อ มีค่า t จากสูงสุดถึงต่ำสุดเป็น 9.74-3.73 และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่านได้คัดมา 48 ข้อ มีค่า t จากสูงสุดถึงต่ำสุดเป็น 8.67-3.52 โดยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ด้านการให้ความรู้ ได้แก่ข้อ 1-12, ด้านการเป็นตัวแบบ ได้แก่ข้อ 13-24, ด้านการเสริมแรง ได้แก่ข้อ 25-36 และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ข้อ 37-48 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข)
3. คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่คัดเลือกมาแล้วในข้อ 2 โดยใช้วิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาช (Cronbach. 1970) /แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .94 และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .89 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยและแบบสอบถามไปขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/pc ซึ่งแบ่งลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทดสอบสมมติฐานดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน โดยหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่าน โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การให้คะแนนคำตอบเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่าน มีเกณฑ์ดังนี้

ช่วงคำตอบ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
ตอบข้อที่มีข้อความในทางบวก ให้คะแนน	5	4	3	2	1
ตอบข้อที่มีข้อความในทางลบ ให้คะแนน	1	2	3	4	5

และในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และคะแนนนิสัยรักการอ่าน ใช้เกณฑ์ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 9)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง มาก

3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1-4 และข้อ 17 ด้วยการเปรียบเทียบตัวแปรต้นที่มี 2 ระดับ โดยใช้สถิติ Z-test

4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 5-16 และข้อ 18-20 ด้วยการเปรียบเทียบตัวแปรต้นที่มีมากกว่า 2 ระดับ โดยใช้สถิติ F-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls)

5. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 21 ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

6. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 22 ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธีสเตปไวส์ (Stepwise)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติหาคูณภาพของแบบสอบถาม

7.1.1 หาค่าอำนาจจำแนก ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} - \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที่
	$\bar{X}_H$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	S_H^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูง
	n_L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำ

4.1.2

7.1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_1^2$	แทน	ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

7.2 สถิติพื้นฐาน

7.2.1 ค่าร้อยละ ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของจำนวน} = \frac{\text{ความถี่ของจำนวน}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

7.2.2 ค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัว
 n แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

7.2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

7.3 สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

7.3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย 2 กลุ่ม ใช้สูตร

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 162)

$$Z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} - \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

7.3.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างคะแนนเฉลี่ยที่มากกว่า 2 กลุ่ม
ขึ้นไป ใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 168)

$$F = \frac{V_b}{V_w}$$

เมื่อ F แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

V_b แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

V_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างของคะแนน
เป็นรายคู่โดยใช้วิธี Studentized range statistic ซึ่งเป็นวิธีของนิวแมน-คูลล์

$$q = \frac{\bar{X}_{\max} - \bar{X}_{\min}}{\sqrt{\frac{MS_w}{n}}}$$

- เมื่อ $\bar{X}_{max}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีค่าสูง
 $\bar{X}_{min}$ แทน ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่มีค่าต่ำ
 MS_w แทน ค่า Mean Square ภายในกลุ่ม
 $\bar{n}$ แทน ค่า Harmonic mean ของ n ใช้เมื่อ n แทนจำนวนคน
 ในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มที่ไม่เท่ากัน

7.3.3 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ใช้สูตร

(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540 : 144)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}$$

- เมื่อ r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y
 N แทน จำนวนคน
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนนตัวแปร X กับคะแนนของตัวแปร Y
 เป็นคู่ๆ
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนของตัวแปร X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนของตัวแปร Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนตัวแปร X
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนตัวแปร Y

7.3.4 วิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ ใช้สูตร

(บุญเรียง ขจรศิลป์. 2531 : 170-175)

$$R^2 = 1 - \frac{SS_{res}}{SS_{reg} + SS_{res}}$$

เมื่อ	R^2	แทน	ประสิทธิภาพในการพยากรณ์
	SS_{reg}	แทน	ความแปรปรวนที่เป็นผลอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของตัวแปรอิสระ
	SS_{res}	แทน	ความแปรปรวนที่ไม่เป็นผลอันเนื่องมาจากความแปรปรวนของตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาตัวแปรด้านภูมิหลังของนักเรียน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว กับนิสัยรักการอ่าน

ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในครั้งนี้ ได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Z	แทน	ค่าที่พิจารณาใน Z-distribution
df	แทน	degree of freedom
SS	แทน	sum square
MS	แทน	mean square
F	แทน	ค่าที่พิจารณาใน F-distribution
r	แทน	ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R^2	แทน	ค่าสหสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน
4. ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลดังตาราง 2-4

ตาราง 2 จำนวนนักเรียนจำแนกตามภูมิหลัง

ภูมิหลัง	ชาย(196 คน) (ร้อยละ 47)		หญิง(220 คน) (ร้อยละ 52.9)		รวม(416 คน)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพการพักอาศัยของนักเรียน						
– อยู่กับบิดาและมารดา	131	66.8	164	71.5	295	70.9
– อยู่กับบิดา	12	6.1	6	2.7	18	4.3
– อยู่กับมารดา	26	13.3	25	11.4	51	12.3
– อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา	27	13.8	25	11.4	52	12.5
ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย						
– ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาลงมา	121	61.7	131	59.5	252	60.6
– ระดับมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า	58	29.6	67	30.5	125	30.0
– สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา	17	8.7	22	10.0	39	9.4
รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย						
– รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท	97	49.5	89	40.5	186	44.7
– รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท	78	39.8	95	43.2	173	41.6
– รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป	21	10.7	36	16.4	57	13.7

จากตาราง 2 แสดงว่า นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 52.9 และ 47.0 ตามลำดับ) นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา (ร้อยละ 70.9) ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับตั้งแต่ประถมศึกษาลงมา (ร้อยละ 60.6) รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 30.0) นอกจากนี้ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้รวมต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ไม่เกิน 5,000 บาท (ร้อยละ 44.7) รองลงมาคือรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท (ร้อยละ 41.6)

ตาราง 3 คะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.
1. การให้ความรู้	ปานกลาง	2.93	0.63
2. การเป็นตัวแบบ	ปานกลาง	2.99	0.70
3. การเสริมแรง	ปานกลาง	3.12	0.63
4. การจัดสภาพแวดล้อม	ปานกลาง	3.18	0.69
รวม	ปานกลาง	3.05	0.56

จากตาราง 3 แสดงว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ตาราง 4 คะแนนนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.
นิสัยรักการอ่าน	ปานกลาง	3.30	0.46

จากตาราง 4 แสดงว่า นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.30)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน ปรากฏผลดังตาราง 5-15

ตาราง 5 เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	ชาย		หญิง		Z
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.	
1. การให้ความรู้	2.82	0.63	3.02	0.62	3.24**
2. การเป็นตัวอย่าง	2.90	0.70	3.06	0.70	2.34*
3. การเสริมแรง	3.07	0.63	3.18	0.64	1.78
4. การจัดสภาพแวดล้อม	3.07	0.66	3.28	0.70	3.20**
รวม	2.96	0.55	3.13	0.56	3.15**

$$Z_{(.01)} = 2.58$$

$$Z_{(.05)} = 1.97$$

จากตาราง 5 แสดงว่านักเรียนหญิงมีคะแนนการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนหญิงมีคะแนนการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การให้ความรู้" และด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้าน "การเป็นตัวอย่าง" ที่ระดับ .05 ส่วนด้าน "การเสริมแรง" พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 6 เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การให้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	3	0.31	0.10	0.25
	ภายในกลุ่ม	412	166.17	0.40	
	รวม	415	166.47		
การเป็นตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.82	0.27	0.56
	ภายในกลุ่ม	412	203.82	0.49	
	รวม	415	204.64		
การเสริมแรง	ระหว่างกลุ่ม	3	0.65	0.22	0.54
	ภายในกลุ่ม	412	165.94	0.40	
	รวม	415	166.60		
การจัดสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.12	0.04	0.08
	ภายในกลุ่ม	412	198.36	0.48	
	รวม	415	198.48		

ตาราง 6 (ต่อ)

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.21	0.67	0.22
	ภายในกลุ่ม	412	130.08	0.32	
	รวม	415	130.29		

$$F_{(.05; df=3, 412)} = 2.60$$

จากตาราง 6 แสดงว่านักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกัน

ตาราง 7 เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่ระดับการศึกษา
สูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การให้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	2.20	1.10	2.76
	ภายในกลุ่ม	413	164.28	0.40	
	รวม	415	166.47		
การเป็นตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	2	3.45	1.73	3.55*
	ภายในกลุ่ม	413	20.19	0.49	
	รวม	415	204.64		
การเสริมแรง	ระหว่างกลุ่ม	2	0.71	0.36	0.89
	ภายในกลุ่ม	413	165.89	0.40	
	รวม	415	166.60		
การจัดสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.85	2.42	5.17**
	ภายในกลุ่ม	413	193.63	0.47	
	รวม	415	198.48		

ตาราง 7 (ต่อ)

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.48	1.24	4.00*
	ภายในกลุ่ม	413	127.81	0.31	
	รวม	415	130.29		

$$F_{(.01; df=2, 413)} = 4.60$$

$$F_{(.05; df=2, 413)} = 2.99$$

จากตาราง 7 แสดงว่า นักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" และด้าน "การเป็นตัวอย่าง" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วนด้าน "การให้ความรู้" และ "การเสริมแรง" พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดมีความแตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบความแตกต่าง โดยวิธีการ นิวแมน-คูลส์ ดังตาราง 8-10

ตาราง 8 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม
ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกันเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา
	$\bar{X}$	3.00	3.11	3.23
ประถมศึกษา	3.00	—	0.11	0.23*
มัธยมศึกษา	3.11		—	0.12
สูงกว่ามัธยมศึกษา	3.23			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว
ด้าน "การเป็นตัวแบบ" ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย
ต่างกันเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา
	$\bar{X}$	2.92	3.07	3.17
ประถมศึกษา	2.92	—	0.15	0.25*
มัธยมศึกษา	3.07		—	0.10
สูงกว่ามัธยมศึกษา	3.17			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงกว่า
ระดับมัธยมศึกษา มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวแบบ" สูงกว่านักเรียน
ที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว
ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ของนักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัย
อยู่ด้วยต่างกันเป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา
	$\bar{X}$	3.10	3.28	3.40
ประถมศึกษา	3.10	—	0.18	0.30*
มัธยมศึกษา	3.28		—	0.12
สูงกว่ามัธยมศึกษา	3.40			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงกว่า
มัธยมศึกษา มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียน
ที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 11 เปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนที่รายได้ต่อเดือน
ของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ต่างกัน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
การให้ความรู้	ระหว่างกลุ่ม	2	4.18	2.09	5.32**
	ภายในกลุ่ม	413	162.30	0.39	
	รวม	415	166.48		
การเป็นตัวอย่าง	ระหว่างกลุ่ม	2	5.73	2.87	5.95**
	ภายในกลุ่ม	413	198.91	0.48	
	รวม	415	204.64		
การเสริมแรง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.03	0.51	1.28
	ภายในกลุ่ม	413	165.57	0.40	
	รวม	415	166.60		
การจัดสภาพแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	9.51	4.75	10.39**
	ภายในกลุ่ม	413	188.97	0.46	
	รวม	415	198.48		

ตาราง 11 (ต่อ)

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	4.49	2.24	7.37**
	ภายในกลุ่ม	413	125.80	0.30	
	รวม	415	130.29		

$$F_{(.01; df=2, 413)} = 4.60$$

จากตาราง 11 แสดงว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การให้ความรู้", "การเป็นตัวอย่าง" และ "การจัดสภาพแวดล้อม" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้าน "การเสริมแรง" พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เพื่อให้ทราบว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดมีความแตกต่างกัน จึงนำไปทดสอบความแตกต่าง โดยวิธีการของ นิวแมน-คูลส์ ดังตาราง 12-15

ตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว
โดยรวม ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน เป็นรายคู่

รายได้	ไม่เกิน 5,000 5,001-10,000 10,001 ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	2.96	3.09	3.26
ไม่เกิน 5,000 บ.	2.96	—	0.13	0.30 [*]
5,001-10,000 บ.	3.09		—	0.17 [*]
10,001 บ.ขึ้นไป	3.26			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 13 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน
"การให้ความรู้" ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน
เป็นรายคู่

รายได้	ไม่เกิน 5,000 5,001-10,000 10,001 ขึ้นไป			
	$\bar{X}$	2.83	2.97	3.12
ไม่เกิน 5,000 บ.	2.83	—	0.14	0.29*
5,001-10,000 บ.	2.97		—	0.15
10,001 บ. ขึ้นไป	3.12			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การให้ความรู้" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว
ด้าน "การเป็นตัวแบบ" ของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย
ต่างกัน เป็นรายคู่

รายได้	$\bar{X}$	ไม่เกิน 5,000	5,001-10,000	10,001 ขึ้นไป
		2.87	3.04	3.20
ไม่เกิน 5,000 บ.	2.87	—	0.17	0.33*
5,001-10,000 บ.	3.04		—	0.16
10,001 บ. ขึ้นไป	3.20			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวแบบ" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว
ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ของนักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน
ต่างกัน เป็นรายคู่

รายได้	$\bar{X}$	ไม่เกิน 5,000	5,001-10,000	10,001 ขึ้นไป
		3.04	3.23	3.49
ไม่เกิน 5,000 บ.	3.04	—	0.19*	0.45*
5,001-10,000 บ.	3.23		—	0.26*
10,001 บ. ขึ้นไป	3.49			—

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,001-10,001 บาท มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของนิสัยรักการอ่าน ของนักเรียนที่มีภูมิหลังต่างกัน
ปรากฏผลดังตาราง 16-19

ตาราง 16 เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	Z
ชาย	3.15	0.42	6.62**
หญิง	3.43	0.45	

$$Z_{(.01)} = 2.58$$

จากตาราง 16 แสดงว่า นักเรียนหญิงมีคะแนนนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 17 เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	0.24	0.08	0.38
ภายในกลุ่ม	412	86.22	0.21	
รวม	415	86.46		

$$F_{(.05; df=3, 412)} = 2.60$$

จากตาราง 17 แสดงว่า นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกันมีคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่
นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.89	0.44	2.14
ภายในกลุ่ม	413	85.57	0.21	
รวม	415	86.46		

$$F_{(.05; df=2, 413)} = 2.99$$

จากตาราง 18 แสดงว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัย
อยู่ด้วยต่างกัันมีคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 เปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.97	0.48	2.33
ภายในกลุ่ม	413	85.50	0.21	
รวม	415	86.46		

$$F_{(.05; df=2, 413)} = 2.99$$

จากตาราง 19 แสดงว่า นักเรียนที่มีรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกันมีคะแนนนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ปรากฏผลดังตาราง 20-21

ตาราง 20 ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวกับนิสัยรักการอ่าน

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	r
1. การให้ความรู้	.52**
2. การเป็นตัวอย่าง	.41**
3. การเสริมแรง	.51**
4. การจัดสภาพแวดล้อม	.56**
รวม	.59**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 20 แสดงว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.59$) และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน โดยที่การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน มากกว่าด้านอื่นๆ ($r=.56$) รองลงมาเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การให้ความรู้", ด้าน "การเสริมแรง" และด้าน "การเป็นตัวอย่าง" ตามลำดับ ($r=.52, .51, .41$)

ตาราง 21 เปอร์เซนต์ทำนายและลำดับความสำคัญของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจาก
ครอบครัว เมื่อใช้ทำนายนิสัยรักการอ่าน

ลำดับขั้นของ การทำนาย	การส่งเสริม นิสัยรักการอ่าน	%ทำนาย (R ²)	%ทำนายที่เพิ่มขึ้น (R ² change)	F
1	X4	31%	-	187.37**
2	X4 ,X3	36%	5%	114.26**
3	X4 ,X3 ,X1	38%	2%	82.53**
4	X4 ,X3 ,X1 ,X2	39%	1%	61.85**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หมายเหตุ X1 หมายถึง การให้ความรู้ X3 หมายถึง การเสริมแรง
X2 หมายถึง การเป็นตัวอย่าง X4 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม

จากตาราง 21 แสดงว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวที่มีอำนาจในการทำนายนิสัยรักการอ่านได้ดีที่สุด คือ การส่งเสริมด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" โดยทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 31% รองลงมาได้แก่ การส่งเสริมด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ร่วมกับด้าน "การเสริมแรง" ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 36% คิดเป็นอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้น 5% ทั้งนี้ การส่งเสริมด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ร่วมกับด้าน "การเสริมแรง" และด้าน "การให้ความรู้" ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 38% คิดเป็นอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้น 2% นอกจากนี้ การส่งเสริมด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ร่วมกับด้าน "การเสริมแรง", ด้าน "การให้ความรู้" และด้าน "การเป็นตัวอย่าง" สามารถทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 39% คิดเป็นอำนาจในการทำนายเพิ่มขึ้น 1%

บทที่ 5

สรุปการศึกษาค้นคว้า อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวแตกต่างกัน
4. เพื่อเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิหลังทางด้านครอบครัวแตกต่างกัน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน
2. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแบบแตกต่างกัน
3. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน
4. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการจัดสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน
5. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการให้ความรู้แตกต่างกัน
6. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการเป็นตัวแบบแตกต่างกัน
7. นักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน จะได้รับการส่งเสริมให้นิสัยรักการอ่านด้านการเสริมแรงแตกต่างกัน

- [illegible]

ครอบครัวยุคใหม่ 4 ด้าน จะดีกว่าการใช้ตัวแปรการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียว

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2540 ซึ่งสุ่มมาจากประชากรด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 416 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีอยู่ 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลัง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับภูมิหลัง

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน ได้แก่ เพศ สถานภาพการพักอาศัยของนักเรียน ระดับการศึกษาของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย และรายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

แบบสอบถามนี้ใช้วัดปริมาณการรับรู้ของนักเรียนต่อการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้ ด้านการเป็นตัวอย่าง ด้านการเสริมแรง และด้านการจัดสภาพแวดล้อม โดยในแต่ละด้านประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ รวมเป็น 48 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นแบบประเมินค่า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน

แบบสอบถามนี้ใช้วัดปริมาณนิสัยรักการอ่านของนักเรียน ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 48 ข้อ ลักษณะการตอบเป็นแบบประเมินค่า

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามไปให้นักเรียนในโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มให้ครบทุกโรงเรียน

3.2 นำกระดาษคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างไปตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์

ที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS ซึ่งแบ่งลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการทดสอบสมมติฐานดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ภูมิหลังของนักเรียน โดยหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่าน

โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1-4 และข้อ 17 ด้วยการเปรียบเทียบตัวแปรต้นที่มี 2 ระดับ โดยใช้สถิติ Z-test

4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 5-16 และข้อ 18-20 ด้วยการเปรียบเทียบตัวแปรต้นที่มีมากกว่า 2 ระดับ โดยใช้สถิติ F-test และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls)

5. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 21 ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

6. ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 22 ด้วยการหาค่าความสัมพันธ์แบบถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) โดยวิธีสเตปไวส์ (Stepwise)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาทั้งหมดสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

2. นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

3.1 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามเพศ

พบว่านักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวม สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบผลดังต่อไปนี้

3.1.1 นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การให้ความรู้" สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

3.1.2 นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวอย่าง" สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

3.1.3 นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเสริมแรง" แตกต่างจากนักเรียนชาย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

3.1.4 นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4

3.2 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ตามสถานภาพการพักอาศัย

พบว่านักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยแตกต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลดังต่อไปนี้

3.2.1 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การให้ความรู้" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

3.2.2 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวอย่าง" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

3.2.3 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเสริมแรง" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7

3.2.4 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8

✓ 3.3 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามระดับการศึกษา สูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

พบว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน โดยรวม สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลดังต่อไปนี้

3.3.1 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การให้ความรู้" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 9

3.3.2 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวแบบ" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 10

3.3.3 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเสริมแรง" แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 11

3.3.4 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 12

✓ 3.4 ผลการเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

พบว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวม สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 และ 5001-10,000 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบผลดังนี้

3.4.1 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การให้ความรู้" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 13

3.4.2 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเป็นตัวแบบ" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 14

3.4.3 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การเสริมแรง" แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 15

3.4.4 นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 5,001-10,001 บาท มีคะแนนการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 16

4. ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

✓ 4.1 ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามเพศ

พบว่านักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 17

4.2 ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามสถานภาพการพักอาศัย

พบว่านักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 18

4.3 ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

พบว่านักเรียนที่มีบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีระดับการศึกษาต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 19

4.4 ผลการเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

พบว่านักเรียนที่มีบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 20

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน

5.1 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวม และรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 21

5.2 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 4 ด้าน ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ดีกว่า

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านเพียงด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียว ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 22 โดยที่การจัดสภาพแวดล้อมเป็นตัวแปรที่สามารถทำนายได้สูงสุด

อภิปรายผล

1. ในส่วนของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวและนิสัยรักการอ่าน ที่พบจากงานวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้ ในด้านของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวพบว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่านักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ (ประถมศึกษา) และมีรายได้อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเช่นเดียวกัน (รายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 5,000 บาท) ทำให้ต้องใช้เวลาไปประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว จึงทำให้มีเวลาส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้นักเรียนได้ไม่เต็มที่ ประกอบกับไม่มีความรู้เรื่องการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านมากนัก จึงทำให้ส่งเสริมนิสัยรัก

การอ่านแก่นักเรียนได้เพียงระดับหนึ่ง แต่การที่บิดามารดาของนักเรียนอยู่ร่วมกัน ทำให้ที่บ้านมีความรักความอบอุ่น จึงทำให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ถ้าหากบิดามารดาต้องการให้เด็กของตนมีนิสัยรักการอ่านที่เพิ่มขึ้นแล้ว บิดามารดาสามารถแสดงบทบาทของตนเองในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เพิ่มมากขึ้นได้ ซึ่งการที่นักเรียนรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น บิดามารดาเองก็มีความรักระหว่างกัน จะทำให้มีความสุขสบายใจ และในเวลาช่วยกันจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้นักเรียนรู้สึกคุ้นเคยกับการอ่าน เด็กมีความสุขและพึงพอใจที่จะอ่านและเมื่อเด็กได้รับความรักความอบอุ่นจากบิดามารดาแล้ว เด็กมักชอบและต้องการให้บิดามารดาชมเชย ให้รางวัล หรือแสดงท่าทีความรู้สึกรับ สนใจฟังเมื่อเด็กอ่านหนังสือให้ฟัง นอกจากนั้นการเป็นต้นแบบของบิดามารดา ซึ่งทำให้เด็กเลียนแบบนั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมตาม โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการสร้างนิสัยที่ต้องการใหม่ในตัวเด็ก เด็กจึงไม่รู้สึกรู้ว่ากำลังถูกชักจูง ดังนั้น พฤติกรรมการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของบิดามารดาจึงมีผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กทั้งโดยตรงและทางอ้อม

2. ในส่วนของนิสัยรักการอ่าน พบว่า นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ (2528 : 89) ที่พบว่านักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีนิสัยรักการอ่านโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ถ้าหากบิดามารดาต้องการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยอยู่ในระดับที่มากขึ้น บิดามารดาสามารถกระทำได้โดยวิธีการต่างๆ เช่น ส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างด้วยการอ่านหนังสือ ให้รู้จักอ่านหนังสือหลากหลายประเภท รู้จักอ่านเนื้อหาที่มีประโยชน์ รวมทั้งให้เห็นคุณค่าของการอ่าน เป็นต้น

3. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

3.1 นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม ด้าน "การให้ความรู้" "การเป็นต้นแบบ" และด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนหญิงมักใช้เวลาว่างจากการเรียนอยู่ที่บ้านมากกว่าเด็กชาย จึงทำให้เด็กหญิงมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองมากกว่าเด็กชาย และรู้สึกที่ผู้ปกครองได้ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยวิธีต่างๆ ได้มากกว่าเด็กชาย

3.2 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกันได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการที่ไม่ว่านักเรียนจะพักอาศัยอยู่กับทั้งบิดามารดา เฉพาะบิดา เฉพาะมารดา หรือญาติผู้ใหญ่ก็ตาม ต่างก็เป็นผู้ปกครองที่ต้องดูแลรับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน และส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่าง

เต็มความสามารถ ดังนั้นทุกกลุ่มของผู้ปกครองต่างส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนหรือแม้กระทั่งในเรื่องของการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจึงกระทำได้ไม่แตกต่างกัน

3.3 นักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยอยู่ในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม, ด้าน "การเป็นตัวแบบ" และด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่ระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยในระดับประถมศึกษา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา เป็นกลุ่มที่มีพื้นฐานทางด้านการอ่านสูงกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า จึงทำให้คุ้นเคยกับการอ่านอยู่แล้ว และยังอาจเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของการอ่านอีกด้วย เมื่อต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนก็ยังคงมีพฤติกรรมในการอ่าน จึงทำให้นักเรียนพบเห็นได้ นอกจากนี้ผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษาซึ่งมีพฤติกรรมในการอ่านก็ย่อมต้องมีการจัดหาหนังสือมา ทั้งเพื่ออ่านเองและให้นักเรียนอ่านด้วย ทั้งยังอาจมีการจัดทำให้เด็กรู้สึกว่สภาพแวดล้อมภายในบ้านมีความเหมาะสมสำหรับการอ่านหนังสือ

3.4 โดยนักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยรวม, ด้าน "การให้ความรู้", ด้าน "การเป็นตัวแบบ", ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ไม่เกิน 5,000 บาท และนักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว โดยรวม, ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่า นักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ระหว่าง 5,001-10,000 บาท และยังพบว่า นักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่รายได้ต่อเดือนของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย ไม่เกิน 5,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา วิมลนอม (2530 : 25) ที่พบว่าผู้ปกครองมีปัญหาในการส่งเสริมการอ่าน คือ ไม่ค่อยมีเวลาอยู่กับเด็ก และต้องยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพ แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีรายได้รวมสูงกว่าเป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองที่มีรายได้รวมต่ำกว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีรายได้รวมอยู่ในระดับสูงนั้นไม่มีความเดือดร้อนทางการเงินมากนัก จึงมีเวลาและมีเงินสำหรับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กของตน ในขณะที่นักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในระดับ

ต่ำกว่าต้องพยายามหารายได้ให้เพิ่มมากขึ้น จึงไม่มีเวลาสำหรับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กของตน

4. นิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน

4.1 นักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงเดือน วรรณไชย (2519:ง-จ) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีโอกาสในการอ่านมากกว่านักเรียนชาย ผลการวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับที่ สุพจน์ พันธะนิยะ (2535 : 90-96) ที่ศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีพฤติกรรมรักการอ่านมากกว่านักเรียนชาย และอังคณา กล่อมฤทธิ์ (2532 : 76-85) ที่ศึกษาพบว่านักเรียนหญิงเข้าใช้ห้องสมุดมากกว่านักเรียนชาย และการศึกษาของ สิทธิชัย ลำธารทรัพย์ (2532 : 62-71) ที่พบว่า นักเรียนหญิงสนใจอ่านหนังสือเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพสูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านสูงกว่านักเรียนชาย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวมากกว่านักเรียนชาย ทั้งในด้านการให้ความรู้ การกระทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ปกครอง การเสริมแรง รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอ่าน จึงทำให้นักเรียนหญิงมีโอกาสได้รู้ถึงเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่าน เลียนแบบพฤติกรรมการอ่าน และมีแรงจูงใจที่จะอ่านสูงกว่านักเรียนชาย

4.2 นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกันมีคะแนนนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากการที่นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกันได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ปรากฏผลว่า ไม่ว่านักเรียนจะพักอาศัยอยู่กับทั้งบิดามารดา, เฉพาะบิดา, เฉพาะมารดา หรือญาติผู้ใหญ่ก็ตาม ต่างก็เป็นผู้ปกครองที่ต้องเลี้ยงดู และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับนักเรียนอย่างเต็มความสามารถ จึงทำให้นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกันด้วย

4.3 นักเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างกันมีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาสูงสุดในครอบครัวที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าไม่ใช่ว่าใครที่ใกล้ชิดหรือไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอนเด็ก เช่น การที่บิดามีการศึกษาสูงกว่ามารดา และบิดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ในขณะที่มารดามีการศึกษาต่ำกว่า แต่เป็นผู้รับภาระในเรื่องของการอบรมสั่งสอน รวมทั้งการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจึงตกอยู่ที่มารดา ผลการวิจัยในส่วนนี้ จึงทำให้คาดได้ว่า นิสัยรักการอ่านของเด็กน่าจะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่อบรมสั่งสอน มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาสูงสุดของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว และไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนเด็ก จึงทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

4.4 นักเรียนที่รายได้รวมของบุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยต่างก็มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่ารายได้ของครอบครัวไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน แต่น่าจะขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นๆ ด้วย เพราะการส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านทั้งในส่วนของการให้ความรู้ การกระทำตัวของผู้ปกครองให้เป็นแบบอย่างที่ดี การเสริมแรง หรือการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอ่านนั้นไม่จำเป็นต้องใช้เงินเสมอไป เช่น การที่ผู้ปกครองพานักเรียนไปใช้บริการจากห้องสมุด หรือยืมหนังสือมาอ่านที่บ้าน ก็เท่ากับเป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กได้เช่นกัน ทั้งผู้ปกครองยังสามารถทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นได้อีกด้วย

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และนิสัยรักการอ่าน

5.1 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน โดยการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่านมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ด้าน "การให้ความรู้", ด้าน "การเสริมแรง" และด้าน "การเป็นตัวอย่าง" ตามลำดับ ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลี (Lee, 1985 : 2051-A) ที่พบว่า กลุ่มผู้ปกครองของเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านสูงเป็นกลุ่มที่อ่านหนังสือให้เด็กฟัง จัดหาหนังสือหรือวัสดุการอ่านอื่นๆ และยังอ่านหนังสือในเวลาว่าง มากกว่ากลุ่มผู้ปกครองของเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านต่ำ และผลการวิจัยของ ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ (2528 : 84-94) ที่ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับประสบการณ์การส่งเสริมการอ่านจากทางครอบครัวมาก มีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านมากเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรู้ การเป็นตัวอย่างที่ดี การเสริมแรง หรือการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการอ่าน จะมีผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็ก โดยครอบครัวที่มีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในลักษณะดังกล่าวมากจะมีโอกาสทำให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านมากด้วย ซึ่งสามารถเน้นการส่งเสริมในด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" มากกว่าด้านอื่นๆ

5.2 การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเพียงด้านเดียว (ได้แก่ ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม") สามารถทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 31% การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว 2 ด้าน (ได้แก่ ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" และด้าน "การเสริมแรง") ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 36% การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว 3 ด้าน (ได้แก่ ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม", ด้าน "การเสริมแรง" และด้าน "การให้ความรู้") ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 38% การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว 4 ด้าน (ได้แก่ ด้าน "การจัด

สภาพแวดล้อม", ด้าน "การเสริมแรง", ด้าน "การให้ความรู้" และด้าน "การเป็นตัวแบบ") ทำนายนิสัยรักการอ่านได้ 39% แสดงให้เห็นว่า ในการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรกระทำไปในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการให้ความรู้ การเป็นตัวแบบ การเสริมแรง และการจัดสภาพแวดล้อม โดยที่ผู้ปกครองควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในด้านการจัดสภาพแวดล้อมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นโปลี (ทวิศักดิ์ เดชาเลิศ. 2528 : 90, อ้างอิงมาจาก Napoli. 1968 : 552-557) ที่พบว่า เด็กกลุ่มที่มีความสามารถในการอ่านได้ดี และชอบอ่านหนังสือ มักจะมาจากครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการอ่านมากที่สุด นอกจากนี้ โบลท์ (Bolt. 1992 : Abstract) ยังได้ศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านของนักเรียนเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางการอ่านที่บ้าน ซึ่งหมายถึงการที่ผู้ปกครองสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกที่บ้านมีความรักความอบอุ่น ทำให้เด็กรู้สึกว่าการอ่านหนังสือที่บ้านเป็นสิ่งที่ตัวเองชอบ ไม่รู้สึกตึงเครียด และมีความสุขที่ได้อ่าน โดยผู้ปกครองควรจัดหาหนังสือที่มีคุณภาพ น่าอ่าน และตรงกับความสนใจของเด็ก แล้วนำไปจัดเป็นมุมอ่านหนังสือภายในบ้าน

นอกจากนั้น ผู้ปกครองก็ควรจะนำหลักการเสริมแรงมาใช้สำหรับส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยการชมเชย ให้รางวัล หรือให้กำลังใจ เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงนิสัยรักการอ่าน เช่น ชื่นชอบการเล่นให้ โอบกอด ชมเชย ให้กำลังใจ โดยผู้ปกครองต้องชี้แจงให้เด็กทราบว่า เป็นเพราะเด็กมีนิสัยรักการอ่าน จึงได้รับการเสริมแรงดังกล่าว

หลังจากนั้นสิ่งที่ผู้ปกครองควรกระทำควบคู่ไปด้วยคือ การให้ความรู้ และการเป็นตัวแบบ นั่นคือผู้ปกครองควรสนับสนุนด้านปัจจัยต่างๆ หรืออธิบายให้เด็กเห็นถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือ รวมทั้งให้ทราบถึงประโยชน์หรือโทษของหนังสือประเภทต่างๆ นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังต้องแสดงพฤติกรรมของนิสัยรักการอ่านให้เด็กเห็นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปกครอง

ในการส่งเสริมเพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้ปกครองควรมีบทบาทในวิธีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้ครบทั้ง 4 ด้านควบคู่กันไป โดยให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การเสริมแรง การให้ความรู้ และการเป็นตัวแบบ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับบรรณารักษ์

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า เด็กจากกลุ่มที่ผู้ปกครองมีรายได้น้อย หรือมีการศึกษาในระดับต่ำ มีแนวโน้มจะได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน น้อยกว่าเด็กจากกลุ่มที่ผู้ปกครองมีรายได้มากกว่าหรือมีการศึกษาในระดับที่สูงกว่า ดังนั้น บรรณารักษ์จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสือหรือใช้เป็นคู่มือ รวมทั้งเพื่อเป็นแหล่งหนังสือสำหรับผู้ปกครองที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียน ควรมีบทบาทในการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 4 ด้าน คือ การให้ความรู้เพื่อให้นักเรียนทราบถึงประโยชน์ของนิสัยรักการอ่าน การกระทำตัวให้เด็กเห็นถึงแบบอย่างของการมีนิสัยรักการอ่านที่ดี การเสริมแรงเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีนิสัยรักการอ่าน รวมทั้งควรจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนหรือห้องเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษานิสัยรักการอ่านระหว่างกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแต่ละวิธีการในระดับมาก เปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแต่ละวิธีการในระดับน้อย ทั้งนี้เพื่อจะทำได้ทราบผลที่ชัดเจนยิ่งขึ้นระหว่างวิธีการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านแต่ละวิธีการที่มีผลต่อนิสัยรักการอ่าน

2. ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนในสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบนิสัยรักการอ่านเมื่อยามที่เด็กโตขึ้นหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป หรือเมื่อได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากสถาบันอื่นๆ ในสังคมที่อาจมีผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็กในแต่ละกลุ่ม

3. ควรศึกษาการได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ "การจัดสภาพแวดล้อม" "การเป็นตัวอย่าง" "การเสริมแรง" และ "การจัดสภาพแวดล้อม" จากครู บรรณารักษ์ หรือ ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งกลุ่มเพื่อน และสื่อสารมวลชน ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กโตขึ้นก็ย่อมจะได้รับอิทธิพลจากสถาบันต่างๆ ในสังคมเพิ่มขึ้นเช่นกัน ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในบทบาทของกลุ่มต่างๆ ในสังคมเพื่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้ดียิ่งขึ้น

4. ควรศึกษาปฏิกริยาร่วมระหว่างตัวแปรภูมิหลัง กับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านทั้ง 4 ด้าน ที่อาจมีผลต่อนิสัยรักการอ่านของเด็ก

บรรณานุกรม

40

บรรณานุกรม

กรุงเทพมหานคร. "ปัจจัยในการส่งเสริมให้ลูกเป็นเด็กยุคใหม่," ข่าวสารห้องสมุดประชาชน.

11(16); กรกฎาคม-ธันวาคม 2537.

จรรยา นาคะรัต. ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

จินตนา ทาสระ. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและนิสัยรักการอ่านของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนที่ได้รับและไม่ได้รับหนังสือหมอนเวียน. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. ถ่ายเอกสาร.

จวิลักษณ์ บุญยะกาญจน์. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ชไมพร เจริญสิน. การบำบัดด้วยหนังสือกับเยาวชนที่มีประวัติเสพยาเสพติดให้โทษในสถานพินิจ

และคุ้มครองเด็กกลาง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

ชูศรี หลักเพชร. "การแนะแนวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษา," ใน เอกสาร

การสอนชุดวิชา การแนะแนวในระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1-7. หน้า 286-287.

นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจินิก. ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับสุขภาพจิตและ

จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินท์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชน

ของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชน. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529.

ทวีศักดิ์ เดชาเลิศ. องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2528. ถ่ายเอกสาร.

นัตตา นาสรีเจริญสุข. การวิเคราะห์องค์ประกอบความเป็นนักอ่านที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2536. ถ่ายเอกสาร.

- นิตดา หงษ์วิวัฒน์. อ่านหนังสือให้ถูกฟัง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แสงแดด, 2537.
- บุญชัย เกรียงบุรณันท์. ภูมิหลังด้านครอบครัวเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในและนอกเขตเทศบาล. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS[®].
กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.
- ประดินันท์ อุปรมัย. "พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็ก," ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก เล่ม 1 หน่วยที่ 1-15. หน้า 250-251;
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.
- ผุสดี กุณอินทร์. "การพัฒนาทักษะการอ่านระดับประถมศึกษา (2)," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย หน่วยที่ 1-8). หน้า 408-470; พิมพ์ครั้งที่ 4.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา, 2540.
- ภัทรินทร์ วิศิษฐศักดิ์. การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ พรศรีสมุทร และวิลาสลักษณ์ ชั่ววลี. ครอบครัวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางจิตใจของไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- วงเดือน วรรณไชย. การอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519. อัดสำเนา.
- วันชัย มีกลาง. ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติตามและการถ่ายทอดทางพุทธศาสนาของนิสิตระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินท์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. "คำเฉลยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้," ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(3) : 8-11 ; กพ.-มีค. 2538.

วิฑูรย์ รองศรีแย้ม. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.

ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

ถ่ายเอกสาร.

วิทยา วิมลนอม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและทัศนคติของผู้ปกครองในการส่งเสริม

การอ่านกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นอนุบาล. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. ถ่ายเอกสาร.

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์. การอ่านและการสร้างนิสัยรักการอ่าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2538.

สมบัติ มหารศ. เอกสารการสอนภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษา. ภาควิชาหลักสูตรและ

การสอน. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2523.

สมหมาย อ่องข่ม. ความสนใจในการอ่าน และวิจารณ์ในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันของ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.

สำราญ กำจัดภัย. การใช้บ้านเป็นฐานในการเสริมแรง เพื่อพัฒนาแรงจูงใจต่อเนื่อง และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ

: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. ถ่ายเอกสาร.

สหทัย ชินสมบูรณ์. อิทธิพลของสภาพครอบครัวที่มีต่อการอ่านของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนสายน้ำผึ้ง. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ถ่ายเอกสาร.

สิทธิชัย ลำธารทรัพย์. ความสนใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดยะลา.

ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

ถ่ายเอกสาร.

สุทธิชัย เดชสุวรรณนิธิ. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อความเสียสละของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหน้าสตน อำเภอกำแพงเพชร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญฐานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. ถ่ายเอกสาร.

สุนทร แก้วลาย. การส่งเสริมการอ่านเพื่อปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและการเรียนด้วยตนเอง

ซึ่งอาจารย์และบรรณารักษ์จัดให้แก่เด็กศึกษาในวิทยาลัยครู. ปริญฐานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2512. อัดสำเนา.

สุพจน์ พันธะนิยะ. การส่งเสริมการอ่านโดยการใช้ตัวแบบ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการอ่านใน

นักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินูญานินท์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. ถ่ายเอกสาร.

สุพรรณิ วราทร. "ข่าวหนังสือและการอ่าน," วารสารบรรณารักษศาสตร์. 15(1) : 69-70;

มกราคม 2538.

_____. "เลี้ยงลูกอย่างไรให้เป็นเด็กยุคใหม่ที่ฉลาด สดใส และมีความสุข," ข่าวสาร

ห้องสมุดประชาชน. 12(17) : 34-41; สิงหาคม 2539.

สุเพ็ญ ทาเกิด. สุขปฏิบัติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังการอ่านหนังสือเกี่ยวกับ

สุขภาพ. ปรินูญานินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร.

สุรางค์ ตันติกุล. ผลของการวางแผนใจเป็นกลุ่มควบคู่กับการเสริมแรงที่มีต่อพฤติกรรมการ

เรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคลองสวน

อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินูญานินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. ถ่ายเอกสาร.

เสริมศรี หอทิมาวรกุล. "การพัฒนาทักษะการอ่านระดับประถมศึกษา (1)," ใน เอกสารการ

สอนชุดวิชาการสอนกลุ่มทักษะ 1 (ภาษาไทย หน่วยที่ 1-8). หน้า 344-406.

พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

อภิญชลิต พุทธมาตย์. การเปรียบเทียบนิสัยรักการอ่านและการยืมหนังสือของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน. ปรินูญานินท์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. ถ่ายเอกสาร.

อรสา กุมาริ ปุกหุด. "เด็กกับหนังสือ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก

(หน่วยที่ 8-15). หน้า 317-325. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

_____. "หนังสือสำหรับเด็ก," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมวัยเด็ก.

หน้า 169-220. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2524.

อังคณา กล่อมฤทธิ์. ความอยากรู้อยากเห็น นิสัยรักการอ่าน และคุณสมบัติส่วนตัวบางประการ

ของนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดมากและนักเรียนที่เข้าใช้ห้องสมุดน้อย. ปรินูญานินท์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.

ถ่ายเอกสาร.

อารีย์ พันธมณี. "ขมกันบ้างเพื่อสร้างสรรค์," วารสารการศึกษา. 20(6) : 17-19 ;

มีนาคม 2540.

Bandura, Albert. Social Foundations of Thought and Action : A Social Cognitive Theory. New Jersey : Prentice-Hall, 1986.

Bolt, Dianne Elizabeth. The Identification of Home Literacy Factors and Their Relationship to Middle Grade Students' Reading Achievement. New Foundland : Memorial University of New Foundland (Canada), 1992.

Broomhead, Diane. An Investigation of Relationship Among Parenting Style, Ethnicity and Reading Level. Long Beach : California State University, 1987.

Cronbach, Lee J. Essentials of Psychological Testing" 3 rd ed., New York : Harper & Row, Publishers, Inc., 1970.

DiGiovanna, Lisa Marie. The Importance of Recreational Reading, and It's Impact on Children's Motivation, Attitude towards Reading, as well as Reading Achievement. Grand Valley : Grand Valley State University, 1994.

Fiedler, Fred E. A Theory of Leadership Effectiveness. New York : McGraw-Hill, 1967.

Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Journal of Educational and Psychological Measurement. 30 : 607-609 ; Autumn 1970.

Lee, Carol Sue. "The Contribution of Selected Home Environmental Factors to the Reading Achievement of School Aged Children," Dissertation Abstracts. 45 : 2051-A; January, 1985.

Lee, Moon-Ok. Young Children's Development of Literacy and Home Literacy Environments. Michigan : The University of Michigan, 1992.

Liu, Shung-Yi Sandy. Familial and Psychological Effects on Students' Reading Achievements : Linear Structural Relations (LISREL) Approach. Michigan : University of Illinois at Urbana Champaign, 1992.

Schmitz, Terri. "Tell the Lady What You Like : Shopping for Children's Books," The Horn Book. 171-177 ; March-April 1997.

Steltenkamp, Charles Joseph. Habits Attitudes and Experiences : A Study of Secondary Students' Reading. Michigan : Michigan State University, 1992.

ภาคผนวก ก

- จดหมายขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
- จดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
- รายงานผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/ 50๑๒

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖ ตุลาคม 2540

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นางสาวดวงพร พวงเพชร เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญานิพนธ์
เรื่อง การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

รศ.พวา พันธุ์เมฆา

ประธาน

อ.ทัศนีย์ อินทรประสิทธิ์

กรรมการ

สิ่งที่นิติกรขอความอนุเคราะห์ คือ ขอเชิญ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณในความ
ช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดฯ ให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานการศึกษา (ฝ่ายวิจัยฯ โทร. ๔๓๗๒๐๔๗)
ที่ กท ๓๐๐๔/ร.๒๗๗ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐
เรื่อง ขอบความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการเขต

ด้วย นางสาวดวงพร พวงเพชร นิสิตชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กำลังดำเนินการวิจัยเรื่อง "การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร" ซึ่งจะต้องรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ของโรงเรียน

สำนักงานการศึกษา ใ้ขอความร่วมมือจากท่านในการอนุญาตให้ นางสาวดวงพร พวงเพชร ได้ทำการเก็บข้อมูลดังกล่าว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๐ เพื่อประโยชน์ในการวิจัยต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ และกรุณาแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวทราบ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายชัยวิทย์ จิตเมตตา)
รองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา
ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม

อาจารย์ สมบูรณ์ คิงมณีนันท์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อาจารย์ วิชัย เอียดบัว

โรงเรียนวัดลาดพร้าว

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามภูมิหลังของนักเรียน

แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

(ด้านการให้ความรู้ ได้แก่ ข้อ 1-12

ด้านการเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ข้อ 13-24

ด้านการเสริมแรง ได้แก่ ข้อ 25-36

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 37-48)

(ข้อความทางลบได้แก่ข้อ 3, 4, 8, 9, 15, 26, 27, 28, 30, 31, 33, 34)

แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

(ข้อความทางลบได้แก่ข้อ 26, 39)

แบบสอบถามภูมิหลังของนักเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย / ลงในช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง
ของนักเรียน

1. เพศของนักเรียน

☐ ชาย ☐ หญิง

2. ในปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับ

☐ บิดาและมารดา
☐ เฉพาะบิดา
☐ เฉพาะมารดา
☐ อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนจบระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6, ป.7)
☐ เรียนจบ ม.3, มศ.3, ม.6, มศ.5, ปวช.
☐ เรียนจบ ปวส., อนุปริญญา, ปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก

4. ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนจบระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6, ป.7)
☐ เรียนจบ ม.3, มศ.3, ม.6, มศ.5, ปวช.
☐ เรียนจบ ปวส., อนุปริญญา, ปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก

5. ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา (ถ้านักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาไม่ต้องตอบข้อนี้)

☐ ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนจบระดับประถมศึกษา (ป.4, ป.6, ป.7)
☐ เรียนจบ ม.3, มศ.3, ม.6, มศ.5, ปวช.
☐ เรียนจบ ปวส., อนุปริญญา, ปริญญาตรี, ปริญญาโท, ปริญญาเอก

6. รายได้รวมของครอบครัวที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

☐ รายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท
☐ รายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,001-10,000 บาท
☐ รายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป

แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

- คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. คำว่า "พ่อแม่" ที่ใช้ในแบบสอบถามนี้ ขอให้แก่นักเรียนถึงผู้ที่เลี้ยงดูนักเรียนมาเป็นเวลานานที่สุด ซึ่งอาจเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือญาติผู้ใหญ่ของนักเรียนก็ได้
3. คำว่า "หนังสือ" ที่ใช้ในข้อคำถามทุกข้อ หมายถึง หนังสือทุกประเภท เช่น หนังสืออ่านเล่น หนังสือพิมพ์ การ์ตูน วารสาร นิตยสาร หรือหนังสือเรียน เป็นต้น

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
1	พ่อแม่มักพาฉันไปซื้อหนังสือบ่อยๆ.....					
2	พ่อแม่มักจัดหาหนังสือมาให้ฉันอ่าน.....					
3	พ่อแม่มักอนุญาตให้ฉันเลือกซื้อหนังสือได้เอง.....					
4	พ่อแม่มักจะชวนฉันพูดคุยในเรื่องที่ฉันได้อ่านไปแล้ว.....					
5	พ่อแม่อธิบายให้ฉันเห็นประโยชน์ของการอ่านหนังสือ.....					
6	พ่อแม่จะบอกกับฉันว่าถ้าอ่านหนังสือเล่มไหนไม่เข้าใจ ก็ให้หาเล่มอื่นลองมาอ่านดู.....					
7	เวลาที่ฉันอยากจะทำอะไรก็ตามที่ยังไม่เคยทำ เช่น อยากเลี้ยงปลา หรืออยากเลี้ยงสุนัข ฯลฯ พ่อแม่จะแนะนำให้ฉันไปอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆก่อน.....					
8	ในระหว่างการเดินทางไปไหนมาไหนก็ตาม พ่อแม่ มักจะคุยกับฉันเกี่ยวกับเรื่องของหนังสือ.....					
9	เวลาไปธุระหรือไปเที่ยวนอกบ้าน ถ้าหากเจอร้านขายหนังสือ พ่อแม่มักจะพาฉันแวะเข้าไปดูหนังสือในร้าน บางทีก็ซื้อกลับบ้าน.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
10	พ่อแม่มักแนะนำหรือพูดถึงหนังสือเรื่องใหม่ๆ ที่ฉัน ยังไม่เคยอ่าน.....					
11	พ่อแม่มักจะถามว่าหนังสือที่ฉันอ่านไปแล้ว มี เรื่องราวอย่างไร.....					
12	พ่อแม่สามารถอธิบายในเรื่องที่ฉันอ่านแล้วสงสัยได้.....					
13	พ่อแม่ของฉันเป็นคนที่ชอบอ่าน.....					
14	พ่อแม่ของฉันมักซื้อหนังสือมาอ่าน.....					
15	ฉันมักเห็นพ่อแม่อ่านหนังสือในยามว่างอยู่เสมอๆ.....					
16	เวลาที่พ่อแม่จะทำอะไร เช่น ปลุกต้นไม้ ตกแต่ง บ้าน หรือปรุงอาหารสูตรใหม่ๆ พ่อแม่มักจะดูแบบ อย่างหรืออ่านวิธีทำจากหนังสือเสมอๆ.....					
17	พ่อแม่จะอนุญาตหนังสือที่มีอยู่ในบ้าน เช่น นามานา เรียงไว้อย่างเป็นระเบียบและหยิบใช้ง่าย พ่อพก หนังสือ หรือไม่ขีดเขียนข้อความอะไรลงไปให้ หนังสือเลอะเทอะ.....					
18	พ่อแม่ของฉันอ่านหนังสือพิมพ์แทบทุกวัน.....					
19	พ่อแม่ของฉันมักนำหนังสือติดตัวไปอ่านในที่ต่างๆ ด้วยเสมอ.....					
20	พ่อแม่ของฉันชอบแวะดูหนังสือตามแผงขายหนังสือ หรือตามร้านที่มีหนังสือขายเสมอ.....					
21	พ่อแม่ของฉันชอบอ่านวารสาร นิตยสาร.....					
22	พ่อแม่ของฉันชอบอ่านหนังสือหลายประเภท.....					
23	พ่อแม่ของฉันรู้เรื่องต่างๆ เพราะอ่านหนังสือเป็น ประจำ.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
24	พ่อแม่ของฉันมักหาโอกาสอ่านหนังสือบ่อยๆ.....					
25	ถ้าพ่อแม่เห็นฉันอ่านหนังสือ พ่อแม่จะพูดจาชมเชย.....					
26	ถึงฉันไม่อ่านหนังสือ พ่อแม่ก็ไม่เคยตำหนิหรือพูด ชักชวนให้ฉันอ่านหนังสือเลย.....					
27	พ่อแม่ของฉันจะพอใจอย่างมาก ถ้าเห็นว่าฉันขยัน อ่านหนังสือ.....					
28	ถ้าฉันเอาเงินไปซื้อหนังสือ พ่อแม่มักชื่นชมว่าฉัน รู้จักใช้เงินแทนที่จะเอาไปซื้อของเล่นอย่างอื่น....					
29	พ่อแม่ก็จะชมเชยเวลาที่ฉันซักถามเกี่ยวกับ เรื่องราวในหนังสือ.....					
30	พ่อแม่ก็จะชมเชยฉันให้คนอื่นฟังถ้าฉันขยันอ่าน หนังสือ.....					
31	ถ้าพ่อแม่เห็นฉันอ่านหนังสือ พ่อแม่ก็จะนำขนมหรือ เครื่องดื่มต่างๆ มาวางไว้ข้างๆ ให้ฉันกิน.....					
32	ถ้าพ่อแม่เห็นว่าฉันใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ พ่อแม่จะซื้อของที่ฉันชอบให้ หรือพาฉันไปเที่ยว....					
33	พ่อแม่จะใจดีกับฉัน ถ้าเห็นว่าฉันชอบอ่านหนังสือ....					
34	พ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือนหรือไม่ก็แสดงความ ไม่พอใจ ถ้าฉันไม่รู้จักแบ่งเวลาสำหรับการอ่าน หนังสือ.....					
35	พ่อแม่จะชอบและแสดงความสนใจ ถ้าฉันเล่าเรื่อง ที่อ่านจากหนังสือให้ฟัง.....					
36	พ่อแม่สนใจในสิ่งที่ฉันอ่าน.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
37	ที่บ้านของฉันมีที่ให้ฉันอ่านหนังสือได้อย่างสะดวกสบาย.....					
38	ที่บ้านของฉันมีมุมที่จัดหนังสือต่างๆ ไว้อ่าน.....					
39	ฉันรู้สึกว่าที่บ้านไม่เหมาะสมให้ฉันอ่านหนังสือ.....					
40	ฉันสามารถอ่านหนังสือที่บ้านได้นานๆ โดยไม่เบื่อ.....					
41	ฉันสามารถอ่านหนังสือที่บ้านได้ทุกเวลาที่ต้องการ.....					
42	พ่อแม่จัดบริเวณภายในบ้านให้ฉันรู้สึกว่าจะน่าอ่านหนังสือ.....					
43	พ่อแม่ทำให้อ่านหนังสือที่ทำให้ฉันรู้สึกสบายในเวลาอ่านหนังสือ.....					
44	พ่อแม่มักจัดหาหนังสือที่น่าสนใจมาให้ฉันได้อ่านเสมอ.....					
45	มีหนังสือเล่มใหม่ๆ ที่น่าสนใจอยู่ในบ้านของฉันเสมอ.....					
46	ที่อ่านหนังสือในบ้านของฉันมีแสงสว่างอย่างพอเพียง.....					
47	บ้านของฉันมีโต๊ะ เก้าอี้ และชั้นหนังสือ ช่วยให้สะดวกในการอ่าน.....					
48	บ้านของฉันได้นำหนังสือต่างๆ มาจัดวางไว้ในที่ที่สามารถนำมาอ่านได้สะดวก.....					

แบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

- คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. คำว่า "หนังสือ" ที่ใช้ในข้อคำถามทุกข้อ หมายถึง หนังสือทุกประเภท เช่น
หนังสืออ่านเล่น หนังสือพิมพ์ การ์ตูน วารสาร นิตยสาร หรือหนังสือเรียน เป็นต้น

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
1	ฉันชอบอ่านหนังสือมาก.....					
2	เมื่อมีเวลาว่าง ฉันมักจะอ่านหนังสือ.....					
3	ฉันจะอ่านหนังสือเฉพาะเวลาที่ใกล้สอบ.....					
4	ฉันจะอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อถูกครูหรือพ่อแม่สั่งให้อ่าน.....					
5	ฉันอ่านหนังสือได้ครั้งละนานๆ โดยไม่รู้สึกลำบาก.....					
6	ถ้าฉันได้อ่านหนังสือ ฉันจะรู้สึกว่ามีความสุข.....					
7	ในวันหยุด ฉันมักใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอ่านหนังสือ.....					
8	ฉันจะอ่านหนังสือก็ต่อเมื่อต้องค้นคว้าเรื่องที่ครูสั่งการบ้าน.....					
9	ฉันอ่านหนังสือได้ไม่นาน ก็รู้สึกเบื่อและไม่อยากอ่านอีกต่อไป.....					
10	เวลาไปไหนมาไหน ฉันมักนำหนังสือไปอ่านเล่นติดตัวไปด้วยเสมอ.....					
11	ฉันมักจะอ่านหนังสือไปด้วยในขณะที่ต้องรอ เช่น รอรถ รอเพื่อน ฯลฯ.....					
12	ในวันหยุด หรือวันเสาร์อาทิตย์ ฉันมักจะอ่านหนังสือมากกว่าออกไปเที่ยวนอกบ้าน.....					
13	ฉันเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือพิมพ์.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
14	ฉันเป็นคนที่ชอบอ่านหนังสือนิทาน.....					
15	ฉันไม่ชอบอ่านหนังสือเรียนเลย.....					
16	ฉันชอบไปห้องสมุด เพราะที่นั่นมีหนังสือหลาย ประเภทให้เลือกอ่าน.....					
17	ฉันชอบอ่านหนังสือประเภทนิตยสารต่างๆ.....					
18	ฉันมักจะอ่านหนังสือพิมพ์หลายๆ ฉบับ.....					
19	ฉันชอบอ่านหนังสือหลายประเภท ทั้งหนังสือเรียน หนังสืออ่านเล่น หนังสือการ์ตูน.....					
20	ฉันชอบแะดูหนังสือตามแผงขายหนังสือ.....					
21	ฉันชอบให้ห้องสมุดมีการแนะนำหนังสือใหม่ๆ.....					
22	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ ฉันมักจะอ่านหลายๆ เรื่อง....					
23	ฉันมักจะอ่านเรื่องที่ฉันสนใจจากหนังสือหรือวารสาร หลายๆ เล่ม.....					
24	ในข่าวเดียวกันที่ฉันสนใจ ฉันมักจะติดตามอ่านจาก หนังสือพิมพ์หลายฉบับ.....					
25	ฉันชอบอ่านหนังสือประเภทสารคดี.....					
26	ฉันชอบอ่านเรื่องราวความรักของดารา นักร้อง นักดนตรี.....					
27	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ ฉันมักจะเปิดไปอ่านที่มี เรื่องราวชีวิตส่วนตัวของดารา นักร้อง ก่อนหน้า อื่นๆ.....					
28	ฉันชอบอ่านหนังสือที่เป็นเรื่องราวของการแก้แค้น.....					
29	ฉันชอบอ่านข่าวเหตุการณ์บ้านเมือง.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
30	ฉันชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับเรื่องซู่สาว พุทธกรรม ทางเพศ.....					
31	ฉันชอบอ่านเรื่องเกี่ยวกับการปล้น-ฆ่า เพราะ ทำให้รู้สึกสนุกตื่นเต้นดี.....					
32	ฉันชอบอ่านหนังสือชีวประวัติของบุคคลสำคัญ.....					
33	ฉันรู้สึกสนุกที่ได้อ่านหนังสือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ อิจฉาริยา.....					
34	เวลาอ่านหนังสือพิมพ์ ฉันชอบอ่านข่าวชาวบ้าน ข่าวการข่มขืนที่ทำให้สนุกและถึงใจเวลาอ่าน.....					
35	ฉันชอบอ่านหนังสือที่ให้ความรู้โดยเสนอในรูปของ ความบันเทิง เช่น การ์ตูนประวัติศาสตร์ นวนิยาย อิงประวัติศาสตร์.....					
36	เวลาอ่านหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งจบแล้ว ฉัน สามารถสรุปออกมาได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร.....					
37	การอ่านหนังสือทำให้เป็นคนเก่ง.....					
38	ฉันจะจัดเก็บหนังสือไว้เป็นอย่างดี.....					
39	ฉันอยากให้พ่อแม่ซื้อหนังสือให้อ่านบ่อยๆ.....					
40	ฉันชอบซื้อหนังสือเก็บไว้เป็นสมบัติของตนเอง.....					
41	ฉันมักคอยดูแลเก็บรักษาหนังสือไม่ให้ชำรุดเสียหาย ง่าย.....					
42	การอ่านหนังสือมากๆ จะช่วยให้ฉันเรียนวิชาต่างๆ ได้ดีขึ้น.....					
43	ฉันคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ต่อชีวิต ของฉันมาก.....					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	ไม่ แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
44	ฉันมักจะอ่านหนังสืออย่างทนนอม และระวังไม่ให้ ฉีกขาด.....					
45	ถ้าเราอยากรู้เรื่องราวใดๆ เราก็สามารถรู้ได้ จากการอ่านหนังสือ.....					
46	ฉันคิดว่าการอ่านหนังสือมากๆ ทำให้คนเราฉลาด ขึ้นได้.....					
47	ฉันอยากให้พ่อแม่ให้ของขวัญเป็นหนังสือ.....					
48	ฉันเชื่อว่าคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ต้อง อ่านหนังสือมากๆ.....					

ภาคผนวก ค

- ตารางค่าอำนาจจำแนก
- ตารางค่าความเชื่อมั่น

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t
1	7.17	17	5.54	33	6.42
2	6.64	18	5.65	34	4.24
3	7.26	19	4.38	35	3.40
4	5.81	20	5.01	36	3.35
5	6.17	21	6.51	37	4.85
6	5.44	22	4.38	38	4.67
7	7.11	23	5.58	39	8.67
8	5.56	24	4.00	40	5.09
9	7.42	25	3.52	41	7.60
10	5.52	26	6.13	42	4.65
11	5.87	27	4.82	43	4.80
12	5.83	28	3.86	44	6.90
13	5.25	29	3.79	45	5.40
14	4.85	30	6.46	46	6.91
15	4.72	31	4.00	47	4.75
16	4.15	32	4.08	48	8.07

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t	ข้อ	ค่า t
1	9.74	17	6.12	33	5.86
2	7.75	18	6.04	34	4.68
3	4.79	19	6.89	35	5.74
4	6.81	20	6.44	36	5.02
5	4.81	21	5.73	37	4.89
6	4.45	22	7.88	38	8.21
7	9.00	23	8.04	39	3.73
8	7.80	24	6.96	40	6.36
9	8.95	25	5.52	41	6.03
10	5.72	26	3.93	42	5.02
11	8.07	27	5.83	43	5.77
12	6.87	28	7.05	44	4.82
13	6.97	29	5.55	45	6.15
14	9.68	30	5.31	46	4.51
15	8.84	31	4.56	47	7.51
16	6.05	32	6.83	48	6.34

หมายเหตุ : ด้านการให้ความรู้ ได้แก่ ข้อ 1 - 12

ด้านการเป็นตัวอย่าง ได้แก่ ข้อ 13 - 24

ด้านการเสริมแรง ได้แก่ ข้อ 25 - 36

ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ ข้อ 37 - 48

ตาราง 24 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน

นิสัยรักการอ่าน	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการอ่านอย่างสม่ำเสมอ	.83
ด้านการอ่านหลายประเภท	.74
ด้านการอ่านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์	.65
ด้านการเห็นคุณค่าของการอ่าน	.85
รวมทุกด้าน	.89

ตาราง 25 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านการให้ความรู้	.87
ด้านการเป็นตัวอย่าง	.87
ด้านการเสริมแรง	.79
ด้านการจัดสภาพแวดล้อม	.82
รวมทุกด้าน	.94

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาว ดวงพร พวงเพชร
 เกิดวันที่ 6 เดือนมิถุนายน พุทธศักราช 2509
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 3947 ถนนพระราม 4
 พระโขนง คลองเตย กรุงเทพฯ 10110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2527 มัธยมศึกษาปีที่ 6 (แผนกอังกฤษ-เยอรมัน)
 จากโรงเรียนสตรีมหาพัฒนาราม
 พ.ศ. 2531 ศศ.บ. (ภาษาและวรรณคดีไทย)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 พ.ศ. 2541 ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6
ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ดวงพร พวงเพชร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

มีนาคม 2541

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายสำคัญสามประการ คือ ประการแรก เพื่อศึกษาการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ประการที่สอง เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และนิสัยรักการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน และประการที่สาม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวกับนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โดยการวิจัยนี้แบ่งการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้าน "การให้ความรู้" "การเป็นตัวอย่าง" "การเสริมแรง" และ "การจัดสภาพแวดล้อม"

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 416 คน ที่ศึกษาอยู่ ณ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามภูมิหลัง แบบสอบถามการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัว และแบบสอบถามนิสัยรักการอ่าน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานได้แก่ การทดสอบค่า Z (Z-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และสถิติการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการศึกษาที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนได้การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2. นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลาง
3. นักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม ด้าน "การให้ความรู้" ด้าน "การเป็นตัวอย่าง" ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนชาย
4. นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยแตกต่างกัน ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน
5. นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงสุดในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโดยรวม ด้าน "การเป็นตัวอย่าง" และด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา

6. นักเรียนที่รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวมากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" สูงกว่านักเรียนที่รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวไม่เกิน 5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาท นอกจากนี้ นักเรียนที่รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัว 10,001 บาทขึ้นไป ได้รับการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวด้าน "การให้ความรู้" และด้าน "การเป็นตัวอย่าง" สูงกว่านักเรียนที่รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวไม่เกิน 5,000 บาท

7. นักเรียนหญิงมีนิสัยรักการอ่านมากกว่านักเรียนชาย

8. นักเรียนที่มีสถานภาพการพักอาศัยแตกต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

9. นักเรียนที่บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยมีการศึกษาสูงสุดในระดับที่แตกต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

10. นักเรียนที่รายได้รวมต่อเดือนของครอบครัวแตกต่างกัน มีนิสัยรักการอ่านไม่แตกต่างกัน

11. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวโดยรวม และรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับนิสัยรักการอ่าน

12. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวทั้ง 4 ด้าน สามารถทำนายนิสัยรักการอ่านได้ดีกว่าการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวเพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยที่ด้าน "การจัดสภาพแวดล้อม" ทำนายนิสัยรักการอ่านได้สูงสุด

PROMOTION OF READING HABIT FROM FAMILIES OF PRATHOM SUKSA VI
STUDENTS IN SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

DUANGPORN PUANGPETCH

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Arts degree in Library and Information Sciences
at Srinakharinwirot University

March 1998

The important purpose of this research are : 1. To study about promotion of reading habit from families of Prathom Suksa VI students in schools under Bangkok Metropolis. 2. To compare promotion of reading habit from families and reading habit of Prathom Suksa VI students in schools under Bangkok Metropolis that are different in home background. and 3. To study about relationship between promotion of reading habit from families and reading habit of students.

Promotion of reading habit from families is administered into four sections; "acknowledgement", "modeling", "reinforcement" and "environment".

The sample was selected by multistage sampling, consisted of 416 of Prathom Suksa VI students in schools under Bangkok Metropolis. The measure used in this research was questionnaire, divided in 3 parts; home background questionnaire, promotion of reading habit from families questionnaire and reading habit questionnaire. Z-test, F-test, Pearson Product Moment Correlation and Multiple Regression were used to analyze the data.

Important conclusion emanating from the research revealed that :

1 The students received promotion of reading habit from families in whole section and all 4 sections were in moderate level.

2. The students had reading habit in moderate level.

3. Female students received higher promotion of reading habit from families in the whole section "acknowledgement" "modeling" and "environment" than male students.

4. There was no difference in reading habit promotion in whole section and all 4 sections among The students of different status of living.

5. The students that the highest education of person with whom students lived were higher than secondary school, received higher promotion of reading habit from families in whole section "modeling" and "environment" than the students that the highest education of person with whom students lived were primary school.

6. The students whose family income per month more than 10,001 Baht recieved higher promotion of reading habit from families in whole section and "environment" than the students whose family income per month not over 5,000 Baht and 5,001-10,000 Baht. And The students whose family income per month more than 10,001 Baht received higher promotion of reading habit from families in "acknowledgement" and "modeling" than the students that family income per month not over 5,000 Baht.

7. Female students had more reading habit than male students.

8. There was no difference in reading habit among the students of different status of living.

9. The students that had different level of the highest education of person with whom the students lived had not different reading habit.

10. There was no difference in reading habit of the students with different family income per month

11. There was positive relationship between promotion of reading habit from families in whole section, all 4 sections and reading habit.

12. Promotion of reading habit from families in all 4 sections predicted reading habit better than promotion of reading habit from families in only one section. However, "environment" was the best section that predicted reading habit.